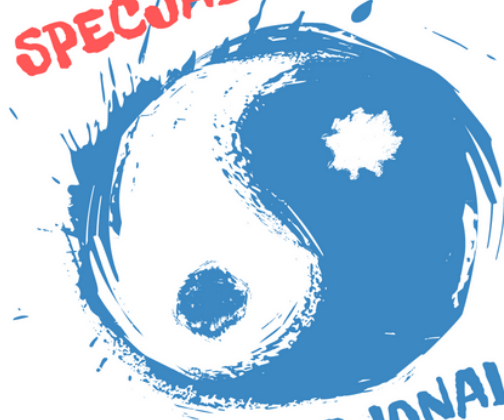

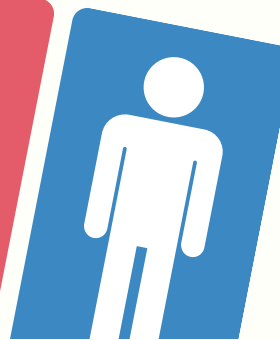
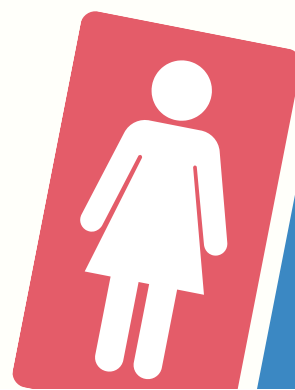
INSTRUKTAŻ

SPECJALNIE

FUNKCJONALNIE

MODEL NAUCZANIA
UMIEJĘTNOŚCI FUNKCJONALNYCH

Innowacja społeczna "Specjalnie-funkcjonalnie - model nauczania dzieci z niepełnosprawnością intelektualną umiejętności funkcjonalnych", została zrealizowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Innowacja powstała przy współpracy z inkubatorem innowacji społecznych w obszarze KSZTAŁCENIE:
POPOJUTRZE 2.0
SENSE consulting sp. z o.o.

INNOWATORKI

Aleksandra Skraburska

Beata Urbaniak

AUTORKI

Monika Chróst-Woźniak

terapeuta behawioralny i superwizor (BCBA), pedagog specjalny, nauczyciel i terapeuta dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

Michalina Korzeniewska

psycholog, pedagog specjalny, analityk zachowania (BCBA), licencjonowany terapeuta behawioralny PLTB.

Marta Sierocka-Rogala

diagnosta i terapeuta behawioralny (BCBA), pracująca w oparciu o Stosowaną Analizę Zachowania, logopeda, pedagog, superwizor BCBA i PLTB. Dyrektor Merytoryczny Fundacji SCOLAR oraz Dyrektor Programowy SCOLARIS . Twórca programu i dyrektor Szkoły Scolar.

Aleksandra Skraburska

diagnosta, psycholog, psychoterapeuta poznawczo-behawioralny, założycielka i Dyrektor Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego Początek Świata, mama chłopca z niepełnosprawnością sprzężoną.

Paula Szewczyk

pedagog specjalny, terapeuta behawioralny, nauczyciel i terapeuta dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

Beata Urbaniak

doktor nauk społecznych w zakresie pedagogiki, pedagog specjalny, szkoleniowiec, terapeuta behawioralny i superwizor (BCBA), założycielka Niepublicznego Specjalnego Przedszkola Familia w Swarzędzu.

KILKA SŁÓW WPROWADZENIA

Drogi Rodzicu i Nauczycielu!

W Instruktażu znajdziesz informacje na temat tego, jak przeprowadzić ocenę umiejętności funkcjonalnych zgodnie z kwestionariuszem “Specjalnie - funkcjonalnie”.

Możesz się również nim wesprzeć, jeśli któreś zadanie z kwestionariusza wyda się niedoprecyzowane. W instruktażu znajdziesz dokładną definicję zachowania, kryteria opanowania poszczególnych zadań, praktyczne wskazówki do przeprowadzenia badania a co więcej również wskazówki do uczenia.

Podziel się z nami Twoimi pomysłami lub uwagami dotyczącymi kwestionariusza i instruktażu, pisząc na adres mailowy: specjalniefunkcjonalnie@gmail.com

I. PRZEPROWADZENIE POMIARÓW W KWESTIONARIUSZU

1. Jak przeprowadzić pierwszy pomiar w kwestionariuszu?

Kwestionariusz zawiera zbiór zadań, badających bieżący poziom umiejętności funkcjonalnych. Umiejętności funkcjonalne podzielone są na:

POZIOM I
umiejętności **KONIECZNE**

Są to umiejętności, bez których samodzielne funkcjonowanie staje się niemożliwe. Nauczyciel zobligowany jest do rozpoczynania uczenia od tego poziomu.

POZIOM II
umiejętności **PRZYDATNE**

Grupa umiejętności, których posiadanie nie jest niezbędne dla samodzielnego funkcjonowania, natomiast w bardzo istotny sposób wpływa na codzienne radzenie sobie w różnorodnych sytuacjach.

POZIOM III
umiejętności **FAKULTATYWNE**

Grupa umiejętności, która ma wartość poznawczą, emocjonalną, społeczną, wiążąc się pośrednio z samodzielnym funkcjonowaniem, bez których jednak uczeń poradzi sobie w niezbędnym zakresie życia codziennego.

Nauczyciel rozpoczyna ocenę zawsze od zbadania poziomu umiejętności **KONIECZNYCH**. Przy pierwszym pomiarze umiejętności, nauczyciel kieruje się instrukcją “przeprowadzenie pierwszego pomiaru” (patrz dalej).

INSTRUKCJA PIERWSZEGO POMIARU

KROK 1

Zapoznaj się z zadaniami z instruktażu i ustal, które wykonasz w szkole, a które wykonana rodzic w domu

KROK 2

Rozpocznij obserwację od umiejętności opisanych w poziomie KONIECZNE !!!

KROK 3

Wpisz datę pomiaru i oznacz kolorem stopień podpowiedzi (*legenda pod instrukcją) w polu przy pierwszym zadaniu np.

REALIZACJA NA PRZEDMIOCIE	SYMBOL	ZADANIE	DATA:	DATA:	DATA:
wszystkie przedmioty		Prosi o pożądaną przez siebie rzeczy poprzez wskazanie palcem.			

UWAGA: Sięgnij do wskazówek w instruktażu, jeśli masz wątpliwości związane z definicją zachowania lub kryterium oceny.

KROK 4

Wpisz w polu symbol oznaczający rodzaj testu, w tym wypadku TW Test Wstępny (*legenda pod instrukcją)

REALIZACJA NA PRZEDMIOCIE	SYMBOL	ZADANIE	DATA:	DATA:	DATA:
wszystkie przedmioty		Prosi o pożądaną przez siebie rzeczy poprzez wskazanie palcem.	TW		

KROK 5

W puste pola wpisz zadania charakterystyczne dla Twojego ucznia

KROK 6

Kontynuuj obserwację i zapis kolejnych zadań do momentu pojawienia 3 do 5 zadań z polami oznaczonymi kolorem czerwonym, niebieskim lub żółtym w każdej z badanych przez Ciebie sfer (komunikacja, zaradność, samodzielność).

Uwaga: Nie musisz przeprowadzać dalszej oceny, gdyż uczenie ocenionych już zadań (wykonywanych z podpowiedzią) stanowi podstawę Twojego programu edukacyjno- terapeutycznego.

KROK 7

Skontaktuj się z nami, jeśli masz swoje uwagi do modelu "Specjalnie-funkcjonalnie": specjalniefunkcjonalnie@gmail.com

LEGENDA KOLORÓW I SYMBOLI DO OCENY W TABELI

	brak umiejętności (brak możliwości podpowiedzi)
	wykonuje z pełną podpowiedzią
	wykonuje z częściowo wycofaną podpowiedzią
	wykonuje całkowicie samodzielnie
TW	Test Wstępny - pierwszy pomiar oznaczony na kolorowym polu zgodnie z legendą
GM	Generalizacja Miejsca - zaznaczane na kolorowym polu zgodnie z legendą
GO	Generalizacja Osoby - zaznaczane na kolorowym polu zgodnie z legendą
GN	Generalizacja Materiału - zaznaczane na kolorowym polu zgodnie z legendą
U	Utrwalanie w czasie
ND	Nie dotyczy - obserwator wpisuje, jeśli zadanie nie jest przeznaczone dla danego ucznia (np. nie odpowiada jego indywidualnemu rozwojowi)

ALTERNATYWNY DO KOLORÓW SPOSÓB OCENY:

BU - brak umiejętności

PP - pełna podpowiedź

CP - częściowo wycofana podpowiedź

WS - wykonuje całkowicie samodzielnie

LEGENDA KOLORÓW I SYMBOLI DO OCENY W TABELI

TW	Test Wstępny dokonywany jest na początku roku szkolnego lub w pierwszym miesiącu po przyjęciu ucznia w trakcie trwającego już roku szkolnego. Obserwator zaznacza kolorem stopień samodzielności wykonania zadania, nadpisując na kolor symbol TW
	uczeń w ogóle nie podejmuje wykonania zadania i/lub nie pozwala na pomoc i/lub prezentuje zachowania trudne
	uczeń wykonuje zadanie z pełną pomocą (werbalną, modelującą, fizyczną) drugiej osoby
	uczeń wykonuje zadanie z częściowo wycofaną pomocą drugiej osoby (werbalną, modelującą, fizyczną); w sytuacji obecne są podpowiedzi (specjalna pozycja, specjalne oprzyrządowanie, specjalne znaczniki (?))
	uczeń wykonuje zadanie całkowicie samodzielnie; w otoczeniu nie ma żadnych specjalnych pomocy
GM GO GN	w zadaniach, które będą wymagały dodatkowego sprawdzenia, czy umiejętność prezentowana jest w nowych warunkach, które nie podlegały wcześniejszemu uczeniu, zaznaczone zostanie GM (dla generalizacji miejsca) GO (dla generalizacji osoby), GN (dla generalizacji materiału) na kolorowym polu zgodnie z powyższą legendą
U	po opanowaniu określonej umiejętności należy sprawdzać, czy umiejętność jest podtrzymywana przez naturalne warunki, to znaczy, czy uczeń jej nie traci. Po upływie ustalonego przez rodzica/ nauczyciela czasu, sprawdzany jest poziom umiejętności. Wynik zapisywany jest w kwestionariuszu znakiem "U" na kolorowym polu zgodnie z powyższą legendą
UWAGA	Rodzic/ nauczyciel może wprowadzić częstszy (niż trzykrotny) pomiar. Częstsze pomiary pozwalają na szybsze wychwycenie tendencji zmian i ewentualną modyfikację sposobu uczenia.

2. Jak przeprowadzić kolejne pomiary w kwestionariuszu?

Kolejny pomiar sprawdzający nabywanie nowych umiejętności funkcjonalnych oraz oceniający potrzebę wprowadzenia do nauki nowych umiejętności zwykle odbywa się przed zakończeniem każdego kolejnego semestru. Nauczyciel może przeprowadzać pomiar częściowo, jeśli uzna to za uzasadnione.

INSTRUKCJA KOLEJNYCH POMIARÓW

KROK 1

Rozpocznij obserwację od umiejętności opisanych w poziomie KONIECZNE !!!

KROK 2

Sprawdź poziom wykonywania zadań, które przy ostatnim pomiarze zaznaczone były kolorem czerwonym, niebieskim lub żółtym. Zaznacz obecny poziom wykonania zadania, np.

REALIZACJA NA PRZEDMIOCIE	SYMBOL	ZADANIE	DATA:	DATA:	DATA:
wszystkie przedmioty		Prosi o pożądaną przez siebie rzecz poprzez wskazanie palcem.	TW	G	
wszystkie przedmioty		Prosi o 10 poświadczonych przez siebie rzeczy (rzeczy widoczne) (mowa, gest komunikacyjny lub AAC).	TW		

Interpretacja:

Pierwsze zadanie w Teście Wstępnym uczeń wykonywał w zakresie kryteriów zaliczenia uczenia. Kolejny pomiar wskazuje, że zgeneralizował tę umiejętność. Drugie zadanie w Teście Wstępnym wykonywane było z wycofywaną podpowiedzią. Kolejny pomiar wskazuje na jej samodzielne wykonywanie w warunkach określonych dla uczenia, to znaczy bez generalizacji)

KROK 3

Kontynuuj obserwację i zapis kolejnych zadań do momentu pojawienia 3 do 5 zadań z polami oznaczonymi kolorem czerwonym, niebieskim lub żółtym w każdej z badanych przez Ciebie sfer (komunikacja, zaradność, samodzielność)

KROK 4

Skontaktuj się z nami, jeśli masz swoje uwagi do modelu "Specjalnie-funkcjonalnie": specjalniefunkcjonalnie@gmail.com

SPIS CELÓW I POZIOMÓW

CEL 1: KOMUNIKACJA

POZIOM I - KONIECZNE

Proszenie
Nazywanie bodźców
Wykonywanie poleceń

POZIOM II - PRZYDATNE

Proszenie
Nazywanie
Rozumienie
Opowiadanie i odpowiadanie na pytania

POZIOM III - FAKULTATYWNE

Nazywanie
Opowiadanie i odpowiadanie na pytania

CEL 2: SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

Picie
Jedzenie
Rozbieranie się
Ubieranie się
Mycie się
Higiena części intymnych
Czesanie
Inne czynności pielęgnacyjne
Czynności toaletowe
Spanie
Poruszanie się w przestrzeni publicznej
Pozostałe czynności

POZIOM II - PRZYDATNE

Picie
Jedzenie
Rozbieranie się
Ubieranie
Mycie
Czesanie
Inne czynności pielęgnacyjne
Czynności toaletowe
Poruszanie się w przestrzeni publicznej;
Pozostałe czynności:

POZIOM III - FAKULTATYWNE

Picie
Jedzenie
Mycie
Czesanie
Inne czynności pielęgnacyjne
Poruszanie się w przestrzeni publicznej;

CEL 3: ZARADNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

Rozwiązywanie prostych sytuacji problemowych - rozwiązuje sytuację, w której potrzebuje pomocy a bezpośredni opiekun jest nieobecny
Zwracanie uwagi innych osób na sytuacje niebezpieczne
Czekanie na spełnienie swojej potrzeby
Zagospodarowanie czasu wolnego
Zagospodarowanie czasu wolnego - opiekun zajęty rozmową, innym zajęciem
Zagospodarowanie czasu wolnego - czas wolny od zadań
Zagospodarowanie czasu - planowanie i wykonywanie obowiązków
Akceptowanie zmian

POZIOM II - PRZYDATNE

Rozwiązywanie prostych sytuacji problemowych - rozwiązywanie sytuacji, w której brakuje przedmiotu do wykonania aktywności (bez udziału drugiej osoby)
Nawyki związane z utrzymaniem higieny osobistej
Posiadanie w domu niezbędnych zapasów produktów

POZIOM III - FAKULTATYWNE

Rozwiązywanie sytuacji problemowych
Zaradność organizacyjna - nawyki związane z utrzymanie porządku w otoczeniu
Nawyki związane z utrzymanie higieny osobistej
Posiadanie w domu niezbędnych zapasów produktów
Zagospodarowanie czasu wolnego - aktywności na czas wolny
Planowanie z wyprzedzeniem spędzania czasu wolnego

II. WSKAZÓWKI DO OCENY, KRYTERIA ZALICZENIA, PRZYKŁADY

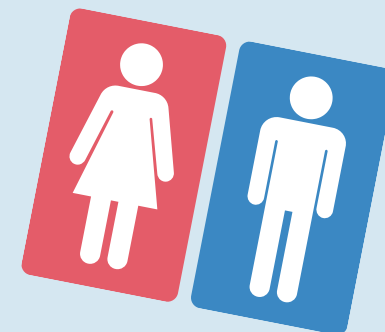
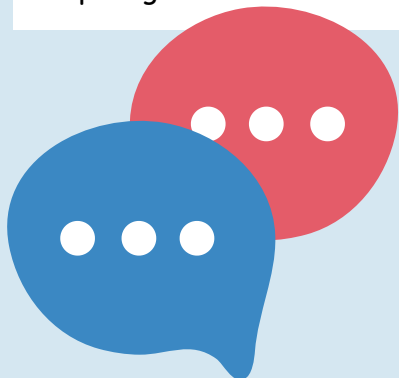
KOMUNIKACJA

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych w głównych celach kształcenia określa, iż ważnym jest, aby uczeń “mógł porozumiewać się z otoczeniem w najpełniejszy sposób, werbalnie lub pozawerbalnie z wykorzystaniem znanych sposobów porozumiewania się (także wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC)”*

Słownik PWN definiuje komunikację jako “przekazywanie i odbieranie informacji w bezpośrednim kontakcie z drugą osobą”

Wielki Słownik Języka Polskiego natomiast jako “wzajemne przekazywanie informacji”

*ROZPORZĄDZENIE Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r.)

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi o pożądaną przez siebie rzecz poprzez wskazanie palcem

Pokazuje palcem na rzecz, która w danej chwili jest dla osoby istotna.

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki zawsze w momencie pojawienia się motywacji, bez podpowiedzi ze strony dorosłego, umie pokazać palcem rzeczy, które są w zasięgu wzroku, ale poza zasięgiem fizycznym (trzymane przez nauczyciela albo wysoko na półce)

Kryterium generalizacji

Komunikuje swoje zainteresowanie w każdej nowej dla siebie sytuacji (która nie podlegała wcześniej procesowi uczenia)

Informacja: pytanie "Co chcesz?" traktujemy jako odpowiedź.

(Jest to niezmiernie ważna umiejętność z punktu widzenia odczytania motywacji osoby, co jest konieczne by móc przejść do kolejnego kroku. Jeśli osoba w inny sposób daje sygnał co jest dla niej wzmacniające - można od razu przejść do kolejnej umiejętności.)

Prosi o 10 poświadanych przez siebie rzeczy (rzeczy widoczne) (mowa, gest komunikacyjny lub AAC)

Uczeń prosi o wybrane rzeczy (słowem, gestem komunikacyjnym lub obrazkiem), gdy pojawia się motywacja - rzeczy mogą być widoczne.

Kryterium zaliczenia

Uczeń potrafi poprosić o 10 różnych rzeczy zawsze momencie pojawienia się motywacji (jeśli cel był uczony w trakcie trwania programu i uczeń prosi w miejscach i osoby w obecności których był tego uczony cel jest zaliczony)

Kryterium generalizacji

Komunikuje się w każdej nowej dla siebie sytuacji (która nie podlegała wcześniej procesowi uczenia)

Informacja: jeśli słów jest mniej krok nie jest zaliczony; jeśli część słów wymaga podpowiedzi należy zaznaczyć pole "z wycofaną częściową podpowiedzią", czas obserwacji analogiczny do czasu potrzebnego na przygotowanie celów do IPET; bierzemy pod uwagę wszystkie słowa w repertuarze dziecka, zarówno w czasie obserwacji na własnych lekcjach, jak też na lekcjach z innymi nauczycielami; nie zadajemy pytań "Co chcesz?", inicjatywa musi wyjść ze strony ucznia, nie opiekunów; uczeń może prosić o zabawki, różnego rodzaju przedmioty, jedzenie lub picie.

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi o dostęp do 10 preferowanych aktywności (mowa lub AAC)

Uczeń prosi o wybrane aktywności (gestem, słowem, obrazkiem), gdy pojawia się motywacja- rzeczy związane z aktywnością mogą być widoczne, np. przechodząc korytarzem obok trampoliny mówi "skakać".

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki zawsze w momencie pojawienia się motywacji bez podpowiedzi ze strony dorosłego prosi o 10 różnych aktywności

Kryterium generalizacji

Komunikuje się w każdej nowej dla siebie sytuacji (która nie podlegała wcześniej procesowi uczenia)

Informacja: jeśli słów jest mniej pole pozostaje niezaliczone, jeśli część słów jest z podpowiedzią częściową lub całkowitą, należy zaznaczyć odpowiednie pola ze skali ocen

Prosi o znalezienie książki lub komunikatora elektronicznego (GEST!)

Gdy nie umie zlokalizować swojej pomocy komunikacyjnej - prosi gestem o pomoc (może to być gest specyficzny). Jeśli uczeń używa do komunikacji książki komunikacyjnej, w sytuacji, gdy nie może jej znaleźć powinien potrafić o tym zakomunikować.

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki zawsze w momencie pojawienia się motywacji, kiedy nie może znaleźć komunikatora (w sytuacjach, w których był tego uczonego i w obecności uczonego osób)

Kryterium generalizacji

Komunikuje się w każdej nowej dla siebie sytuacji (która nie podlegała wcześniej procesowi uczenia)

Informacja: w przypadku uczniów komunikujących się za pomocą książki komunikacyjnej czy urządzeń elektronicznych - uczeń musi mieć możliwość za pomocą innego sposobu zakomunikować, że nie wie, gdzie jest jego narzędzie komunikacyjne (np. gestem "książka")

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Akceptuje odmowę

Mówi OK, gdy słyszy odmowę, nie prosi natrętnie kolejny raz o dany przedmiot czy aktywność. Może wrócić do pytania za jakiś czas, tak, aby sytuacja była jak najbardziej naturalna.

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki **zawsze**, kiedy słyszy odmowę mówi OK.

Kryterium generalizacji

akceptuje odmowę w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.

Informacja: jeśli słów jest mniej pole pozostaje niezaliczone, jeśli część słów jest z podpowiedzią częściową lub całkowitą, należy zaznaczyć odpowiednie pola ze skali ocen.

Prosi o 10 preferowanych rzeczy lub aktywności, które nie są widoczne

Uczeń prosi o wybrane rzeczy lub aktywności, kiedy pojawia się motywacja, rzeczy nie są widoczne.

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki **zawsze**, kiedy pojawia się motywacja uczeń prosi o 10 preferowanych rzeczy lub aktywności.

Kryterium generalizacji

prosi w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.

Informacja: jeśli prosi o mniej rzeczy krok nie jest zaliczony; jeśli o część prosi z całkowitą lub częściową podpowiedzią, należy ocenić umiejętność analogicznie do oceny na skali ocen.

Prosi o uruchomienie komunikatora elektronicznego (GEST)

Potrafi poprosić o pomoc, gdy ma problem z uruchomieniem narzędzia komunikacyjnego (może to być gest specyficzny).

Kryterium zaliczenia

W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki **zawsze**, gdy ma problem z uruchomieniem narzędzia komunikacyjnego potrafi poprosić o pomoc

Kryterium generalizacji

prosi o pomoc w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona

Informacja: jeśli w kilku sytuacjach wymagana jest całkowita lub częściowa podpowiedź należy zaznaczyć analogicznie do skali ocen

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Oddaje wzmocnienia

Uczeń po poproszeniu o zwrócenie preferowanych przedmiotów, oddaje je bez zaangażowania się w zachowania utrudniające.

Kryterium zaliczenia
Zawsze, gdy pojawia się taka sytuacja

Kryterium generalizacji
akceptuje odmowę w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona

Informacja: jeśli słów jest mniej pole pozostaje niezaliczone, jeśli część słów jest z podpowiedzią częściową lub całkowitą, należy zaznaczyć odpowiednie pola ze skali ocen.

Informuje, że czegoś nie chce

Gdy proponuje mu się rzecz lub aktywność, na którą nie ma ochoty, potrafi spokojnie odpowiedzieć "nie chcę".

Kryterium zaliczenia
W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki zawsze, kiedy nie chce uczestniczyć w proponowanych aktywnościach

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność z nowymi osobami czy w nowych miejscach

Informacja: aby wyćwiczyć tę umiejętność, należy przeprowadzić trening.

Prosi o 5 rzeczy potrzebnych w ramach 5 najczęstszych aktywności

Uczeń potrafi poprosić o 5 różnych przedmiotów potrzebnych do kończenia aktywności .

Kryterium zaliczenia
W sytuacjach treningowych/ stworzonych do nauki w sytuacji, gdy dziecko ma motywację do jakiejś aktywności, ale brakuje mu elementów niezbędnych do jej zrealizowania - potrafi poprosić o potrzebne elementy

Kryterium generalizacji
W każdej nowej sytuacji, gdy występuje tego typu potrzeba

Informacja: jeśli pojawiają się podpowiedzi (np. czego potrzebujesz/ co chcesz?) dorosłego w czasie prezentowania umiejętności należy zaznaczyć odpowiednią ocenę ze skali ocen.

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

NAZYWANIE BODŹCÓW

ZADANIE

Odpowiada adekwatnie na pytania o odczucie bólu (przy dotykaniu bolących miejsc - związane z możliwymi urazami)

DEFINICJA

Podczas badania na pytanie "Czy tu boli?" odpowiada adekwatnie (słowem, gestem, kiwaniem głowy)

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji uczenia, gdy uczeń samodzielnie odpowiada, że boli a potwierdzeniem jest widoczny grymas bólu na twarzy po dotknięciu danego miejsca lub unik uczenia, gdy druga osoba próbuje to miejsce dotknąć (np. rana na ręce, siniak na nodze)

Kryterium generalizacji

W sytuacji, w której nie można zaobserwować zewnętrznych oznak mogących powodować ból. W każdej nowej sytuacji, gdy występuje tego typu potrzeba - szczególnie u lekarza (nowa sytuacja - nowe źródło bólu)

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Informacja: umiejętność bardzo trudna do oceny, należy obserwować zachowanie ucznia, ponieważ nie zawsze miejsce, w które się uderzyło musi boleć, bądź też miejsca, które nie wyglądają na zranione czy stłuczone mogą boleć; na podstawie obserwacji zachowania ucznia można założyć, czy odpowiedź jest zgodna z rzeczywistym stanem

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

WYKONYWANIE POLECEŃ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wykonuje 10 prostych poleceń związanych z codziennymi rutynami domowymi /szkolnymi	Należy wybrać polecenia najbardziej funkcjonalne dla ucznia, które będą wzmacniane w codziennych sytuacjach, dzięki czemu umiejętność utrzyma się w czasie i jest większa szansa, że uczeń jej nie utraci.	Kryterium zaliczenia W sytuacji stworzonej do nauki poproszony zawsze wykonuje polecenia (10). Kryterium generalizacji realizuje polecenia w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.	Informacja: Należy obserwować dziecko w wielu różnych sytuacjach, przez kilku nauczycieli, żeby ocenić tę umiejętność, ponieważ mogą się u nich pojawiać zupełnie inne polecenia, które uczeń potrafi zrealizować. Odrębną oceną byłaby motywacja do wykonania polecenia.
Mowa ucznia jest zrozumiała dla najbliższych osób z otoczenia lub komunikacja wspomagająca	Rodzice, rodzeństwo, nauczyciele, terapeuci, koledzy z klasy rozumieją co uczeń komunikuje.	Kryterium zaliczenia Osoby z najbliższego otoczenia najczęściej rozumieją dziecko bez patrzenia na rzeczy, o których dziecko mówi Kryterium generalizacji Osoby nieznające ucznia - rozumieją jego komunikaty.	Informacja: Jeśli mowa nie jest wyraźna - wsparcie AAC.
Na polecenie kończy aktywność i przechodzi do kolejnej.	Uczeń potrafi zakończyć zadanie lub aktywność na polecenie, nie czeka na zakończenie rundy w grze, zakończenie filmu czy piosenki, od razu na polecenie zmienia aktywność.	Kryterium zaliczenia Za każdym razem, kiedy stworzymy taką sytuację uczeń potrafi zakończyć zadanie - w szkole i w domu. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w każdym nowym środowisku.	Informacja: należy sprawdzić kilka różnych sytuacji (związanych z różnymi aktywnościami/przedmiotami), żeby mieć pewność, że dana umiejętność jest w repertuarze ucznia, a nie realizuje jakiejś rutyny.

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

WYKONYWANIE POLECEŃ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Na polecenie podchodzi do konkretnej osoby (4 osoby z najbliższego otoczenia).	Uczeń potrafi podejść do konkretnej osoby wymienionej przez obecną przy nim osobę. Umiejętność szczególnie ważna ze względów bezpieczeństwa, w sytuacjach wyjątkowych, uczeń potrafi wykonać polecenie.	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - uczeń podchodzi do konkretnej osoby. Kryterium generalizacji Generalizacja na nowe miejsca.	
Uczeń reaguje na polecenie STOP/NIE. wypowiedziane przez osobę z najbliższego otoczenia.	Po poleceniu "STOP/ NIE" uczeń zatrzymuje swoją aktywność i czeka, aż opiekun podejdzie do niego lub poda instrukcję, co ma dalej zrobić.	Kryterium zaliczenia Zawsze reaguje na polecenia STOP/NIE, stworzyć 10 sytuacji, w których sprawdzimy czy umiejętność na pewno jest w repertuarze ucznia, cel 10/10. Kryterium generalizacji Reaguje w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.	Celem tej umiejętności jest zareagowanie na komunikat "stop/nie" szczególnie w sytuacjach zagrażających życiu lub zdrowiu, wypowiedziane przez rodziców, opiekunów, nauczycieli, kolegów, terapeutów, rodzeństwo. Uczeń powinien się zatrzymać, przerwać aktywność, aby opiekunowie mieli czas na zareagowanie i zapewnienie bezpieczeństwa.

KOMUNIKACJA

POZIOM I: KONIECZNE

WYKONYWANIE POLECEŃ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Uczeń reaguje na polecenie stop/nie wypowiedziane przez osoby, z którymi nie pracuje.	Celem jest zareagowanie na słowo "stop/nie" w sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu, niezależnie przez kogo są wypowiedziane. Uczeń powinien się zatrzymać, przerwać aktywność, aby opiekunowie mieli czas na zareagowanie i zapewnienie bezpieczeństwa.	Kryterium zaliczenia Zawsze reaguje na polecenia STOP/NIE Kryterium generalizacji Reaguje w każdej nowej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.	Uczeń powinien zawsze reagować na powiedzenie stop i nie; umieszczone jako osobny punkt, nie jako generalizacja poprzedniego, ponieważ jest to ważne ze względu na bezpieczeństwo, zdrowie i życie.
W sytuacjach zagrożenia woła o pomoc.	W sytuacji zagrożenia uczeń woła o pomoc, wydobywa z siebie głośne dźwięki lub powoduje hałas, używając dostępnych przedmiotów.	Kryterium zaliczenia W 4 na 4 stworzonych sytuacjach zagrożenia uczeń woła o pomoc, wydobywa z siebie głośne dźwięki lub powoduje hałas, używając dostępnych przedmiotów Zawsze w stworzonych sytuacjach tego typu uczeń woła o pomoc. Kryterium generalizacji Woła o pomoc w każdej nowej, zagrażającej sytuacji, która wcześniej nie była uczona.	Jako pierwszy krok należy uczyć wołania o pomoc, również w sytuacjach bez zagrożenia, kiedy uczeń czegoś nie potrafi wykonać, coś chce naprawić, poprawić, a nie ma obok nikogo i nie ma jak odejść (np. brak papieru toaletowego w łazience). Umiejętność wołania o pomoc wymaga również umiejętności oceny sytuacji jako zagrażającej bezpieczeństwu. Należy uczyć incydentalnie, wykorzystując codzienne sytuacje, które mogą się zdarzyć, jak również z wykorzystaniem filmów czy historyjek obrazkowych.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Uczeń zgłasza potrzeby fizjologiczne. Uczeń potrafi zakomunikować potrzebę wyjścia do toalety.

Uczeń potrafi zakomunikować potrzebę wyjścia do toalety.

Kryterium zaliczenia

Przez tydzień w różnych miejscach treningowych (stworzonych do nauki) uczeń samodzielnie prosi o wyjście do toalety.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w każdych nowych okolicznościach (np. podczas wizyty w nowym kinie).

Gdy pojawia się potrzeba fizjologiczna potrafi zakomunikować konieczność wyjścia do toalety. W ramach kształtowania tej umiejętności należy zwracać uwagę na właściwy komunikat - u małego dziecka można zaakceptować "Chcę siku", ale u nastolatka należy ukształtować raczej "muszę iść do toalety".

Prosi o mniej preferowane rzeczy lub aktywności, (gdy bardziej pożądane są niedostępne)

Uczeń akceptuje niedostępność bardziej pożądanych przedmiotów i potrafi poprosić o inne, mniej preferowane, które mogą je zastąpić, pełni tę samą funkcję.

Kryterium zaliczenia

Samodzielnie 10 na 10 stworzonych okazji, które wcześniej podlegały uczeniu.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach (np. w sklepie po odmowie kupna czegoś).

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE **DEFINICJA** **KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI** **PRZYKŁADY/ INFORMACJE**

Prosi o odpoczynek.

Potrafi poprosić o odpoczynek, kiedy pojawi się motywacja (nie jest to rutyna czy część planu dnia). Dla uczniów, którzy nie rozumieją pojęcia "odpoczynek", akceptujemy prośby o konkretne rzeczy, lub pobyt w pomieszczeniu, gdzie uczeń odpoczywa, np. prośba o materac, poduchę, koc, swój pokój.

Kryterium zaliczenia

10 na 10 stworzonych sytuacji, w których uczeń ma prawo być zmęczony (np. wyczerpujące zajęcia ruchowe) i widać oznaki zmęczenia.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Podstawą do oceny jest określenie czy rzeczywiście istnieje motywacja (i właściwe przesłanki), a nie np. prośba o odpoczynek jest ucieczką od wymagania (zamiast adekwatne zaprezentowanie w tym momencie odmowy).

Mówi, że czegoś nie rozumie.

Uczeń potrafi zakomunikować, czego nie rozumie używając słów/ obrazków/ gestów, zamiast angażować się zachowania trudne.

Kryterium zaliczenia

Samodzielnie 10 na 10 stworzonych okazji, które wcześniej podlegały uczeniu.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Uczeń w 5 różnych sytuacjach mówi, że nie rozumie, samodzielnie, bez pytań nauczyciela "zrozumiałeś/rozumiesz?"; jeśli w 5 zorganizowanych sytuacjach uczniowi potrzebna jest podpowiedź krok nie zostaje zaliczony.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Reaguje adekwatnie na prośby rówieśników (gdy ma możliwość zrealizowania tej prośby).

Adekwatnie do swojej motywacji i sytuacji (czasem może też odmówić - pytanie czy to jako dwa odrębne cele.

Kryterium zaliczenia
10 na 10 sytuacji w ciągu tygodnia.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

- 1.5 prośb rówieśnika o dołączenie do bardzo preferowanej przez ucznia czynności.
- 2.5 prośb rówieśnika o dołączenie do wysoko niepreferowanej przez ucznia czynności.
- 3.10 (statystycznie najczęściej wypowiedzianych przez rówieśników) prośb.

zgadza się

5 różnych sytuacji

odmawia

5 różnych sytuacji

Prosi z użyciem znaczących określeń (wydłużanie wypowiedzi).

Zaczyna budować frazy 2-3 elementowe z dodaniem określeń różnicujących (np. chrupki cynamonowe).

Kryterium zaliczenia
Samodzielnie 10 na 10 sytuacji, które wcześniej podlegały procesowi uczenia.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach w odniesieniu do nowych rzeczy.

Dziecko potrafi dodać określenie pozwalające na doprecyzowanie prośby np. "czekoladowe ciastko". Ważne by było to w sytuacji, gdy dodanie określenia jest konieczne dla doprecyzowania.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Prosi z użyciem 2 słów.		Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji - używa zdań na wyrażanie próśb. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach przy nowych osobach.	Zaczyna używać prawidłowych fraz do wyrażania próśb, nie posługuje się już pojedynczym słowem. Przy budowaniu frazy dobrze budować zdania poprawne społecznie typu: Poproszę wodę, Czy mogę wody...
Prosi z użyciem 3 słów.		Kryterium zaliczenia 10 na 10 stworzonych sytuacji. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Rozwija dalej swoje wypowiedzi - używając także dodatkowo słów doprecyzowujących.
Prosi o możliwość zaangażowania się w zachowanie stereotypowe.	Jeśli uczeń ma zachowania automatycznie wzmacniające (często angażuje się w stereotypie ruchowe czy słowne) - umie poprosić o możliwość zaangażowania się w nie (np. "muszę iść poskakać").	Kryterium zaliczenia 5 na 5 stworzonych sytuacji. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE **DEFINICJA** **KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI** **PRZYKŁADY/ INFORMACJE**

Prosi o współudział w jego aktywnościach.

Kryterium zaliczenia
5 na 5 sytuacji - w ciągu dwóch tygodni.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, w stosunku do nowych osób, nowej aktywności.

W momencie, gdy chce oglądać film razem z kolegą, potrafi go poprosić o wspólne oglądanie. Przy uczeniu: WAŻNE - motywacja społeczna musi pojawić się pierwsza, udział drugiej osoby w tej aktywności musi być rzeczywiście źródłem dodatkowego wzmocnienia - uczyć na tego typu aktywnościach, w których dziecko nie miałyby możliwości dobrze bawić się samemu.

Prosi o elementy niezbędne/potrzebne do wykonania zadania - 5 różnych zadań.

Uczeń potrafi poprosić o brakujące elementy, które są niezbędne do wykonania zadania. Elementy te mogą być niewidoczne dla ucznia lub elementy, które widzi w instrukcji, a nie ma ich fizycznie.

Kryterium zaliczenia
Przynajmniej 3 razy na każde zadanie w tygodniu.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach - dla nieuczonych rzeczy, z których korzysta i które potrafi nazwać.

Przykłady:

- Gdy poproszony o wytarcie stołu nie może znaleźć ręcznika lub ścierki - prosi o nie.
- Gdy składa model i zgodnie z instrukcją potrzebuje coś przykręcić - prosi o śrubokręt. Typ zadań uzależniony od możliwości i umiejętności ucznia.

Mówi "dziękuję" po spełnieniu prośby.

Uczeń potrafi podziękować za spełnienie prośby, zanim odejdzie od rozmówcy.

Kryterium zaliczenia
Prezentuje tę umiejętność w 4 na 5 sytuacji, gdy coś otrzymuje, w 5 na 5 sytuacji 100% gdy prosi i otrzymuje pomoc.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi, by móc zostać samemu.

Uczeń potrafi zakomunikować chęć zostania samemu w pomieszczeniu.

Kryterium zaliczenia

W 5 na 5 wcześniej uczonych sytuacjach, uczeń samodzielnie prosi o pozostanie samemu, gdy rzeczywiście obecność drugiej osoby może być niekomfortowa (toaleta, sypialnia).

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Osoba ma prawo do intymności. W sytuacji, gdy jest w sypialni czy toalecie - potrafi w razie czego poprosić, by osoby nawet najbliższe wyszły z pomieszczenia. Trzeba uważnie obserwować osobę, żeby dobrze zinterpretować motywacje i nie uczyć wg schematu, a zgodnie z odczuwaną potrzebą.

Prosi o wsparcie emocjonalne.

Uczeń będąc w trudnej dla siebie sytuacji emocjonalnej potrafi poprosić o wsparcie. "Wsparcie emocjonalne" adekwatne do potrzeb ucznia, może to być prośba o rozmowę, o przytulenie, spędzenie razem chwili czasu do momentu opanowania silnych emocji.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji, analogicznych do tych, w których przebiegało uczenie. Nie ma limitu czasu, gdyż tego typu motywacje nie muszą pojawiać się często.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Przykładem prośby o wsparcie mogą być różnego rodzaju określenia, mówienie o tym, ale też podejście do innej osoby i przytulenie się, złapanie za rękę czy inna forma będąca oznaką takiej potrzeby. Szczególnie u uczniów, którzy nie potrafią mówić, bądź mają ograniczony zasób słownictwa (w tym gestów czy obrazków).

Informacja: można obserwować kilka różnych sytuacji, jeśli w 5 z nich uczeń poprosi o wsparcie zaliczamy mu tę umiejętność jako opanowaną. Może się zdarzyć, że mimo trudności nie chce wsparcia ze strony dorosłych czy rówieśników, sam sobie radzi. Jednak nie oznacza to, że nie potrafi. Dlatego obserwowanych sytuacji powinno być więcej, aby rzetelnie ocenić tę umiejętność.

Wybranie 5 sytuacji do uczenia (często zdarzające się sytuacje np. widoczna trudność w momencie rozstania z rodzicem) - nauka przy pomocy fiszek/ pomocy wizualnych noszonych przez ucznia - na podpowiedzi manualnej uczeń pokazuje jedną z wybranych fiszek np. jest mi smutno, kiedy przyjdzie mama?

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi o zmianę planu (odsunięcie w czasie).

Uczeń potrafi samodzielnie poprosić o zmianę planu, bez angażowania się w zachowania trudne. Prośby te nie są kompulsywne. Jeśli na podstawie notowań nauczyciel stwierdzi, że prośby o zmiany w planie są schematyczne, są przymusem dla ucznia, należy się zająć tym problemem.

Kryterium zaliczenia

10 na 10 sytuacji, w ciągu kolejnych dwóch tygodni.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, potrafi poprosić o nowe elementy w planie.

Oceniamy pozytywnie, jeśli prośba o zmianę w planie wynika rzeczywiście z motywacji i jest możliwa (jeśli w planie na końcu uczeń ma wyjazd do domu nie ma możliwości zmienić tego typu kolejności).

Akceptuje "nie" przy prośbie o zmianę planu.

Uczeń nie angażuje się w utrudniające zachowania po usłyszeniu odmowy w sytuacji, kiedy chciałby zmienić plan.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji, w ciągu tygodnia.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, także gdy zmiana związana z mocną motywacją.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi o potwierdzenie lub korektę.

Definicja: Uczeń potrafi poprosić o sprawdzenie swojego zadania, zachowania, zapytać czy to co zrobił, jak się zachował było poprawne czy należy coś zmienić.

Kryterium zaliczenia
5 na 5 sytuacji, w sytuacjach, które wcześniej podlegały uczeniu, samodzielnie prosi - w ciągu dwóch tygodni.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Po skończeniu zadania uczeń, gdy ma taką potrzebę - pyta: "czy dobrze?" Musi to być związane z motywacją do upewnienia się co do jakości swojej pracy, nie powinno pojawiać się automatycznie jako informacja o zakończeniu pracy. Nie powinno się pojawiać, gdy uczeń kolejny raz robi coś tak samo i poprzednio już otrzymał potwierdzenie.

Należy pamiętać, że to funkcjonalna umiejętność, która pomaga doskonalić lub opanować nowe zachowania. Pytania zadawane natrętnie, będące schematycznym zachowaniem, prośbą o uwagę, które pojawiają się nieadekwatnie, np. przy aktywnościach opanowanych do mistrzostwa, nie zaliczają punktu.

Prosi o powtórzenie polecenia czy pytania.

Uczeń potrafi poprosić rozmówcę o powtórzenie polecenia/pytania. Niezależnie od przyczyny (nie zrozumiał, nie dosłyszał).

Kryterium zaliczenia
Samodzielnie w 5 na 5 stworzonych sytuacji (w warunkach, w których wcześniej miało miejsce uczenie), w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Informacja: należy pamiętać, żeby nie udzielać uczniowi podpowiedzi, zadając np. pytanie: "zrozumiałeś?", np. nauczyciel mówi coś za cicho - uczeń umie poprosić o powtórzenie pytania.

Wypowiada prośby z użyciem przyimków.

Uczeń potrafi poprosić o preferowane przedmioty budując zdania zawierające przyimki: do..., na..., w..., pod...

Kryterium zaliczenia
5 na 5 sytuacji w ciągu miesiąca na każdy przyimek.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Przykład: Na pytanie: "Gdzie ci podać lody?" Odpowiada: "w pokoju" - reakcja musi być adekwatna do motywacji.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE Prośenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE **DEFINICJA** **KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI** **PRZYKŁADY/ INFORMACJE**

Prosi o wyjście z pomieszczenia.

Uczeń potrafi zakomunikować chęć wyjścia z pomieszczenia. Nie angażuje się przy tym w zachowania trudne. Akceptujemy naturalne gesty, wskazywanie drzwi czy odwrócenie się w stronę wyjścia. Nie muszą to być gesty z systemów komunikacyjnych.

Kryterium zaliczenia
Samodzielnie 5 na 5 sytuacji (w warunkach, w których wcześniej miało miejsce uczenie), w momencie wystąpienia motywacji.

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

np. chęć wyjścia do toalety, chęć przyniesienia przedmiotu z innego pomieszczenia.

Umie zapytać o miejsce potrzebnej rzeczy: "Gdzie?". Uczeń potrafi zapytać o miejsce, w którym są położone pożądane przedmioty.

Uczeń potrafi zapytać o miejsce, w którym są położone pożądane przedmioty.

Kryterium zaliczenia
Samodzielnie 5 na 5 sytuacji (w warunkach, w których wcześniej miało miejsce uczenie) - w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Np. po poleceniu: załóż buty! idzie do miejsca, gdzie one zazwyczaj są i gdy ich nie znajduje (trzeba zawsze wprowadzać warunki, że czasem rzeczy są widoczne lub w typowych miejscach - by nie stworzyć schematu), umie zapytać: "Gdzie są buty?". Umiejętność służy znalezieniu danych przedmiotów, dlatego jeśli w odpowiedzi na pytanie, gdzie coś znajdzie usłyszy: "w kuchni", a idąc do kuchni nie widzi nadal pożądanej rzeczy, potrafi ponownie zapytać: "gdzie w kuchni?", czyli w którym dokładnie miejscu. Celem jest uzyskanie preferowanych przedmiotów, dlatego należy uczyć umiejętności wykorzystując lubiane rzeczy, by uczeń miał motywację do pytania o nie.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
---------	-----------	-------------------------------------	-----------------------

Umie zapytać: "Co to jest?", "Kto to jest?".

W sytuacji, kiedy uczeń nie zna jakiejś osoby lub nie zna czy nie pamięta nazwy przedmiotu potrafi o to zapytać. Różnicuje pytania, pytając o osoby używa słowa "kto?", pytając o przedmioty/zwierzęta używa słowa "co?".

Kryterium zaliczenia
5 na 5 stworzonych sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność stale przy pojawieniu się motywacji do poznania nazwy.

Gdy pojawia się jakiś przedmiot, którego uczeń nie zna, umie zapytać: "Co to jest?". Pytanie nie powinno się pojawiać ponownie przy tym samym przedmiocie, jeśli uczeń już 2-3 razy usłyszał odpowiedź (nie jest konieczne by zapamiętał za pierwszym razem).

Umie zapytać o miejsce potrzebnej rzeczy: "Gdzie?".
Uczeń potrafi zapytać o miejsce, w którym są położone pożądane przedmioty.

Uczeń potrafi zapytać o miejsce, w którym są położone pożądane przedmioty.

Kryterium zaliczenia
Samodzielnie 5 na 5 sytuacji (w warunkach, w których wcześniej miało miejsce uczenie) - w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Np. po poleceniu: załóż buty! idzie do miejsca, gdzie one zazwyczaj są i gdy ich nie znajduje (trzeba zawsze wprowadzać warunki, że czasem te rzeczy są widoczne lub w typowych miejscach - by nie stworzyć schematu), umie zapytać: "Gdzie są buty?".
Umiejętność ma służyć znalezieniu danych przedmiotów, dlatego jeśli w odpowiedzi na pytanie, gdzie coś znajdzie usłyszy: "w kuchni", a idąc do kuchni nie widzi nadal pożądanej rzeczy, potrafi ponownie zapytać: "gdzie w kuchni?", czyli w którym dokładnie miejscu. Celem jest uzyskanie preferowanych przedmiotów, dlatego też należy uczyć tej umiejętności wykorzystując lubiane rzeczy, żeby uczeń miał motywację do pytania o nie.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

PROSZENIE

Proszenie może odbywać za pomocą różnych modalności w tym poprzez: wskazanie, gest, podanie obrazka, użycie dźwięku/ słowa

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Umie zapytać:
"Co to jest?", "Kto to jest?".

W sytuacji, kiedy uczeń nie zna jakiejś osoby lub nie zna czy nie pamięta nazwy przedmiotu potrafi o to zapytać. Różnicuje pytania, pytając o osoby używa słowa "kto?", pytając o przedmioty/zwierzęta używa słowa "co?".

Kryterium zaliczenia
5 na 5 stworzonych sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność stale przy pojawieniu się motywacji do poznania nazwy.

Gdy pojawia się jakiś przedmiot, którego uczeń nie zna, umie zapytać: "Co to jest?". Pytanie nie powinno się pojawiać ponownie przy tym samym przedmiocie, jeśli uczeń już 2-3 razy usłyszał odpowiedź (nie jest konieczne by zapamiętał za pierwszym razem).

Umie zapytać:
"Jak to zrobić?"

Uczeń w sytuacji, w której nie poradził sobie z samodzielnym rozwiązaniem jakiegoś problemu, spotyka się z czymś pierwszy raz i nigdy nie wykonywał jakiejś aktywności, próbował kilkakrotnie coś wykonać, ale nie powiodło mu się, obserwuje ciekawą aktywność, wykonywaną przez inne osoby, potrafi zapytać: "Jak to zrobić?".

Kryterium zaliczenia
5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji
Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Gdy uczeń chce coś wykonać, ale nie umie, potrafi zapytać: "Jak to zrobić?". Pytanie nie powinno się pojawić przy powtórzeniu tego samego zadania (powinien umieć je wykonać ze względu na otrzymane wcześniej instrukcje).

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE

Nazywa 20 rzeczy związanych ze swoim najbliższym kontekstem.

DEFINICJA

Uczeń potrafi nazwać przedmioty z najbliższego środowiska.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Na pytanie: "Co to jest?" - potrafi nazwać 20 rzeczy (także zwierząt, które ma w domu) - zaliczamy, gdy w ciągu 5 kolejnych dni na to pytanie odpowie prawidłowo (nie myli się, ale także nie używa tej nazwy w stosunku do rzeczy, które nie są właściwym elementem).

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność na innych przykładach danej rzeczy, których nie był uczony (nowy samochód - zdjęcie, obrazek, szkic, rzeczywisty samochód za oknem).

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Po prezentacji tabletu na pytanie: "Co to jest?", uczeń odpowiada: "tablet" i nie używa tej nazwy w stosunku np. do telefonu czy książki. Potrafi nazwać tabletem większość sprzętów z tej kategorii, bez względu na ich wielkość, kolor czy etui.

Dla każdego ucznia będą ważne inne rzeczy, dlatego też należy dobrać słowa, które są jak najbardziej funkcjonalne, których znajomość ułatwi uczniowi codzienne funkcjonowanie. Wybór słów, które będą służyły uczniowi w życiu codziennym, które będą wzmacniane na które będą reagowały inne osoby w naturalnym środowisku zwiększa prawdopodobieństwo, że utrzymają się w czasie i uczeń nie zatraci tych umiejętności.

Nazywa 5 aktywności związanych ze swoim najbliższym kontekstem środowiskowym.

Na pytanie: "Co robisz?", potrafi adekwatnie odpowiedzieć nazywając własną aktywność w danej chwili.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Gdy pytamy dziecko, które jest w pokoju obok: "Co robisz?", potrafi adekwatnie odpowiedzieć: "Oglądam film".

Przy wyborze słów dotyczących aktywności ucznia należy skupić się na tych najbardziej funkcjonalnych dla ucznia, dla jego codziennego funkcjonowania i polepszenia jakości życia.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE

Nazywa najbliższe osoby (najbliższa rodzina).

DEFINICJA

Potrafi po imieniu nazwać członków rodziny. Używa imion rodzeństwa np. "Asia", i mówi: "mama", "tata" w prośbach (np. w sytuacji, kiedy chce do kogoś pójść, czeka na rodziców w szkole, chce zabawy z konkretną osobą). Mówi imiona rodzeństwa np. "Asia" lub mówi: "mama", "tata" w odpowiedzi na pytanie: "Kto to?" jako fakty widząc np. zdjęcia bądź nadchodzących członków rodziny.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Potrafi użyć tych imion nie tylko w sytuacji, gdy ktoś pyta, ale przede wszystkim, gdy formułuje prośby lub przekazuje informacje np. "Mamo chodź", "Wojtek zabrał pilota".

Podaje na prośbę 40 rzeczy z najbliższego kontekstu.

Podaje na prośbę przedmiot. Przedmiot znajduje się w nieuporządkowanym zbiorze min.6 innych przedmiotów (albo w naturalnym kontekście). Przy wyborze słów dotyczących aktywności należy skupić się na tych najbardziej funkcjonalnych dla jego codziennego funkcjonowania i polepszenia jakości życia.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu).

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

Gdy pytamy dziecko, które jest w pokoju obok: "Co robisz?", potrafi adekwatnie odpowiedzieć: "Oglądam film".

Przy wyborze słów dotyczących aktywności ucznia należy skupić się na tych najbardziej funkcjonalnych dla ucznia, dla jego codziennego funkcjonowania i polepszenia jakości życia.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Rozumie polecenia zawierające: do..., na...	Wykonuje polecenia wymagające odniesienia do przyimków "na", "do", "pod".	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu) - na pojedynczy przyimek. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach 5 prób na pojedynczy przyimek - na przestrzeni tygodnia - 100% prawidłowo.	Informacja: trzeba tak organizować próby, by kontekst nie podpowiadał reakcji np. wykonuje polecenie: "Włóż to do plecaka", ale nie jest to rzecz, którą zawsze wkłada do plecaka.
Rozumie polecenia zawierające: w..., obok...	Wykonuje polecenia wymagające odniesienia do przyimków "w", "obok".	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia (nie w jednym dniu) - na pojedynczy przyimek. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach 5 prób na pojedynczy przyimek - na przestrzeni tygodnia - 100% prawidłowo.	Informacja: trzeba tak organizować próby, by kontekst nie podpowiadał reakcji.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Uczeń reaguje na swoje imię.

Uczeń zawołany po imieniu (przez dorosłych i rówieśników) reaguje w sposób adekwatny w zależności od sytuacji.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w dowolnym momencie, w warunkach, które podlegały wcześniej uczeniu (ale nie kolejno po sobie) - w naturalnych kontekstach.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, przy nowych osobach.

Informacja: reakcja na imię powinna być adekwatna do sytuacji. Może się zdarzyć, że uczeń wykonuje jakąś aktywność, a zawołany po imieniu po prostu odpowiada: "słucham", nie przerywając aktywności. Może się zdarzyć, że wykonując aktywność, nie musi jej przerywać, ale zerka na wołającą go osobę.

Przykład 1: Paulinka pisze zadania w zeszytach, mama woła ją po imieniu. Paulinka nie przerywa zadania i mówi: "słucham".

Przykład 2: Janek ogląda bajki w telewizji, tata wrócił z pracy i mówi: "cześć Janek", Janek odwraca głowę w stronę taty i odpowiada: "cześć".

Na polecenie podaje coś konkretnej osobie (4 osoby z najbliższego otoczenia).

Po usłyszeniu polecenia, prośby uczeń znosi przedmioty konkretnym osobom. Osoba, która prosi go o zanieśenie przedmiotów wręcza je uczniowi, uczeń nie musi prezentować innych umiejętności czy wokalizacji, żeby zaliczyć ten krok.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia, w warunkach, które podlegały wcześniej uczeniu (nie w jednym dniu) - na każdą osobę.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE

Na polecenie uczeń przynosi coś od konkretnej osoby (4 osoby z najbliższego otoczenia).

DEFINICJA

Po usłyszeniu prośby uczeń przynosi rzeczy od konkretnej osoby. Dana osoba podaje uczniowi przedmiot. Nie musi o to prosić, uczeń ma podejść do wymienionej osoby, zabrać od niej wręczony mu przedmiot i wrócić do osoby, która go o to poprosiła.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji w ciągu tygodnia, w warunkach, które podlegały wcześniej uczeniu (nie w jednym dniu) - na każdą osobę.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

Pytane - podaje swoje imię i nazwisko.

W każdej sytuacji uczeń zapytany o imię i nazwisko odpowiada adekwatnie.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - 100% poprawnych odpowiedzi w kolejnych 5 dniach.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Pytane - podaje swój adres zamieszkania.	W każdej sytuacji uczeń zapytany o adres zamieszkania opowiada adekwatnie. Uczeń zna adres na pamięć, nie musi rozumieć treści, które mówi. Jest to umiejętność ważna ze względu na bezpieczeństwo, szczególnie w sytuacjach, kiedy się znajdzie w obcym dla siebie miejscu, zgubi drogę do domu, itp.	<p>Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - 100% poprawnych odpowiedzi w kolejnych 5 dniach.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach</p>	
Podaje numer telefonu do opiekuna.	W każdej sytuacji uczeń zapytany o numer telefonu do mamy lub taty, potrafi go powiedzieć z pamięci. Należy uczyć, używając kilku różnych pytań, np. "Podaj numer do mamy/taty", "Czy pamiętasz numer telefonu do mamy/taty?", "Czy znasz numer telefonu do mamy/taty?".	<p>Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - 100% poprawnych odpowiedzi w kolejnych 5 dniach.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.</p>	

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Odpowiada adekwatnie na pytania o preferencje (tak/nie).	W zależności od motywacji odpowiada adekwatnie tak/nie na pytanie typu "Chcesz pić?".	Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji - w kolejnych dniach - 100% adekwatnych odpowiedzi (tak/nie). Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Informacja: w tym przykładzie należy sprawdzić wiele różnych sytuacji, żeby mieć pewność, że odpowiedzi nie są automatyczne; nie sprawdzamy informacji, które można łatwo potwierdzić, np. czy jadłeś już śniadanie, tylko pytamy o preferencje, czego nie da się bezpośrednio obserwować. Można ocenić stopień w jakim uczeń jest zainteresowany pożądanym przedmiotem.
Odpowiada na pytania związane z posiadaniem.	TAK/ NIE np. wzięłaś plecak?, masz legitymację?).	Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji - w kolejnych dniach - 100% adekwatnych odpowiedzi (tak/nie). Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	
Odmawia rówieśnikom, jeśli nie chce w czymś uczestniczyć.	Uczeń potrafi odmówić wspólnej aktywności, zakomunikować, że nie chce w czymś uczestniczyć, nie angażując się przy tym w zachowania trudne.	Kryterium zaliczenia 5 na 5 różnych sytuacji - prezentowanych w kolejnych dniach - 100% adekwatnych odpowiedzi. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Informacja: Trzeba uważnie obserwować ucznia, żeby nie dopuścić do sytuacji, że 5 razy odmówi, a w 6 sytuacji mimo braku chęci nie będzie potrafił odmówić.

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Odpowiada na pytania związane z miejscem położenia swoich rzeczy (np. Gdzie jest twój plecak?).	<p>Uczeń potrafi odpowiadać na pytania dotyczące położenia jego rzeczy.</p> <p>Aby wykonać to zadanie uczeń musi potrafić zrozumieć o co jest pytany, rozpoznawać przedmioty, nazywać miejsca w których potencjalnie mogą się znaleźć, jak też znać przyimki i poprawnie ich używać, żeby wskazać dokładnie położenie rzeczy.</p>	<p>Kryterium zaliczenia W 8 na 10 sytuacji, gdy nauczyciel upewnił się, - że uczeń wie, gdzie znajdują się jego rzeczy - sprawdzane minimum 10 razy w ciągu dwóch tygodni.</p> <p>Kryterium generalizacji W nowych sytuacjach, gdy rzeczywiście poszukujemy tych rzeczy i uczeń potrafi nas adekwatnie pokierować (zakładamy, że właściwą reakcją wówczas jest także odpowiedź: “nie pamiętam” i pomoc przy poszukiwaniach.</p>	<p>Na pytanie: “Gdzie zostawiłaś plecak?”, odpowiada: “W pokoju” - i nie jest to tradycyjne miejsce położenia plecaka. Przy uczeniu tej umiejętności trzeba pamiętać, że jest ona związana z procesami zapamiętywania a następnie przywoływania - a w związku z tym w ten sposób tego uczymy. Najpierw ucząc technika zapamiętywania pewnych zjawisk a potem przywoływania ich przez użycie indywidualnych strategii.</p>
Odpowiada na pytania związane z odczuwaniem bólu.	Odpowiada adekwatnie na pytania: Co cię boli?	<p>Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji, przynajmniej 3 różne lokalizacje bólu - nie ma ograniczenia czasowego, gdyż pojawienie się odczucia bólu nie jest przez nauczyciela kontrolowane.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, szczególnie, gdy określa lokalizację bólu inną niż zazwyczaj.</p>	

KOMUNIKACJA

POZIOM II: PRZYDATNE

NAZYWANIE

ZADANIE

Uczeń potrafi powiedzieć o pozytywnych i negatywnych emocjach, które odczuwa w danej chwili.

DEFINICJA

Uczeń potrafi samodzielnie powiedzieć o swoich emocjach (nie jest o to pytany). Potrafi powiedzieć, np. lubię to, jestem smutny, jest mi przykro, podoba mi się to.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - nie ma limitu czasu, ze względu na to, że niektóre emocje mogą pojawiać się rzadziej niż inne.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, przy nowych wydarzeniach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Umiejętność uczona w trakcie odczuwania emocji, np. uczeń dostał prezent, widać, że bardzo mu się podoba, można skomentować tę sytuację, powiedzieć, np. "widzę, że jesteś zadowolony", zapytać, jak się czujesz i podpowiedzieć adekwatny komunikat. Podobnie w sytuacjach trudnych, kiedy uczeń odczuwa smutek, np. zepsuła się jego ulubiona zabawka, można podpowiedzieć adekwatne słowa, np. "jestem smutny".

Uczeń potrafi opowiedzieć samodzielnie o ważnych dla siebie wydarzeniach podczas oglądania zdjęć.

Uczeń potrafi samodzielnie opowiedzieć o ważnych dla siebie wydarzeniach, które miały miejsce, bez pytań pomocniczych (co robiłeś, co się tam wydarzyło). Jest to umiejętność z zakresu próśb (prośba o uwagę osoby, z którą się rozmawia).

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach.

Kryterium generalizacji

Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, na nowych, nieuczonych zdjęciach.

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Uczeń potrafi powiedzieć o pozytywnych i negatywnych emocjach, które odczuwa w danej chwili	Uczeń potrafi samodzielnie powiedzieć o swoich emocjach (nie jest o to pytany). Potrafi powiedzieć, np. lubię to, jestem smutny, jest mi przykro, podoba mi się to.	<p>Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - nie ma limitu czasu, ze względu na to, że niektóre emocje mogą pojawiać się rzadziej niż inne.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, przy nowych wydarzeniach.</p>	Umiejętność uczona w trakcie odczuwania emocji, np. uczeń dostał prezent, widać, że bardzo mu się podoba, można skomentować tę sytuację, powiedzieć, np. "widzę, że jesteś zadowolony", zapytać, jak się czujesz i odpowiedzieć adekwatny komunikat. Podobnie w sytuacjach trudnych, kiedy uczeń odczuwa smutek, np. zepsuła się jego ulubiona zabawka, można odpowiedzieć adekwatne słowa, np. "jestem smutny".
Uczeń potrafi opowiedzieć samodzielnie o ważnych dla siebie wydarzeniach podczas oglądania zdjęć.	Uczeń potrafi samodzielnie opowiedzieć o ważnych dla siebie wydarzeniach, które miały miejsce, bez pytań pomocniczych (co robiłeś, co się tam wydarzyło). Jest to umiejętność z zakresu próśb (prośba o uwagę osoby, z którą się rozmawia).	<p>Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, na nowych, nieuczonych zdjęciach.</p>	

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zapytany mówi o swoich emocjach (uczone w trakcie odczuwania różnych emocji).	Uczeń potrafi odpowiedzieć adekwatnie na pytanie dotyczące jego samopoczucia.	Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji - w kolejnych dniach - 100% adekwatnych odpowiedzi (tak/nie). Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Informacja: to jest w zasadzie ta sama umiejętność jak ta prezentowana przy "Nazywaniu", ale pojawia się ze względu na pytanie.
Uczeń zapytany mówi o swoich planach.	Uczeń potrafi odpowiedzieć na pytania dotyczące planów na najbliższą przyszłość. Potrafi powiedzieć, co będzie robił po szkole, w sobotę, co będzie robił po ułożeniu puzzli. Uczeń nie musi rozumieć pojęć dzisiaj, jutro, w następnym tygodniu.	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach, w odniesieniu, do planów które są stałe. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach w odniesieniu do zupełnie nowych, zaplanowanych atrakcji/wydarzeń.	Informacja: uczniowie często mają stały plan dnia, mają dodatkowe zajęcia, o których pamiętają i opowiadają, jeśli informacje są aktualne zaliczamy je.
Uczeń spontanicznie używa słowa "przepraszam" adekwatnie do sytuacji.	Uczeń potrafi przeprosić inne osoby za swoje błędy.	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - bez limitu czasowego - przy naturalnie pojawiających się okolicznościach. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Informacja: nie musi się to zdarzyć za każdym razem, czasami może się pojawić sytuacja, w której uczeń nie będzie miał świadomości, że zrobił coś nie tak, np. siadając zrzuci plecakiem czyjś sweter z krzesła, nie widzi tego, więc nie może przeprosić.

KOMUNIKACJA

POZIOM III - FAKULTATYWNE

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Uczeń potrafi odpowiedzieć na pytanie dotyczące wydarzenia w danym dniu/ważnym wydarzeniu/ z pobytu w szkole.	Uczeń potrafi odpowiedzieć na pytanie o konkretne wydarzenie, sytuację, np. Co robiłeś w szkole?, Opowiedz co robiłeś u Jasia?	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach - 100% adekwatnych odpowiedzi. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Informacja: nie mogą to być sytuacje, które są w jakimś stopniu utrwalone, które są w pewnym sensie natręctwem ucznia, związane są z jakimś problemem, np. zgubił swój plecak dwa lata temu i wciąż o tym opowiada w odpowiedzi na pytanie co u ciebie słychać, lub co się wczoraj wydarzyło. Trzeba pamiętać, że jest to umiejętność, która z jednej strony wymaga umiejętności zapamiętywania i opowiadania w trakcie wydarzenia, a potem umiejętności przywoływania. Uczeń też może czasem odpowiadać: "Nie pamiętam" albo "Nic ciekawego się nie działo", (ale nie liczymy tej odpowiedzi do kryterium zaliczenia).
Uczeń w odpowiedzi na pytanie: "Powiedz coś o sobie" potrafi powiedzieć kim jest, ile ma lat, co lubi robić, co lubi jeść, itp.	Uczeń potrafi powiedzieć kilka słów o sobie, kiedy zostanie o to zapytany. Umiejętność ważna i funkcjonalna w nowym środowisku, kiedy pytają osoby obce, których uczeń nie zna. Należy zadbać o generalizację na miejsca i osoby.	Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach. Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach.	Przykład: chodzę do trzeciej klasy, chodzę do szkoły (nazwa, numer szkoły), mieszkam w Poznaniu, lubię pączki.

OPOWIADANIE I ODPOWIADANIE NA PYTANIA

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Odpowiada na pytania związane z miejscem pobytu innych osób (np. gdzie jest mama?, Gdzie jest pani Marta?)	<p>Uczeń potrafi odpowiedzieć na pytanie dotyczące miejsca pobytu bliskich lub znanych mu osób.</p> <p>Musi wiedzieć o kogo pytamy, np. Gdzie jest mama?, Gdzie poszła pani Zosia? - Musi wiedzieć która to pani.</p>	<p>Kryterium zaliczenia 5 na 5 sytuacji - w kolejnych dniach - minimum dla 3 osób.</p> <p>Kryterium generalizacji Prezentuje tę umiejętność w nowych okolicznościach, zawsze, gdy ma tę informację.</p>	<p>Przykład: Pani Beata wychodząc mówi: "Idę do kuchni". Potem ktoś wchodzi i pyta: "Gdzie jest Pani Beata?" odpowiada: "W kuchni".</p>
Wypowiada prośby z użyciem form grzecznościowych		<p>Kryterium zaliczenia W 80% sytuacji używa formy grzecznościowej.</p>	<p>Prosząc o przedmioty lub aktywności, uczeń używa formy grzecznościowej "poproszę". Wymagamy od uczniów mających umiejętność wyrażania próśb minimum dwoma słowami, np. "poproszę klucz", "czy mogę?"</p>

SAMODZIELNOŚĆ

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych w głównych celach kształcenia określa, iż ważnym jest, aby uczeń “zdobył maksymalną samodzielność w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych”

Słownik PWN definiuje osobę samodzielną, jako osobę “dającą sobie radę, nie potrzebującą pomocy”.

Wielki Słownik Języka Polskiego definiuje samodzielność jako “cechę kogoś lub czegoś bez odwoływania się do pomocy lub współpracy innych osób lub instytucji”

*ROZPORZĄDZENIE Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r.)

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

PICIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Pije z pomocą osoby dorosłej odpowiednią ilość płynu.

Uczeń potrafi skorzystać z pomocy więcej niż jednej osoby, współpracuje, gdy podawany jest napój. Nie przejawia takich zachowań, jak celowe wylewanie, wytrącanie szklanki czy wypluwanie napoju. Zakładam, że uczniowi chce się pić.

Kryterium zaliczenia

Uczeń pije z pomocą drugiej osoby w 5 na 5 sytuacji - 1 próba (wypija min. 1/3 szklanki) przez 5 kolejnych dni. Potrafi napić się przynajmniej z dwoma osobami.

Kryterium generalizacji

Uczeń potrafi pić w każdej nowej dla siebie sytuacji.

Problem:

Uczeń pije napój, ale tylko gdy podaje go mama, odmawia picia od innej osoby.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Nauczyciel dotyka butelką ust dziecka.
2. Uczeń pije jeden łyk.
3. Uczeń pije kilka łyków napoju.

Pije samodzielnie z butelki.

Uczeń pije samodzielnie z butelki w taki sposób, że napój nie wylewa się. W czasie picia woda nie cieknie po brodzie dziecka.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - 1 próba (uczeń wypija 1/3 napoju) dla różnych butelek przez 5 kolejnych dni.

Kryterium generalizacji

Uczeń pije z nowej butelki w nowych nieuczonych sytuacjach.

Problem:

Uczeń pije tylko z jednej konkretnej butelki.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń akceptuje trzymanie w dłoni nowej butelki. (może być pusta).
2. Uczeń pije parę łyków z nowej butelki.
3. Uczeń pije z nowej butelki.

Pije samodzielnie z kubka.

Uczeń, potrafi pić z kubków nie wylewając napoju.

Kryterium zaliczenia

w 5 na 5 sytuacji - 1 próba dla różnych kubków w kolejnych 5 dniach.

Kryterium generalizacji

Uczeń pije z nowego kubka w nowych nieuczonych sytuacjach.

Problem:

Uczeń pije tylko z jednego konkretnego kubka.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń akceptuje trzymanie w dłoni nowego kubka.
2. Uczeń akceptuje zrobienia łyka napoju.
3. Uczeń pije z kubka.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

PICIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Pije wodę.

Uczeń potrafi pić wodę. Poza wodą nie ogranicza się do jednego konkretnego napoju np. pije tylko soki Kubuś.

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - 1 próba w towarzystwie różnych osób/w różnych środowiskach w czasie 5 kolejnych dni. W uczonych sytuacjach.

Kryterium generalizacji

Uczeń potrafi pić wodę w każdej nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.

Problem:

Uczeń pije tylko jeden napój np. soczek marchewkowy, co powoduje zaburzenia zdrowotne.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń akceptuje trzymanie w dłoniach kubka z wodą.
2. Uczeń dotyka kubkiem z wodą do ust.
3. Uczeń pije łyk wody.

Potrafi odkręcić butelkę z wodą.

Uczeń potrafi odkręcić butelkę, w których standardowo trzyma się wodę.

Kryterium zaliczenia

5/5 prób różnych/uczonych zakrętek.

Kryterium generalizacji

Odkręca różne rodzaje napojów, które nie podlegały uczeniu.

Przykład:

Uczeń mimo dostępności wody nie może się napić, ponieważ nie wie, że może lub nie umie odkręcić butelki.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Odkręca 1 rodzaj zakrętek.
2. Odkręca 5 rodzajów zakrętek.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Je ulubione posiłki z pomocą drugiej osoby.	Uczeń w czasie jedzenia lubianych posiłków współpracuje z osobą dorosłą. Otwiera buzię, nie wypluwa, nie wyrzuca celowo jedzenia.	Kryterium zaliczenia w trzech kolejnych dniach w towarzystwie różnych osób z którymi się uczył. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi współpracować w czasie jedzenia posiłku w każdej nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.	Problem: Uczeń nie je w szkole posiłków, ponieważ nie ma tam mamy, która go nakarmi. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Kroki analogiczne jak przy "Pije samodzielnie z kubka".
Je nowe posiłki w formie papki (akceptuje karmienie lub je samodzielnie).	Uczeń potrafi jeść akceptuje karmienie lub je samodzielnie nowe jedzenie w formie papki.	Kryterium zaliczenia W trzech kolejnych dniach zjada nowy posiłek w towarzystwie różnych osób (min. 2). Kryterium generalizacji Uczeń potrafi jeść nowe posiłki w formie papek, w każdej nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.	Problem: Dziecko nie chce jeść nowych posiłków w formie papki. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń akceptuje zjedzenie jednej małej łyżeczki nowego pokarmu.2. Uczeń akceptuje jedzenie 3 łyżek nowego pokarmu.3. Uczeń akceptuje jedzenie 10 łyżek nowego pokarmu.4. Uczeń zjada cały posiłek.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
<p>Odgryza miękkie pokarmy np. Kromkę chleba, chrupkę kukurydzianą.</p>	<p>Uczeń potrafi odgryzać, żuć i przełykać pokarmy takie jak kanapki, chrupki kukurydziane.</p>	<p>Kryterium zaliczenia 5/5 prób (kęsów uczonych pokarmów) w towarzystwie różnych osób/w różnych środowiskach.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi odgryzać, żuć i przełykać każdy miękki pokarm.</p>	<p>Problem: Uczeń odmawia jedzenia pokarmów stałych, je tylko papki.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń akceptuje zjedzenie 1 kęsa kanapki np. z masłem.2. Uczeń akceptuje zjedzenie 3 kęsów chleba.3. Uczeń zjada pół kromki chleba.
<p>Odgryza, przeżuwa i połyka pokarmy stałe np. mięso, twarde warzywa, skórkę chleba.</p>	<p>Uczeń potrafi odgryźć, przetrzeć i połknąć pokarmy twarde takie jak mięso, twarde warzywa. Dziecko nie "chomikuje" jedzenia w policzkach. Nie przejawia zachowań takich jak wypluwanie czy rzucanie jedzeniem.</p>	<p>Kryterium zaliczenia 5/5 prób (kęsów) w towarzystwie różnych osób. (min. dwóch). Je pokarmy, których był uczony.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi odgryzać, żuć i przełykać każdy stały pokarm.</p>	<p>Problem: Uczeń nie chce jeść twardszych pokarmów.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń akceptuje zjedzenie 1 kęsa mięsa.2. Uczeń akceptuje zjedzenie 3 kęsów mięsa.3. Uczeń zjada cały kawałek mięsa.4. Uczeń zjada cały kawałek mięsa w obecności innego opiekuna.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Je samodzielnie ręką np. kanapki, kielbaski, przekąski.

Uczeń potrafi samodzielnie jeść pokarmy ręką, które zwyczajowo właśnie tak się je. Np.: kanapki, wybrane warzywa, owoce, przekąski itp. Czynność jest wykonywana płynnie co oznacza, że dziecko bez podpowiedzi osoby dorosłej potrafi zjeść cały posiłek.

Kryterium zaliczenia

Uczeń samodzielnie, w ustalonym czasie, zjada ręką trzy pokarmy, które były wcześniej uczone.

Kryterium generalizacji

Uczeń samodzielnie, w ustalonym czasie, zjada ręką te pokarmy, które kulturowo dopuszcza się do takiego sposobu spożycia.

Problem:

Uczeń musi być karmiony, sam nie sięga po jedzenie, nie umie chwycić kanapki tak aby się nie rozpadła.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń je samodzielnie jedną wybraną rzecz np. kabanosa w ciągu 10 min.
2. Uczeń je samodzielnie kolejne dwie przekąski.
3. Uczeń je samodzielnie kanapkę w ciągu 15 minut.

Je samodzielnie łyżeczką/ widelcem.

Uczeń potrafi jeść samodzielnie łyżeczką lub widelcem (w zależności od posiłku). Dziecko samodzielnie nabiera jedzenie na łyżeczkę/ widelec i wkłada je do buzi. Czynność jest wykonywana płynnie tak, że uczeń potrafi samodzielnie się najeść. Jedzenie nie wypada poza obszar naczynia, w którym jest umieszczone.

Kryterium zaliczenia

Spożywa samodzielnie trzy kolejne uczone wcześniej posiłki obiadowe, używając łyżkę/ widelec i utrzymując posiłek w obszarze naczynia.

Kryterium generalizacji

Spożywa samodzielnie wszystkie posiłki obiadowe, również nowe, używając łyżkę/ widelec i utrzymując posiłek w obszarze naczynia.

Problem:

Uczeń jest karmiony przez osoby dorosłe, nie ma okazji jeść samodzielnie.

Problem:

Uczeń jedząc samodzielnie robi to bardzo nieestetycznie, jedzenie leje się po brodzie.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Zjada łyżką ulubiony jogurt/ deser, który jest wyłożony na talerz.
2. Zjada widelcem ulubioną w miarę stałą potrawę obiadową wyłożoną na talerz np. naleśniki, nuggetsy.
3. Zjada drugie danie z talerza.
4. Zjada zupę z talerza.
5. Zjada jogurt z pojemnika.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wkłada do buzi ilości pokarmu lub napoju, które nie zagrażają zakrztuszeniu się.	Wkłada do buzi ilości pokarmu lub napoju, które nie zagrażają zakrztuszeniu się.	Kryterium zaliczenia W warunkach stworzonych do uczenia się, w czasie pięciu kolejnych posiłków uczeń samodzielnie zjada wszystkie pokarmy, wkładając do buzi ilość, którą może swobodnie przeżuć i która nie grozi zakrztuszeniem. Kryterium generalizacji W miejscach, które nie podlegały uczeniu, z osobami, w obecności których nie miało miejsce uczenie, uczeń samodzielnie zjada wszystkie pokarmy, również te, które są dla niego zupełnie nowe, wkładając do buzi ilość, którą może swobodnie przeżuć i która nie grozi zakrztuszeniem.	Problem: Uczeń wkłada całą kanapkę do buzi co zagraża zakrztuszeniem. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Na talerzu ucznia znajduje się mniejsza porcja.2. Stopniowo zwiększana jest ilość pokarmu.
Na polecenie wypluwa lub wyjmuję z buzi rzeczy niejadalne.	Uczeń na polecenie osoby dorosłej wypluwa to, co ma w buzi. Program można pominąć, jeśli rodzic/ nauczyciel jest pewien, że dziecko nie bierze do ust rzeczy niejadalnych.	Kryterium zaliczenia 5/5 prób wypluwa przedmiot, gdy polecenie wydają różne osoby/ w różnych środowiskach. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi wykonać polecenie w każdej nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.	Problem: Uczeń ma tendencję do wkładania do buzi i zjadania wszelkiego rodzaju nitek. Polecenie nauczyciela nie zmienia sytuacji. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń wypluwa przedmiot w zaplanowanej przez nauczyciela sytuacji.2. Uczeń wypluwa przedmioty, które lubi wkładać do buzi w sytuacji uczenia.3. Uczeń wykonuje polecenie w nowym środowisku np. w łazience.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE

Odkłada na bok / wyrzuca części niejadalne.

DEFINICJA

Uczeń potrafi odłożyć na bok rzeczy niejadalne np. kostki kurczaka.

UWAGA: program ten jest funkcjonalny tylko wtedy, gdy uczeń je jedzenie, które wymaga odłożenia niejadalnych elementów.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - po 1 próbie w ciągu 5 dni, gdy ma posiłek, który wymaga odłożenia części niejadalnych w różnych środowiskach.

Kryterium generalizacji

Uczeń potrafi odłożyć części niejadalne przy każdym nowym posiłku, który nie podlegał uczeniu.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

JEDZENIE

ZADANIE

Nie je rzeczy niejadalnych lub takich których się nie je.

DEFINICJA

Uczeń nie wkłada do buzi przedmiotów, które nie są jedzeniem i nie zjada rzeczy niejadalnych.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5/5 prób, gdy w sytuacji zaaranżowanej uczeń nie wkłada do buzi rzeczy, których się nie je (pomijając przedmioty do tego przeznaczone np. gryzaki logopedyczne).

Kryterium generalizacji

Uczeń nie wkłada przedmiotów niejadalnych w każdej nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Problem:

Uczeń zjada nitki, które uda się wyrwać ze swojego ubrania.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń potrafi powstrzymać od zjadania rzeczy niejadalnych przez wyznaczony czas w towarzystwie nauczyciela. Uczeń ma do dyspozycji przekąski i/lub gryzaki logopedyczne, które można wkładać do buzi.
2. Uczeń potrafi powstrzymać się od zjadania niejadalnych rzeczy w dwóch innych nowych środowiskach i w towarzystwie nowych osób.
3. Uczeń powstrzymuje się od jedzenia rzeczy niejadalnych, gdy w otoczeniu nie ma innych osób.

Dieta nie zagraża zdrowiu dziecka (np. je tylko frytki itp.)

Uczeń je tyle pokarmu, aby być zdrowy, dieta jest urozmaicona.

Kryterium zaliczenia

Uczeń ma urozmaiconą dietę: Je 2 rodzaje mięsa, 3 rodzaje nabiału, 2 rodzaje pieczywa, 5 rodzajów warzyw, 5 rodzajów owoców, 2 rodzaje ryb.

Kryterium generalizacji

W nowym środowisku np. na wakacjach uczeń utrzymuje urozmaiconą dietę, zastępuje brak znanych produktów innymi produktami.

Problem:

Uczeń je tylko frytki.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń zjada 2 rodzaj mięsa, pieczywa, warzyw, owoców, ryb, nabiału.
2. Uczeń zjada 3 rodzaje nabiału, 5 rodzajów warzyw, owoców.
3. Uczeń zastępuje brak jakiegoś rodzaju pokarmu, innym (np. je inny ser, inne mięso).

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Akceptuje rozbieranie poszczególnych części garderoby: majtek/ spodni/ bluzki/ skarpetek/ bluzy/ kurtki itp.

Uczeń akceptuje rozbieranie poszczególnych części garderoby. W czasie tej czynności współpracuje z osobą rozbierającą. Uczeń nie przejawia zachowań agresywnych i autoagresywnych. Czynność można wykonać płynnie.

Kryterium zaliczenia
5/5 sytuacji uczeń akceptuje rozbieranie poszczególnych części garderoby.

Kryterium generalizacji
Uczeń akceptuje rozbieranie poszczególnych części garderoby, mimo że nie podlegały one uczeniu.

Samodzielnie rozbiera poszczególne części garderoby.

Uczeń samodzielnie rozbiera poszczególne części garderoby. Samodzielnie rozebranie oznacza, że w czasie czynności opiekun nie podaje uczniowi żadnej podpowiedzi (manualnej/ słownej/ wizualnej/ wskazującej pozycyjnej).

Kryterium zaliczenia
5 na 5 sytuacji - 1 sytuacja w ciągu 5 kolejnych dni. Uczeń samodzielnie rozbiera poszczególne części garderoby.

Kryterium generalizacji
Uczeń samodzielnie rozbiera poszczególne części garderoby w nowej nieuczonej sytuacji.

Problem:
Uczeń potrafi rozebrać się samodzielnie, ale zazwyczaj tego nie robi, ponieważ angażuje się w zachowania stereotypowe.

Możliwe, nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń samodzielnie rozbiera majtki. /spodnie, buty.
2. Uczeń samodzielnie rozbiera bluzę/ koszulkę.
3. Uczeń samodzielnie rozbiera kurtkę, rajstopy/kalesony.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE

Samodzielnie rozbiera w określonej kolejności kilka części garderoby.

DEFINICJA

Uczeń samodzielnie rozbiera w określonej kolejności kilka części garderoby, oznacza to, że uczeń wykonuje wszystkie czynności samodzielnie bez pomocy (manualnej/ pozycyjnej/ wzrokowej/ słownej/ wskazującej). Brak pomocy dotyczy również przechodzenia od jednej do drugiej czynności.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5 na 5 sytuacji - po 1 sytuacji w ciągu 5 kolejnych dni. Uczeń samodzielnie rozbiera w określonej kolejności kilka części garderoby.

Kryterium generalizacji

Uczeń samodzielnie rozbiera w określonej kolejności kilka części garderoby w nowych miejscach, przy nowych rzeczach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Problem:

Uczeń potrafi rozebrać poszczególne części garderoby, ale nie umie wykonać tych czynności samodzielnie razem np. rozbiera sam spodnie, po czym zaczyna zajmować się zabawą i nie kontynuuje aktywności.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń wykonuje 2 elementy łańcuch czynności np. zdejmuje spodnie i skarpetki.
2. Uczeń wykonuje 3 elementy łańcuch czynności itp.

Zakończenie pracy następuje, gdy uczeń wykona cały łańcuch samodzielnie.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE

Uczeń rozbiera się w wyznaczonych miejscach.

DEFINICJA

Uczeń rozbiera się w wyznaczonych miejscach i czasie. Nie rozbiera się z bielizny w miejscach publicznych nawet, gdy odczuwa dyskomfort mokrych ubrań czy jest mu za gorąco itp.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5/5 sytuacji zaaranżowanych przez nauczyciela np. celowo zamoczona koszulka/ przemoczone spodnie/ przemoczone rękawy od bluzy.

Kryterium generalizacji

Uczeń nie rozbiera się w nowej sytuacji, mimo, że nie podlegała ona uczeniu.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykład:

Uczennica nie akceptuje noszenia poplamionych koszulek i od razu je zdejmuje bez względu na to, gdzie się znajduje. Uczennica powinna poczekać z rozebraniem się do momentu przejścia w miejsce, gdzie można się przebrać.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. W zaplanowanej sytuacji uprzedzamy ucznia, że poplamie mu koszulkę i to robię, po czym od razu ją zdejmuję.
2. W zaplanowanej sytuacji uprzedzamy ucznia, że poplamie mu koszulkę i to robię, po czym przy użyciu timer czekam 1s.
3. Stopniowo wydłużam czas do zdjęcia ubrania.
4. Uczeń potrafi poczekać przez 1 min. i przejść do innego pomieszczenia.

Korzystając z toalety, rozbiera się tylko w toalecie.

Uczeń korzystając z toalety, rozbiera się tylko w toalecie - nie wychodzi rozebrany lub nie rozbiera się przed wejściem do toalety.

Kryterium zaliczenia

5/5 sytuacji uczeń rozbiera się tylko w toalecie (wszystkie toalety, w których przeprowadzone było uczenie).

Kryterium generalizacji

Uczeń rozbiera się tylko w toalecie w nowej sytuacji, mimo, że nie podlegała ona uczeniu.

Problem:

Zdarza się, że uczniowie idąc do toalety, rozbierają się przed wejściem do niej lub po skorzystaniu z toalety wychodzą nie ubrani.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Nauczyciel podpowiada manualnie uczniowi założenia spodni przed wyjściem z toalety.
2. Stopniowo nauczyciel wycofuje podpowiedź, aby uczeń mógł być samodzielny.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

UBIERANIE SIĘ

ZADANIE

Pozwala się ubrać zgodnie z wymaganiami pogodowymi.

DEFINICJA

Uczeń pozwala się ubrać zgodnie z pogodą. To znaczy np. zimą wychodząc na zewnątrz zakłada kurtkę, buty zimowe, czapkę lub latem ma sandały i krótki rękawek. Nie przejawia zachowań, które uniemożliwiają ubranie się zgodnie z pogodą.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5/5 zaaranżowanych sytuacji, w których uczeń akceptuje ubieranie zgodne z pogodą.

Kryterium generalizacji

Uczeń akceptuje ubieranie zgodne z pogodą, mimo, że dana sytuacja nie podlegała uczeniu.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Problem:

Uczeń potrafi rozebrać się samodzielnie, ale zazwyczaj tego nie robi, ponieważ angażuje się w zachowania stereotypowe.

Możliwe, nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń samodzielnie rozbiera majtki. /spodnie, buty.
2. Uczeń samodzielnie rozbiera bluzę/ koszulkę.
3. Uczeń samodzielnie rozbiera kurtkę, rajstopy/kalesony.

Akceptuje ubieranie poszczególnych części garderoby.

Uczeń w czasie ubierania współpracuje z osobą dorosłą. Pozwala się ubrać, podnosi ręce tak aby można było założyć mu np. koszulkę. Czynność ubierania przebiega płynnie bez zachowań zakłócających np. autoagresji czy ucieczkowych.

Kryterium zaliczenia

3 na 3 sytuacje - 1 zaaranżowana sytuacja w ciągu 3 dni, w których uczeń akceptuje ubieranie go przez różne osoby (min 2).

Kryterium generalizacji

Uczeń akceptuje ubieranie, mimo, że dana sytuacja nie podlegała uczeniu.

Problem:

Uczeń nie chce nosić poszczególnych części garderoby np. majtek.

Możliwe kroki będą podobne jak przy akceptacji ubierania dziecka zgodnie z pogodą.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

UBIERANIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie ubiera poszczególne części garderoby.	Uczeń samodzielnie ubiera poszczególne części garderoby. Ubrania mogą być ułożone w jednym miejscu i na prawą stronę tak, aby dziecko wiedziało, co ubrać. Samodzielnie oznacza, że uczeń nie potrzebuje żadnej podpowiedzi (słownej/ pozycyjnej/ manualnej/ wskazującej/ wizualnej), osoby dorosłej.	Kryterium zaliczenia 5/5 zaaranżowanych sytuacji, w których uczeń samodzielnie ubiera się przy różnych osobach (min 2.) Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie się ubiera nowe rzeczy, w nowych sytuacjach, które nie podlegały uczeniu.	Problem: Uczeń nie umie ubrać spodni. Możliwy, ale nieobligatoryjny sposób uczenia: Nauczyciel podpowiada manualnie założenie spodni i stopniowo wycofuje podpowiedź. W kwestionariuszu podpowiedzi zapisane będą kolorami.
Samodzielnie zapina zamek/ kłamry.	Uczeń potrafi zapiąć zamek lub/i kłamrę w odzieży, którą na co dzień nosi. Jeśli uczeń nie nosi odzieży z zamkami, umiejętność ta może być potraktowana jako niefunkcjonalna, czyli nie warto jej uczyć. Zależy nam na tym, aby uczeń zapinał zamki, które ma w swojej kurtce lub spodniach.	Kryterium zaliczenia 5/5 zaaranżowanych sytuacji zapinania zamka/ kłamrę, przy różnych osobach (min. 2 osoby). Kryterium generalizacji Uczeń umie zapiąć zamek/ kłamrę w swojej nowej odzieży bez uprzedniego uczenia i pomocy.	Problem: Uczeń nie umie zapiąć zamka. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Chwyta kurtkę w taki sposób, aby można było ją zapiąć. 2. Wkłada zasuwki zamka. 3. Zapina kurtkę.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

UBIERANIE SIĘ

ZADANIE

Samodzielnie zapina rzepy.

DEFINICJA

Uczeń potrafi samodzielnie zapiąć rzepu w ubraniu, które na co dzień nosi np. buty lub kurtka. Jeśli uczeń nie nosi odzieży z rzepami umiejętność ta może być traktowana jako niefunkcjonalna, czyli nie warto jej uczyć.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

5/5 zaaranżowanych sytuacji, w których uczeń zapina rzepy przy różnych osobach (min. 2 osoby).

Kryterium generalizacji

Uczeń potrafi zapiąć rzepy w nowych ubraniach z rzepami bez uprzedniego uczenia i pomocy.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Problem:

Uczeń potrafi zapinać rzepy, ale nie umie zapiąć swoich butów, ponieważ musi dodatkowo ściągnąć rzep.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczeń zapina buty z rzepami (uwzględniając ściągnięcie paska rzepa), gdy leżą na stole.
2. Uczeń zapina rzepy, gdy są one na jego nogach.

MYCIE SIĘ

Akceptuje mycie poszczególnych części ciała (rąk, zębów, całego ciała, włosów) oraz wycieranie ciała i suszenie włosów.

Uczeń akceptuje mycie przez osobę dorosłą co oznacza, że pozwala na umycie siebie, jednocześnie współpracuje np. podaje dłonie do umycia rąk, otwiera buzię w czasie mycia zębów. W czasie czynności mycia uczeń nie przejawia zachowań trudnych takich jak opór, autoagresja, agresja itp. Akceptuje również wycierania ciała i suszenie włosów.

Kryterium zaliczenia

1 zaaranżowana sytuacja w ciągu 3 kolejnych dni, w których uczeń będzie myty.

Kryterium generalizacji

Uczeń współpracuje w czasie mycia w nowych miejscach, przy osobach, które nie uczestniczyły w uczeniu.

Problem:

Ucznia zazwyczaj myje mama, dziecko pojechało na pobyt wycieczkowy i tam nie pozwala się umyć.

Możliwy, nieobligatoryjny sposób uczenia:

Nowa osoba wprowadza do łazienki przedmioty i aktywności, które są ważne i atrakcyjne dla ucznia. Pozwala mu nimi manipulować w czasie, gdy go myje.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

MYCIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Uczeń sprawdza i reguluje temperaturę wody.	Uczeń odkręca wodę i ruchem ręki pod wodą sprawdza jej temperaturę. W przypadku zbyt ciepłej wody, przesuwa pokrętko kranu w stronę zimnej wody i ponownie sprawdza temperaturę wody. Czynność jest powtarzana do momentu uzyskania odpowiedniej temperatury.	Kryterium zaliczenia W warunkach uczenia, uczeń samodzielnie sprawdza i reguluje temperaturę wody w trzech kolejnych sytuacjach. Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie sprawdza i reguluje temperaturę wody w każdej sytuacji mycia w nowym dla siebie miejscu.	Problem: Rodzic i nauczyciel obawiają się, że dziecko otwierając wodę poparzy się. Możliwe, nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Temperatura wody na piecu ustawiona na 40 stopni.2. Temperatura wody na piecu ustawiona na 50 stopni.3. Temperatura wody na piecu ustawiona na 60 stopni.
Myje się samodzielnie. (ręce, całe ciało, zęby).	Uczeń samodzielnie myje ręce i inne części ciała. Samodzielnie oznacza, że wykonuje ciąg czynności bez podpowiedzi ze strony drugiej osoby.	Kryterium zaliczenia Uczeń myje się samodzielnie w łazience w domu i szkole. 1 sytuacja obserwowana przez 3 kolejne dni. Kryterium generalizacji Uczeń myje się samodzielnie w miejscach, w których nie był tego uczony.	Przykład: Uczeń potrafi sam się myć, ale potrzebuje podpowiedzi do kontynuowania np. mycia nóg lub nie rozpoczyna czynności bez komentarza: "odkręć wodę". Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Krok do mycia rąk: odkręca wodę, namydla ręce, myje ręce w określony (nauczony) sposób. Nauczyciel podpowiada dziecku korzystając z podpowiedzi manualnej. W kolejnych etapach będzie je stopniowo wycofywał, co jest opisane w kwestionariuszu (nauczyciel zakreśla kolorem stopień podpowiedzi).

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

MYCIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie wyciera ręce i twarz, całe ciało.	Uczeń samodzielnie wyciera ręce, nie potrzebuje podpowiedzi ze strony drugiej osoby.	Kryterium zaliczenia Uczeń wyciera samodzielnie ręce, twarz, całe ciało w sytuacji treningowej. 1 sytuacja obserwowana przez 3 kolejne dni. Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie wyciera ciało w każdej sytuacji, w tym w sytuacjach, które nie podlegały uczeniu (np. na pływalni lub w czasie pobytu wytchnieniowego).	Problem: Uczeń wyciera ręce, twarz, ciało, ale robi to nieskutecznie. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Wyciera samodzielnie ręce.2. Wyciera samodzielnie ręce i twarz.3. Wyciera twarz, ręce, szyję i klatkę piersiową (pozostałe części ciała wyciera opiekun).4. Wyciera twarz, ręce, szyję i klatkę piersiową oraz plecy (nogi pomaga wytrzeć).5. Wyciera twarz, ręce, szyję i klatkę piersiową, plecy oraz nogi.
Samodzielnie suszy włosy.	Uczeń potrafi samodzielnie użyć suszarki i wysuszyć włosy.	Kryterium zaliczenia Uczeń suszy włosy w różnych miejscach (min 2) i w towarzystwie różnych osób (min 2 osoby). Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie suszy włosy w każdej sytuacji.	Problem: Uczeń potrafi wysuszyć włosy w domu a nie potrafi użyć suszarki na pływalni. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki do uczenia: <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń suszy włosy, używając podanej mu suszarki.2. Uczeń bierze suszarkę, włącza do prądu, suszy włosy, odkłada suszarkę.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

HIGIENA CZĘŚCI INTYMNYCH

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje zakładanie podpaski i nosi ją w czasie miesiączki.	Uczennica akceptuje założenie podpaski przez drugą osobę i potrafi ją nosić w czasie miesiączki. Nie wyjmuje jej w innym miejscu jak łazienka.	Kryterium zaliczenia Uczennica nosi podpaski w czasie miesiączki w ciągu dnia i nocy.	Problem: Uczennica nie chce nosić podpaski i zdejmuje ją w niewłaściwych miejscach. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: (uczenie zanim wystąpi pierwsza miesiączka). 1. Uczennica uczona jest zakładania podpaski i noszenia jej przez określony czas np. 1 min, gdy wykonuje aktywności, które lubi np. słuchanie muzyki (czas będzie wydłużany do całego czasu pobytu w szkole). 2. Uczennica uczona jest noszenia mokrej podpaski jw. 3. Uczennica nosi podpaskę przez cały dzień.
Samodzielnie zakłada i zmienia podpaskę lub odzież menstruacyjną.	Uczennica samodzielnie zakłada podpaskę lub odzież menstruacyjną i zmienia ją w wyznaczonym czasie.	Kryterium zaliczenia Uczennica samodzielnie zakłada podpaski i zmienia je co dwie godziny lub odzież menstruacyjną i zmienia ją rano i wieczorem.	
Uczeń akceptuje golenie.	Uczeń akceptuje wszystkie czynności związane z goleniem rozpoczynając od nakładania kremu lub używaniem maszynki. Chłopiec/ mężczyzna siedzi spokojnie tak aby można przeprowadzić czynności w bezpieczny sposób.	Kryterium zaliczenia Uczeń akceptuje golenie przez 2 osoby z najbliższego otoczenia. Czynności związane z goleniem można zrealizować w szkole jak i w domu ucznia. Kryterium generalizacji Chłopca/mężczyznę można ogolić w różnych sytuacjach, która nie podlegała uczeniu.	Sytuacja golenia jest bezpieczna dla ucznia, nie zachodzi obawa, że gwałtownie np. się odwróci i skaleczy.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

HIGIENA CZĘŚCI INTYMNYCH

ZADANIE

Samodzielnie goli się maszynką.

DEFINICJA

Uczeń samodzielnie włącza maszynkę, goli kolejne części twarzy, wyłącza maszynkę i odkłada na miejsce.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Samodzielnie przez dwie kolejne sytuacje.

Kryterium generalizacji

Samodzielnie w każdych nowych warunkach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

CZESANIE

Akceptuje strzyżenie włosów.

Uczeń akceptuje strzyżenie włosów co oznacza, że można mu obciąć włosy na terenie domu lub u fryzjera. Strzyżenie może odbywać się przy pomocy maszynki lub nożyczek w zależności od tego, co lepiej akceptuje uczeń.

Kryterium zaliczenia

1 próba w sytuacji treningowej w domu i u fryzjera, w której włosy zostają przycięte na odpowiednią długość, a uczeń siedzi spokojnie, nie ucieka głową, nie płacze, nie wykazuje silnych reakcji emocjonalnych związanych ze strzyżeniem.

Kryterium generalizacji

Uczeń akceptuje strzyżenie włosów, w każdej nowej sytuacji.

Problem:

Uczeń reaguje ucieczką i krzykiem na próby obcięcia włosów.

Możliwe, ale nieobligatoryjne próby:

Umiejętność jest uczona w przyjaznym dla dziecka miejscu np. klasie, którą zna.

1. Uczeń siedzi i wykonuje ulubione czynności w pobliżu leżą nożyczki.
2. Uczeń bawi się ulubionymi zabawkami a nauczyciel trzyma w ręku nożyczki w niewielkiej odległości od głowy dziecka.
3. Uczeń ogląda ulubione bajki a nauczyciel obcina włosy w tych miejscach, których jest mniejsza wrażliwość.
4. Uczeń wykonuje ulubione czynności nauczyciel stopniowo obcina włosy na całej głowie.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

CZESANIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Akceptuje czesanie włosów.

Uczeń akceptuje czesanie włosów przez drugą osobę. Nie "ucieka z głową", nie kręci się, spokojnie zachowuje się w czasie czesania.

Kryterium zaliczenia

Uczeń akceptuje czesanie włosów przez przynajmniej dwie osoby.
5/5 prób (czesanie włosów).

Kryterium generalizacji

Uczeń akceptuje czesanie włosów w każdej nowej sytuacji.

Problem:

Dziewczynka reaguje agresją na widok grzebienia i nie pozwala się uczesać.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki do uczenia:

1. Szczotka do włosów jest blisko dziewczynki, która ogląda ulubione książeczki.
2. Nauczyciel udaje, że czesze włosy dziecka trzymając szczotkę przy włosach dziecka, które ogląda książeczki.
3. Nauczyciel dotyka włosów dziecka przez chwilę.
4. Nauczyciel czesze włosy dziecka.

Potrafi samodzielnie ułożyć/ uczesać włosy, żeby nie przeszkadzały. Program jest funkcjonalny tylko wtedy, gdy dziecko ma fryzurę, która trzeba poprawiać, aby nie przeszkadzała, np. długa grzywka.

Jeśli fryzura tego wymaga, uczeń potrafi odgarnąć swoje włosy tak, aby nie przeszkadzały (nie wchodziły do oczu, nie przeszkadzały w pracy) lub spiąć je gumką lub klamrą.

Kryterium zaliczenia

Uczeń potrafi poprawić sobie włosy i/lub spiąć gumką lub klamrą w 5 różnych sytuacjach treningowych (np. w czasie zajęć szkolnych, posiłku, na placu zabaw, podczas spaceru).

Kryterium generalizacji

Uczeń poprawia/ spina włosy w każdej wymagającej tego sytuacji.

Problem:

Uczennica ma dłuższe włosy, nosi opaskę na włosy, ale nie umie jej poprawić.

Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:

1. Uczennica uczona jest zakładania opaski.
2. W sytuacji, gdy włosy spadają na włosy poprawia opaskę, przy podpowiedzi manualnej nauczyciela (stopień podpowiedzi manualnej można zaznaczyć w kwestionariuszu).

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

INNE CZYNNOSCI PIELĘGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje obcinanie paznokci u rąk i nóg.	Uczeń pozwala na obcięcie paznokci u rąk i nóg. W tym czasie jest spokojny. Może być zajęty inną czynnością. Nie przejawia zachowań trudnych np.: uciezkowych, autoagresywnych czy agresywnych.	Kryterium zaliczenia Uczeń akceptuje obcinanie paznokci przez dwie znane osoby w 1 próbie w 3 kolejnych próbach. Kryterium generalizacji Uczeń akceptuje obcinanie paznokci, w sytuacjach i osobami w których nie był tego uczony.	Problem: Uczeń pozwala na obcięcie sobie paznokci, rodzice robią to, gdy ich syn śpi. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Kroki do zadania będą oparte o odwracanie, które jest opisane w zadaniach "obcinanie włosów".
Akceptuje plastry/ opatrunki na ranach.	Uczeń nosi plaster/ opatrunek, jeśli jest to konieczne.	Kryterium zaliczenia Uczeń akceptuje noszenie plastrów/ opatrunków w sytuacji treningowej tak długo, aż będzie to konieczne. Kryterium generalizacji Uczeń akceptuje noszenie plastrów/ opatrunków w sytuacji zranienia tak długo, aż będzie to konieczne.	Problem: Uczeń zdrapuje plastry co utrudnia gojenie się ran. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. W sytuacji treningowej uczeń potrafi mieć plaster przez 5 s., po czym jest on zdejmowany. 2. W sytuacji treningowej uczeń potrafi mieć plastry na ranach przez okres 10 s. Czas noszenia plastra będzie stopniowo wydłużany aż do noszenia go przez całą dzień.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

INNE CZYNNOCI PIELĘGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Powstrzymanie się od rozdrapywania ran.	Uczeń nie rozdrapuje ran, które pojawiły się na jego ciele.	Kryterium zaliczenia Uczeń nie zdrapuje z ciała przyklejonej małej naklejki (pokolorowanej na odcień strupa) przez cały dzień. Kryterium generalizacji Uczeń nie rozdrapuje ran do momentu odpadnięcia strupa.	Problem: Po skaleczeniu się uczeń rozdrapuje rany tak, że nie mogą się zagoić przez bardzo długi czas. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Uczeń zajmuje się lubianą aktywnością i powstrzymuje się od zdrapania naklejki przez 5s., co pozwala mu na wzięcie udziału w bardzo lubianej aktywności. 2. Kolejne kroki będą wydłużyły czas powstrzymywania się od zdrapania naklejki, a uczeń dzięki temu będzie mógł zajmować się lubianą aktywnością.
Akceptuje nakładanie kremu na twarz/ ręce/usta.	Uczeń pozwala na nałożenie kremu. W czasie czynności nie przejawia zachowań trudnych jak ucieczka, autoagresja czy agresja. Po nałożeniu kremu nie próbuje go zetrzeć.	Kryterium zaliczenia Uczeń akceptuje nałożenie kremu na twarz/ ręce/ usta w sytuacji treningowej. Kryterium generalizacji Uczeń akceptuje nałożenie kremu na twarz/ ręce/ usta w każdej nowej sytuacji.	Problem: Pomimo bardzo ostrego słońca latem mama nie może nałożyć kremu przeciwsłonecznego na twarz swojemu dziecku. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Stopniowe przyzwyczajanie ucznia do kremowania ciała.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

INNE CZYNNOŚCI PIELĘGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje nakładanie kremu na całe ciało np. krem przeciwśoneczny/atopowe zapalenie skóry.	Uczeń pozwala na kremowanie skóry całego ciała np. kremem przeciwśonecznym. W tym czasie nie przejawia zachowań trudnych np. ucieczkowych.	Kryterium zaliczenia Uczeń pozwala na posmarowanie ciała w sytuacji treningowej i nie ściera kremu przez cały dzień. Kryterium generalizacji Uczeń pozwala na posmarowanie ciała w każdej nowej sytuacji i nie ściera kremu przez cały dzień.	Problem: Program ten jest szczególnie ważny dla tych dzieci, które wymagają częstszego smarowania skóry np. z atopowymi zmianami skórными. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Stopniowe przyzwyczajanie ucznia do kremowania całego ciała.
Akceptuje czyszczenie nosa przez drugą osobę przy użyciu chusteczek higienicznych. Uczeń dmucha w chusteczkę.	Uczeń pozwala na wyczyszczenie jego nosa przez inną osobę. W tym czasie zachowuje się spokojnie i nie przejawia zachowań utrudniających wykonanie czynności.	Kryterium zaliczenia Uczeń pozwala na czyszczenie nosa przez osoby z najbliższego otoczenia i dmucha w chusteczkę. Kryterium generalizacji Uczeń pozwala na czyszczenie nosa i dmucha w chusteczkę w każdych nowych warunkach.	Problem: W czasie wycierania nosa uczeń nie współpracuje: nie potrafi dmuchnąć nosem, unika chusteczki i dotyku drugiej osoby. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Uczeń dmucha na piórko nosem. 2. Uczeń dmucha na piórko nosem, nauczyciel nadusza na płatki nosa jak przy dmuchaniu nosa. 3. Dmuchanie nosa.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

INNE CZYNNOŚCI PIELĘGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje czyszczenie nosa przy pomocy urządzeń dla dzieci np. frida itp. Umiejętność ta jest ważna w sytuacji, gdy wycierania nosa zwykłą chusteczką nie jest skuteczne.	Uczeń pozwala na użycia urządzeń do czyszczenia nosa np. fridy, noska. W tym czasie zachowuje się spokojnie i nie przejawia zachowań, które uniemożliwiają wyczyszczenie nosa.	Kryterium zaliczenia Uczeń pozwala na czyszczenie nosa przez osoby z najbliższego otoczenia. Kryterium generalizacji Uczeń pozwala na czyszczenie nosa przez osoby w każdym nowych warunkach	Problem: W czasie wycierania nosa uczeń nie współpracuje. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: Przyzwyczajanie ucznia do urządzenia i stopniowe używanie go.
Samodzielnie czyści nos przy użyciu chusteczek.	Uczeń samodzielnie czyści nos przy użyciu chusteczki. Nos jest wyczyszczony skutecznie a uczeń wyrzuca zużytą chusteczkę.	Kryterium zaliczenia Uczeń samodzielnie czyści nos na prośbę innych osób - 3 na 3 kolejne próby. Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie czyści nos na odczucie sphywającej substancji.	Problem: Uczeń nie umie oczyścić nosa. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Pierwsze kroki będą podobne jak przy "akceptowaniu wycierania nosa". 2. Nauka trzymania skutecznie chusteczki, tak aby można w nią wytrzeć nos. 3. Samodzielne wycierania nosa.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

CZYNNOŚCI TOALETOWE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje zmianę pieluchy i związane z tym czynności higieniczne.	Uczeń pozwala na zmianę pieluchy współpracując z osobą dorosłą. Nie przejawiają w tym czasie zachowań zakłócających tę czynność, to znaczy, nie ucieka, nie wyrywa się, nie bije drugiej osoby.	Kryterium zaliczenia Uczniowi mogą zmienić pieluchę najbliższe osoby. (min. 2 osoby). Kryterium generalizacji Uczeń akceptuje zmianę pieluchy w nowym miejscu, przez nowe osoby.	Problem: Uczeń za każdym razem bije opiekuna, gdy ten próbuje zmienić mu pieluchę. Możliwy, ale nieobligatoryjny sposób uczenia: Stopniowe przyzwyczajanie ucznia do nowej osoby. Wprowadzenie rytuałów, które pozwolą na poczucie bezpieczeństwa u ucznia. Upředzanie o tym, że będzie się przebierał. W czasie przebierania uczeń może być zaangażowany w inną przyjemną aktywność np. oglądanie bajki.
Idzie do toalety na polecenie drugiej osoby - załatwia się na toalecie.	Na polecenie drugiej osoby (np. przed wyjściem na spacer), uczeń sam idzie do toalety, załatwia potrzeby fizjologiczne i wraca.	Kryterium zaliczenia Uczeń załatwia się na toalecie na prośbę innej osoby w 5 na 5 sytuacji treningowych. Kryterium generalizacji Uczeń załatwia się na toalecie na prośbę innej osoby w każdej nowej sytuacji.	UWAGA: Nie zmuszamy ucznia do skorzystania z toalety, dajemy jedynie możliwość skorzystania z niej. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Uczeń jest wyprowadzany do toalety po napiciu się w ciągu 1/2 godziny lub wtedy, gdy widzimy, że chce mu się siusiu. 2. Stopniowe wydłużanie czasu od napicia do pójścia do toalety (tylko w przypadku, gdy wyprowadzamy ucznia co pół godziny).

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

CZYNNOŚCI TOALETOWE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie idzie do toalety i załatwia się (np. w domu lub w klasie z toaletą).	Uczeń potrafi samodzielnie pójść do toalety. Uczeń wie, gdzie jest toaleta, nie musi pytać o zgodę. Taka sytuacja najczęściej może występować w domu rodzinnym dziecka lub w klasie szkolnej przy której jest toaleta.	Kryterium zaliczenia W ciągu 10 dni pracy w szkole nie ma incydentu zmożenia się i podpowiedzi wyjścia do toalety. Kryterium generalizacji Uczeń korzysta samodzielnie z toalety we wszystkich nowych miejscach, w których nie musi prosić o pozwolenie na / informować o opuszczeniu pomieszczenia.	Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. W sytuacji, gdy uczeń wykazuje oznaki dyskomfortu spowodowanego naciskiem na cewkę moczową, doprowadzamy go do toalety. 2. W sytuacji, gdy uczeń wykazuje oznaki dyskomfortu spowodowanego naciskiem na cewkę moczową, podpowiadamy mu skierowanie się do toalety. 3. Uczeń samodzielnie idzie do toalety.
Prosi o możliwość wyjścia do toalety / informuje o konieczności wyjścia z pomieszczenia (klasa bez toalety, miejsce publiczne).	Uczeń potrafi poprosić o wyjście do toalety/ informować o konieczności wyjścia z pomieszczenia. Forma komunikatu jest uzależniona od umiejętności dziecka.	Kryterium zaliczenia W sytuacjach treningowych uczeń samodzielnie prosi o wyjście do toalety/ informuje o konieczności wyjścia z pomieszczenia, komunikując się zgodnie ze swoimi umiejętnościami. 5/5 sytuacji zgłoszenia potrzeby. Kryterium generalizacji W każdej nowej sytuacji uczeń samodzielnie prosi o wyjście do toalety/ informuje o konieczności wyjścia z pomieszczenia, komunikując się zgodnie ze swoimi umiejętnościami.	Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Nauczyciel stosuje pełną podpowiedź np. skrytem lub modelem wypowiedzi, do zakomunikowania wyjścia. 2. W kolejnych krokach nauczyciel stopniuje podpowiedź. W kwestionariuszu można wpisać stopień podpowiedzi kolorami.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

CZYNNOŚCI TOALETOWE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie załatwia się na toalecie.	Samodzielnie załatwia się na toalecie, to znaczy rozbiera się, siada na toalecie, ubiera się, spuszcza wodę, kieruje się w stronę umywalki w celu umycia rąk.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje całkowicie samodzielnie całą ciąg czynności 5 razy na 5 sytuacji treningowych. Kryterium generalizacji Uczeń wykonuje całkowicie samodzielnie całą ciąg czynności w każdej nowej sytuacji.	Problemy: Uczeń nie wykonuje czynności płynnie np. ciągle odkręca wodę, próbuje zabierać szczotkę toaletową. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń wykonuje ciąg czynności wg ustalonego stałego schematu, przy pełnej podpowiedzi nauczyciela.2. Stopniowo podpowiedź nauczyciela jest coraz mniejsza. Uczeń stoi blisko, ale nie podpowiada manualnie w żaden sposób uczniowi.3. Uczeń wykonuje ciąg czynności bez podpowiedzi nauczyciela, nauczyciel jedynie zagląda do łazienki. <p>Stopniowanie podpowiedzi są zawarte w kwestionariuszu, gdzie można wpisać ich poziom.</p>

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

CZYNNOŚCI TOALETOWE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
W toalecie akceptuje pomoc w rozbieraniu i ubieraniu, spuszczeniu wody, wytarciu miejsc intymnych).	Uczeń akceptuje pomoc w czasie korzystania z toalety.	Kryterium zaliczenia W 3 na 3 sytuacje treningowych akceptuje pomoc 2 różnych osób. Kryterium generalizacji: W każdej nowej sytuacji uczeń akceptuje pomoc w toalecie.	
Potrafi podetrzeć się (używa odpowiednią ilość papieru, podciera się skutecznie).	Uczeń potrafi samodzielnie podetrzeć się po zrobieniu stolca: bierze ok 0,2 metra papieru, podciera się, wyrzuca papier do toalety. Powtarza czynności, jeśli zauważy brud na użytym wcześniej papierze.	Kryterium zaliczenia W 3 na 3 sytuacje treningowe uczeń samodzielnie, skutecznie podciera się. Kryterium generalizacji W każdej sytuacji nowej uczeń samodzielnie, skutecznie podciera się.	Problem: Uczeń nie potrafi jednego z elementu łańcuch czynności bierze za mało papieru. Możliwe nieobligatoryjne kroki: 1. Odmierza z rolki odpowiednia ilość papieru licząc. 2. Składa papier. 3. Uczy się prawidłowego trzymania papieru.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

SPANIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje chodzenie spać o wskazanej porze.	Uczeń nie protestuje, gdy przychodzi czas na położenie się do łóżka. Kładzie się i pozostaje w łóżku.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją w przeciągu 10 dni. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi samodzielnie zasnąć w nowych warunkach np. w czasie pobytów wychnieniowych dla rodziców w ośrodku.	Problem: Uczeń nie potrafi sam zasnąć. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Rodzic pozostaje w pokoju z dzieckiem, ale siada obok niego, nie kładzie się z nim.2. Rodzic siada pół metra od dziecka.3. Kolejne kroki będą oddalać rodzica od dziecka tak aby mógł wyjść z pokoju.
Śpi nieprzerwanym snem 6 - 8 godzin.	Uczeń potrafi spać nieprzerwanym snem 6-8 godz., co oznacza, że w nocy nie przebudza się, nie wychodzi z łóżka.	Kryterium zaliczenia Uczeń przesypia 6- 8 godzin w swoim domu w ciągu 10 dni. Kryterium generalizacji Uczeń przesypia 6-8 godzin w nowych warunkach np. w czasie wyjazdu wakacyjnego.	
Zasypia przy rodzicach w swoim łóżku.	Uczeń zasypia przy rodzicach w swoim łóżku.	Kryterium zaliczenia: Uczeń zasypia w swoim łóżku 10/10 dni następujących po sobie. Kryterium generalizacji: Uczeń zasypia przy rodzicach w nowych warunkach np. w czasie wyjazdu wakacyjnego.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

SPANIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zasypia samodzielnie w swoim łóżku i śpi w nim.	Uczeń zasypia samodzielnie w swoim łóżku i śpi w nim przez całą noc.	Kryterium zaliczenia Uczeń zasypia i śpi przez całą noc w swoim łóżku w ciągu 10/10 dni następujących po sobie. Kryterium generalizacji: Uczeń zasypia i śpi przez całą noc w łóżku w nowych miejscach np. w czasie wakacji.	
Zasypia i śpi przy zgaszonym świetle.	Uczeń zasypia i śpi przy zgaszonym świetle.	Kryterium zaliczenia Uczeń zasypia i śpi przy zgaszonym świetle w swoim domu, 10/10 dnia następujących po sobie. Kryterium generalizacji: Uczeń zasypia i śpi przy zgaszonym świetle w nowych miejscach np. w czasie wakacji.	
Po wybudzeniu w nocy idzie np. do toalety i później zasypia.	Uczeń po wybudzeniu w nocy realizuje czynności rutynowe np. korzysta z toalety po czym kładzie się spać i zasypia.	Kryterium zaliczenia: Uczeń po wybudzeniu się realizuje rutynę i kładzie się spać w 10 dni następujących po sobie. Kryterium generalizacji: Uczeń po wybudzeniu się realizuje rutynę i kładzie się spać w nowych miejscach np. w czasie wakacji.	

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Pozwala trzymać się za rękę w przestrzeni publicznej.	W umiejętności tej nie chodzi o to, żeby trzymać za rękę osobę dorosłą tylko dlatego, że jest niepełnosprawna, chodzi tu jedynie o bezpieczeństwo. Przebywając w przestrzeni publicznej uczeń pozwala lub sam trzyma się za rękę, ramię itp. Przytrzymany przez osobę dorosłą nie protestuje, idzie spokojnie nie przejawiając zachowań zakłócających jak ucieczka lub inne zachowania trudne.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją 5/5 prób w ciągu 5 dni. Potrafi iść za rękę z 4 znanymi sobie osobami w różnym środowisku.</p> <p>Kryterium generalizacji Potrafi iść za rękę zawsze, kiedy jest o to poproszony przez opiekuna.</p>	<p>Problem: Uczeń nie chce iść za rękę, dochodzi do częstych konfliktów pomiędzy uczniem a nauczycielem.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel trzyma ucznia za rękę przez moment i jeśli idzie spokojnie chwali go i puszcza rękę. 2. Kolejne kroki to wydłużanie czasu trzymania dziecka za rękę aż do momentu, że uczeń idzie za rękę bez protestów wtedy, gdy jest to konieczne.
Uczeń nie oddala się sam w przestrzeni publicznej, przywołany wraca.	Przebywając w przestrzeni publicznej trzyma się blisko osoby dorosłej lub grupy, z którą przyszedł. Jeśli odejdzie przywołany wraca. W sytuacji odejścia wychowawca nie musi po niego iść lub go gonić.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją przebywając z 3 różnymi osobami i w 3 różnych sytuacjach.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń prezentuje swoją umiejętność w nowej sytuacji, która nie podlegała uczeniu.</p>	<p>Problem: Uczeń potrafi samowolnie odejść od grupy, nie informując o tym nikogo.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń uczony jest pytania "czy mogę zobaczyć...". 2. Uczeń uczony jest właściwego reagowania na odmowę możliwości odejścia.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Spaceruje bez siadania na ziemi lub oporowania przed pójściem dalej itp.	<p>Autorom chodzi o sytuację, gdy uczeń przysiada na ziemi lub na ławce i nie można kontynuować podróży lub spaceru.</p> <p>W czasie spaceru uczeń całą drogę idzie, nie ma obawy, że w którymś momencie usiądzie na ziemię i nie będzie chciał iść dalej.</p>	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń wykonuje czynność zgodnie z definicją, gdy wychodzi na spacer nie zdarzają się incydenty siadania na ziemi. Próby 10/10.</p>	<p>Problem:</p> <p>Rodzic lub nauczyciel nie może zaplanować spaceru, ponieważ obawia się, że podopieczny usiądzie na ziemi/ ławce i nie będzie chciał kontynuować spaceru.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <p>Planując spacery dobrze jest określić jaki dystans będzie możliwy do pokonania przez ucznia oraz zaplanować spacer tak często, aby wypracować nawyk spacerowania.</p>
Nie idzie z osobami nieznanymi	<p>Uczeń nie idzie nigdzie z osobami, których nie zna, potrafi odmówić.</p>	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń nie idzie mimo namową z osobami, których nie zna. 5/5 prób w 5 różnych środowiskach.</p>	<p>Problem:</p> <p>Zachodzi obawa, że dziecko pójdzie z każdą osobą, która ją o to poprosi.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń jest uczony, że będąc w centrum handlowym mówi "nie" gdy ktoś próbuje go namówić do odejścia. W pierwszym etapie nauczyciel podpowiada właściwą reakcję.2. W kolejnych etapach nauczyciel będzie zmniejszał podpowiedź tak aby zupełnie zniknąć z pola widzenia. Uczeń będzie uczony podobnych reakcji w innych miejscach np. parku.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
W czasie jazdy samochodem pozwala na zapięcie pasów i ich nie rozpina.	W czasie podróży samochodem, dziecko nie protestuje w czasie zapinania go w pasy lub siadania do fotelika. W czasie podróży jest zapięty, nie rozpina się i nie przejawia zachowań niebezpiecznych jak np. rzucanie przedmiotami lub plucie w kierowcę.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynność zgodnie z definicją zawsze, gdy jedzie samochodem.	Problem: Uczeń rozpina się jadąc samochodem i zaczyna się po nim przemieszczać. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Uczeń uczony jest siedzieć zapięty w określonym czasie np. przez 1 min. W tym czasie uczony jest również spędzenia przyjemnie czasu np. słuchania muzyki. 2. Kolejne kroki to wydłużanie treningu siedzenia i spędzania wolnego czasu.
Zatrzymuje się na polecenie przed ulicą, przed pasami, przed światłami.	Uczeń potrafi zatrzymać się na polecenie osoby dorosłej w przestrzeni publicznej np. przed ulicą, światłami lub innym potencjalnym zagrożeniem.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynność zgodnie z definicją. 10/10 prób w ciągu 5 dni.	Problem: Uczeń mieszka przy ruchliwej ulicy, co rodzi obawy rodziców, tym bardziej że nie reaguje na polecenie stop/ poczekaj. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Uczeń uczony jest reagowania na polecenie stop na terenie klasy. 2. Uczeń uczony jest reagowania na polecenie stop na terenie korytarza szkolnego i innych pomieszczeń szkolnych, na terenie szkoły oraz poza nią. Ostatni krok będzie dotyczył reagowania na "stop" przy ulicy.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Na prośbę wchodzi i wychodzi z miejsc użyteczności publicznej.	Uczeń na polecenie opiekuna wychodzi i wchodzi z miejsc użyteczności publicznej np. ze sklepu, tramwaju itp. Nie przejawia w związku z tym zachowań trudnych jak chociażby opór.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynność zgodnie z definicją 5/5 prób w sytuacjach, które podlegały uczeniu w towarzystwie trzech różnych osób. Kryterium generalizacji Uczeń prezentuje umiejętność w nowej, niepodlegającej uczeniu sytuacji.	Np. tramwaj, sklep itp. Rozwijając te umiejętności trzeba wybrać te, z których uczeń na co dzień korzysta. Jeśli w miejscowości, w której mieszka nie ma tramwajów wtedy można uznać tą umiejętność za niefunkcjonalną i jej nie ćwiczyć. Problem: Uczeń za każdym razem, gdy jest w sklepie nie chce z niego wyjść, dopóki rodzic nie zakupi mu ulubionego batonika. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Nauka prawidłowej reakcji na odmowę.2. Kolejne kroki będą przybliżały nas do sytuacji ze sklepu, będziemy aranżować podobne sytuacje tak aby ostatecznie przeprowadzić odmowę na terenie sklepu.
Samodzielnie porusza się po szkole pod kontrolą podpowiedzi słownej lub wizualnej.	Uczeń potrafi samodzielnie poruszać się po szkole, przy słownej i wizualnej podpowiedzi ze strony nauczyciela.	Kryterium zaliczenia Uczeń porusza się samodzielnie po szkole w 3 kolejnych próbach.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

POZOSTAŁE CZYNNOŚCI

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje noszenie okularów (jeśli ma wadę wzroku).	Jeśli jest to konieczne uczeń nosi okulary przez cały dzień. Nie zdejmuje ich i nie niszczy.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją, nie ma incydentów niszczenia okularów w ciągu 10 dni.	Problem: Uczeń niszczy swoje okulary w czasie napięcia emocjonalnego. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Nauczyciel zakłada dziecku okulary, gdy jest w dobrym nastroju i zajmuje się przyjemną aktywnością. Zaraz je zdejmuje, jeśli uczeń nie dotyka w tym czasie okularów, nauczyciel chwali dziecko i spędza z nim miło czas. 2. Kolejne kroki będą wydłużyły czas noszenia okularów.
Akceptuje noszenie aparatu słuchowego (jeśli ma wadę słuchu).	Jeśli jest taka konieczność uczeń nosi aparat słuchowy przez cały dzień. Nie zdejmuje go i nie niszczy.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją, nie ma incydentów zdejmowania i niszczenia aparatu w ciągu 10 dni.	Problem: Uczeń niszczy aparat słuchowy. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki będą podobne jak w przypadku uczenia noszenia okularów.
Ma zasłonięte miejsca intymne.	Uczeń potrafi nosić ubrania tak aby nie było widać gołych części np. pośladków. Potrafi się poprawić.	Kryterium zaliczenia Uczeń nosi ubrania tak aby nie było widać miejsc intymnych np. pośladków, jeśli tak się zdarzy podopieczny potrafi się poprawić. 5/5 prób, w 5 różnych sytuacjach. Kryterium generalizacji W każdej sytuacji dba o zasłanianie miejsc intymnych.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM I - KONIECZNE

POZOSTAŁE CZYNNOCI

ZADANIE

Pilnuje, aby zawsze mieć założony zegarek (z uruchomioną przez dorosłych lokalizacją), pilnuje, aby telefon był zawsze w jego torbie.

DEFINICJA

Uczeń pamięta o zabraniu zegarka/ telefonu z lokalizacją

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Uczeń zawsze ma przy sobie zegarek.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

PICIE

Potrafi nalać odpowiednią ilość napoju do kubka.

Uczeń nalewa napój do kubka/ szklanki w taki sposób, że napój się nie wylewa.

Kryterium zaliczenia

Próby: 5/5 prób z użyciem różnych kubków (min.3).

Kryterium generalizacji

Potrafi nalać napój w każdej nowej dla siebie sytuacji.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

PICIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie przygotowuje ciepłe napoje np. herbatę.	Uczeń potrafi wykonać łańcuch czynności przygotowując sobie ciepły napój.	Kryterium zaliczenia Próby: 5/5 prób z wykorzystaniem przedmiotów używanych w trakcie uczenia. Kryterium generalizacji Potrafi przygotować herbatę w każdej nowej dla siebie sytuacji np. innej kuchni w nowych naczyniach.	
Jeśli jest taka potrzeba, wyciera buzię serwetką.	Uczeń wyciera buzię chusteczką, jeśli w czasie picia się zmoczył.	Kryterium zaliczenia Próby: 5/5 prób z użyciem różnych kubków.	

JEDZENIE

Samodzielnie otwiera jogurt, batoniki, opakowania z ulubionymi przekąskami itp.	Uczeń potrafi otworzyć opakowania z jedzeniem, które na co dzień je.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją. Umiejętność jest sprawdzana w zakresie otwierania konkretnych opakowań np. jogurtów w formie prób 5/5. Kryterium generalizacji Otwiera różne opakowania, których wcześniej nie otwierał.	
---	--	--	--

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

JEDZENIE

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Samodzielnie potrafi otworzyć danie i podgrzać je w mikrofalówce.

Uczeń potrafi wykonać łańcuch czynności polegający na przygotowaniu gotowego dania i podgrzaniu go w mikrofalówce. Uczeń wie, gdzie znajdują się talerze, łyżka oraz jak nastawić mikrofalówkę.

Kryterium zaliczenia

Uczeń wykonuje cały łańcuch czynności zgodnie z definicją. Ilość próby 5/5.

Kryterium generalizacji

Uczeń potrafi przygotować sobie danie, które do tej pory nie było uczone.

Umiejętność ta powinna być omówiona z rodzicami, czy w rodzinie tego typu umiejętność będzie użyteczna.

Samodzielnie smaruje chleb (masłem lub/i dżemem lub/i serem).

Uczeń przygotowuje sobie śniadanie zgodnie ze swoimi preferencjami. Łańcuch czynności jest wykonywany płynnie bez podpowiedzi ze strony nauczyciela.

Kryterium zaliczenia

Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją i krokami, które trzeba zrealizować wg ustaleń nauczyciela.

Kryterium generalizacji

Uczeń przygotowuje posiłek, którego nigdy wcześniej nie był uczony.

Jaki posiłek dziecko będzie sobie przygotowywać będzie zależec od preferencji dziecko i jego przyzwyczajień. Musi być to danie, które dziecko zazwyczaj zjada np. na śniadanie.

Do jedzenia używa noża i widelca.

Uczeń potrafi używać noża i widelca w czasie jedzenia posiłków. Kroci np. mięso, jedzenie nie wypada z talerza.

Kryterium zaliczenia

Uczeń w czasie posiłku poprawnie używa noża i widelca a jedzenie nie wypada z talerza. Umiejętność może być sprawdzana w ciągu 5 dni jedzenia posiłku.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

JEDZENIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi wycisnąć ketchup itp. w odpowiedniej ilości.	Uczeń potrafi używać ketchupu/ musztardy. Wyciska ketchup na talerzyk lub na kanapkę tak, aby było go w sam raz.	Kryterium zaliczenia Uczeń wie, jak otworzyć i wycisnąć ketchup na talerz by było go w sam raz. 1 próba w ciągu 3 dni.	Program ten jest funkcjonalny tylko wtedy, gdy dziecko lubi używać ketchupu.
Potrafi obierać ulubione owoce i warzywa np. banana, jabłko.	Uczeń samodzielnie obiera warzywa, które lubi jeść.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją. Próby do zaliczenia 5/5 w ciągu 5 dni. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi obrać warzywa, których obierania nie był uczony.	
Potrafi kroić warzywa i/lub owoce.	Uczeń samodzielnie kroić lubiane warzywa lub/i owoce, które przygotowuje do zjedzenia.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją i krokami zaplanowanymi przez nauczyciela. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi kroić warzywa, które nie podlegały wcześniejszemu uczeniu.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

JEDZENIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Na talerzu odkłada na bok / wyrzuca części niejadalne.	Uczeń wie jakie części jedzenia są niejadalne i odkłada je na bok.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją. Kryterium 5/5 prób poprawnie wykonanych w ciągu 5 dni. Kryterium generalizacji: Uczeń potrafi odłożyć części niejadalne, pomimo że nigdy wcześniej nie jadł danego posiłku.	
W czasie przygotowania posiłków nie oblizuje sprzętów lub/i nie je w czasie przygotowywania składników na posiłek.	Uczeń zachowuje higienę w czasie przygotowania posiłku, nie oblizuje sprzętu np. noża po serze oraz w czasie przygotowywania nie zjada składników na posiłek.	Kryterium zaliczenia Uczeń w czasie przygotowania posiłku nie oblizuje sprzętu próba sprawdzana w czasie 5 dni. Kryterium generalizacji Uczeń powstrzymuje się od oblizywania sprzętów w nowej sytuacji np. w czasie pobytu w restauracji.	
Potrafi kroić warzywa i/lub owoce.	Uczeń samodzielnie kroi lubiane warzywa lub/i owoce, które przygotowuje do zjedzenia.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje czynności zgodnie z definicją i krokami zaplanowanymi przez nauczyciela. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi kroić warzywa, które nie podlegały wcześniejszemu uczeniu.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

JEDZENIE

ZADANIE

Przebywając z innymi osobami je ze swojego talerza, nie zabiera jedzenia innym.

DEFINICJA

Uczeń zjada jedzenie ze swojego talerza. Jeśli chciałby poczęstować się jedzeniem innych osób musi zapytać o pozwolenie.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Uczeń powstrzymuje się od zabierania cudzego jedzenia w 4 różnych środowiskach.

Kryterium generalizacji

Uczeń nie częstuje się jedzeniem innych osób bez pozwolenia w zupełnie nowej nigdy wcześniej uczonej sytuacji.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi rozwiązać sznurek przy spodniach/ apaszkę/ rozpiąć klamrę itp.	Uczeń potrafi rozpinąć/ rozwiązywać zamki/sznurki przy swoich ubrania.	Kryterium zaliczenia 5/5 prób rozpinania klamry/ zamka czy rozwiązywania sznurka przy spodniach w przeciągu 3 dni, 100% prawidłowo. Kryterium generalizacji Uczeń rozpiną/ rozwiązuje nowe akcesoria, które wcześniej nie była uczona.	
W czasie rozbierania potrafi odłożyć ubrania w wyznaczone miejsce.	Uczeń rozbierając się odkłada ubrania w wyznaczonym miejscu np. wkłada do kosza na brudną bieliznę lub składa razem "na kupkę".	Kryterium zaliczenia Uczeń układa ubrania na wyznaczone miejsce w 5/5 prób w ciągu 5 dni, 100% prawidłowy. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi odłożyć swoje ubrania na miejsce w nowej sytuacji, w której dana umiejętność nie była uczona.	
Potrafi ocenić ubrania czyste i brudne.	Uczeń potrafi posegregować ubrania na czyste i brudne.	Kryterium zaliczenia Uczeń segreguje 20 ubrań w 5/5 próbach, 100% prawidłowo. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi odłożyć swoje ubrania na miejsce posortować ubrania w nowej sytuacji, w której dana umiejętność nie była uczona.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Uczeń przewraca ubrania na właściwą stronę.	Uczeń potrafi zauważyć, że ubrania są na lewej stronie i przewrócić je na prawą stronę.	Kryterium zaliczenia Uczeń przewraca ubrania na właściwą stronę 5 różnych ubrań w 3/3 prób. Kryteria generalizacji: Uczeń potrafi przewrócić różne ubrania na właściwą stronę.	Problem: Dziecko potrafi się ubrać, ale nie dostrzega różnicy pomiędzy ubraniami założonymi na prawą i lewą stronę: Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Szukanie w ubraniach metek.2. Nauka przewracania ubrań na drugą stronę.3. Szukanie metek i przewracanie lub nie ubrania (w zależności od tego czy ubranie jest na prawej czy na lewej stronie).
Wie, gdzie jest przód a gdzie tył ubrania.	Uczeń ubierając się wie, gdzie jest przód ubrania np. koszulki, spodni.	Kryterium zaliczenia: Uczeń potrafi określić, gdzie jest przód a gdzie tył ubrania dla 5 różnych ubrań należących do ucznia w 3/3 prób. Kryterium generalizacji: Uczeń potrafi określić, gdzie jest przód i tył ubrania dla różnych ubrań.	Problem: Uczeń nie dostrzega różnicy pomiędzy przodem i tyłem bluzki. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: <ol style="list-style-type: none">1. Szukanie metek w ubraniu.2. Układanie ubrań na przednią stronę.
Potrafi wykonać łańcuch czynności związany z ubieraniem i rozbieraniem bez kontroli drugiej osoby	Uczeń potrafi się samodzielnie ubrać (ubiera wszystkie części garderoby), nie przerywa czynności i nie potrzebuje kontroli ze strony opiekuna.	Kryterium zaliczenia: Uczeń wykonuje łańcuch czynności związany z rozbieraniem i ubieraniem bez kontroli ze strony opiekuna (opiekuna nie ma w pobliżu).	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

ROZBIERANIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zapina zamki/ paski/ rzepy/ sznurowuje buty.	Uczeń potrafi zapiąć zamki/ paski/ rzepy/ sznurowadła bez pomocy opiekunów.	Kryterium zaliczenia: Uczeń zapina zamek/ rzepy/ sznurowuje buty wykorzystując 3 różne przedmioty np. Zapina kurtkę zimową, wiosenną i bluzę w 3/3 próbach. Kryterium generalizacji: Uczeń zapina zamki/rzepy/ sznurowuje buty wykorzystując różne ubrania, które nie podlegały uczeniu.	
Samodzielnie bierze ubrania z szafy i dostosowuje strój do warunków pogodowych.	Uczeń potrafi samodzielnie przygotować sobie ubrania uwzględniając warunki pogodowe.	Kryterium zaliczenia: Uczeń potrafi przygotować sobie 2 zestawy ubrań zgodnie z warunkami pogodowymi 3/3 próby. Kryterium generalizacji: Uczeń potrafi przygotować sobie ubrania zgodnie z warunkami pogodowymi. Wykorzystuje również te ubrania, które nie podlegały uczeniu.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

UBIERANIE SIĘ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi przewracać ubranie na właściwą stronę.	Uczeń, jeśli jest to konieczne odwraca ubrania na prawą stronę, tak aby można je właściwie ubrać.	Kryterium zaliczenia Uczeń przewraca 10 różnych ubrań na prawą stronę w 1 próbach w ciągu 3 dni. Kryterium generalizacji W każdej nowej sytuacji, z nowym ubraniem, uczeń potrafi przewrócić je na właściwą stronę.	
Uczeń wie, gdzie jest przód a gdzie tył ubrania.	Uczeń wie, gdzie jest przód bluzki a gdzie je tył i potrafi tak ją założyć.	Kryterium zaliczenia Uczeń zakłada 10 ubranie biorąc pod uwagę przód i jego tył w 3 sytuacjach w ciągu kolejnych 3 dni.	
Potrafi wykonać łańcuch czynności związany z rozbieraniem i ubieraniem bez kontroli drugiej osoby.	Uczeń potrafi zupełnie samodzielnie się ubrać bez kontroli drugiej osoby.	Kryterium zaliczenia Uczeń samodzielnie się ubiera i rozbiera, próby realizowane w 100% w ciągu 5 dni. Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie się ubiera i rozbiera w nowym środowisku.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

UBIERANIE SIĘ

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Zapina zamki/
paski/ rzepy/
sznuje buty itp.

Uczeń potrafi samodzielnie
zapiąć zamki/ pasek/ rzep.

Kryterium zaliczenia

Uczeń zapina zamek/pasek/ klamrę/ rzepy w 5 próbach z użyciem 3 różne zamków/ rzepów itp. w ciągu kolejnych 3 dni.

Kryterium generalizacji

Uczeń zapina zamek/pasek/klamrę/ rzepy, których nie podlegały wcześniej uczeniu.

Samodzielnie
bierze ubrania
z szaf i
dostosowuje strój
do warunków
pogodowych.

Uczeń potrafi przygotować
sobie ubrania na kolejny dzień.

Kryterium zaliczenia i generalizacji

Uczeń wie jak jest pora roku, temperatura, może patrzeć przez okno, potrafi dobrać ubranie do pogody.

MYCIE

Samodzielnie myje
twarz.

Uczeń bez podpowiedzi ze
strony osób trzecich potrafi
umyć twarz. Wykonuje cały
ciąg (łańcuch czynności).

Kryterium zaliczenia

Uczeń myje samodzielnie twarz w ciągu 5 kolejnych dni.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

MYCIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie myje ręce.	Uczeń bez podpowiedzi ze strony osób trzecich potrafi umyć ręce. Wykonuje cały ciąg (łańcuch czynności).	Kryterium zaliczenia Uczeń myje samodzielnie ręce w ciągu 5 kolejnych dni.	
Samo myje całe ciało o stałej wieczornej porze.	Uczeń bez podpowiedzi ze strony osób trzecich potrafi umyć całe ciało. Wykonuje cały ciąg (łańcuch czynności).	Kryterium zaliczenia Uczeń myje samodzielnie całe ciało w ciągu 5 kolejnych dni.	
Samodzielnie myje włosy, co dwa dni.	Uczeń bez podpowiedzi ze strony osób trzecich potrafi umyć włosy. Wykonuje cały ciąg (łańcuch czynności).	Kryterium zaliczenia Uczeń myje samodzielnie włosy w ciągu 5 kolejnych dni, kiedy powinien je umyć.	

CZESANIE

Samodzielnie czesze włosy.	Uczeń samodzielnie czesze włosy.	Kryterium zaliczenia Uczeń czesze samodzielnie włosy zgodnie z wyuczonym sposobem, skutecznie w ciągu 5 kolejnych dni.	
----------------------------	----------------------------------	--	--

INNE CZYNNOŚCI PIELEGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Czyści paznokcie szczoteczką.	Uczeń potrafi wyczyścić skutecznie paznokcie u rąk przy pomocy szczoteczki.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi w warunkach w jakich był uczony, używając konkretnej szczoteczki wyczyścić paznokcie, kiedy jest o to poproszony.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń czyści paznokcie różnymi szczoteczkami, w różnych warunkach, innych niż sytuacja uczenia.</p>	

CZYNNOŚCI TOALETOWE

Chłopiec potrafi korzystać z pisuaru.	Chłopiec potrafi korzystać z pisuaru, wykonując całą łańcuch czynności samodzielnie.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń korzysta z pisuaru wykonując wszystkie czynności w 1 próbie w ciągu 3 dni. Uczeń potrafi korzystać z pisuaru w miejscach, gdzie nie był tego uczony.</p>	
Używa dezodorantu pod pachami, na prośbę drugiej osoby lub gdy ta umiejętność jest włączona w plan dnia.	Uczeń potrafi użyć dezodorantu pod pachami, wykonując samodzielnie całą łańcuch czynności. Uczeń wykonuje czynność na polecenie drugiej osoby lub gdy ma włączoną tą umiejętność w plan.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń używa dezodorantu pod pachy 1 raz w ciągu 3 dni.</p>	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ:

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zatrzymuje się przed ulicą, przed pasami, przed światłami.	Uczeń zatrzymuje się przed pasami zupełnie samodzielnie bez podpowiedzi osób trzecich.	Kryteria zaliczenia Uczeń zatrzymuje się samodzielnie przed pasami w 4 różnych miejscach w 3 próbach. Kryterium generalizacji Uczeń potrafi samodzielnie zatrzymać się przed pasami w miejscu, które nie podlegało uczeniu.	
Czyści swoje okulary o ustalonej porze.	Uczeń potrafi skutecznie wyczyścić swoje okulary o z góry wyznaczonej porze dnia.	Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi samodzielnie wyczyścić swoje okulary w 1 próbie w ciągu 3 dni.	
Samodzielnie czyści komputer/ tablet o wyznaczonej porze dnia.	Uczeń potrafi skutecznie i samodzielnie wyczyścić swój tablet lub komputer o stałej porze dnia.	Kryterium zaliczenia Uczeń samodzielnie czyści swój komputer, tablet o stałej porze dnia w 1 w ciągu 3 dni.	
Wie, że jego aparat słuchowy nie działa i potrafi wymienić w nim baterie.	Uczeń wie, że jego aparat słuchowy nie działa i samodzielnie wymienia w nim baterie, wykonując łańcuch czynności z tym związany.	Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje ciąg czynności wtedy, gdy jest to potrzebne.	

POZOSTAŁE CZYNNOŚCI

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi uruchomić telefon komórkowy i wybrać zapisany w ważnych numerów telefonu (do rodzica).	Uczeń potrafi uruchomić telefon i zadzwonić do rodziców lub do służb, które służą pomocą medyczną.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi zadzwonić do swoich rodziców (gdy jest taka potrzeba), bez podpowiedzi ze strony opiekunów w 3/3 prób.</p> <p>Kryterium generalizacji: Uczeń potrafi zadzwonić do swoich rodziców oraz na numer 112 (gdy jest taka potrzeba) bez podpowiedzi ze strony opiekunów.</p>	
Czyści swoje okulary w ustalonej porze dnia.	Uczeń potrafi skutecznie wyczyścić swoje okulary, gdy są zabrudzone.	<p>Kryterium zaliczenia: Uczeń czyści skutecznie swoje okulary zawsze o określonej porze dnia. W 3/3 próby.</p> <p>Kryterium generalizacji: Uczeń wie, że okulary są brudne i potrafi je wyczyścić, gdy jest taka potrzeba.</p>	
Wie, że jego aparat słuchowy nie działa i potrafi samodzielnie wymienić jego baterie.	Uczeń wie, że aparat słuchowy nie działa i potrafi w nim wymienić baterie.	<p>Kryterium zaliczenia i generalizacji: Uczeń wie, że aparat nie działa i potrafi wymienić w nim baterie 3/3 prób.</p>	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM II - PRZYDATNE

POZOSTAŁE CZYNNOŚCI

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie czyścić komputer/ tablet.	Uczeń potrafi samodzielnie wyczyścić komputer.	Kryterium zaliczenia: Uczeń potrafi samodzielnie wyczyścić komputer i robi to zawsze o ustalonej porze dnia w 3/3 próbach. Kryterium generalizacji: Uczeń potrafi wyczyścić swój komputer wtedy, gdy jest brudny.	

PICIE

Uczeń potrafi przygotować różne napoje przy użyciu przepisu.	Uczeń potrafi korzystać z przepisu pisemnego/ obrazkowego do przygotowania sobie napoju. Korzysta samodzielnie z potrzebnych sprzętów (np. wyciskarki do soków), potrafi sam odmierzyć ilość potrzebnych składników.	Kryterium zaliczenia Uczeń samodzielnie korzystać z przepisu pisemnego/ obrazkowego do przygotowania napoju. 1 próba w ciągu 2 kolejnych dni. Kryteria generalizacji Uczeń potrafi przygotować napój z przepisu, którego nigdy wcześniej nie robił.	
--	--	--	--

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM III - FAKULTATYWNE

JEDZENIE

ZADANIE

Uczeń potrafi przygotować sobie danie przy użyciu przepisu obrazkowego lub czytanego.

DEFINICJA

Uczeń samodzielnie przygotowuje sobie danie, korzystając z przepisu pisanego/ obrazkowego. Samodzielnie korzysta ze wszystkich potrzebnych sprzętów np. miksera oraz samodzielnie odmierza ilość składników potrzebnych do przygotowywanego dania.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

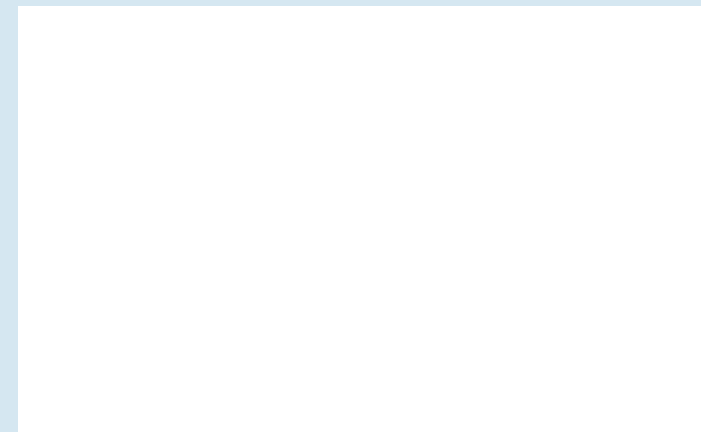
Kryterium zaliczenia

Uczeń przygotowuje posiłek samodzielnie w łańcuchu czynności bez udziału osób trzecich w 1 pierwszej próbie w ciągu 3 kolejnych dni.

Kryterium generalizacji

Uczeń samodzielnie przygotowuje danie z przepisu, którego nigdy wcześniej nie robił.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

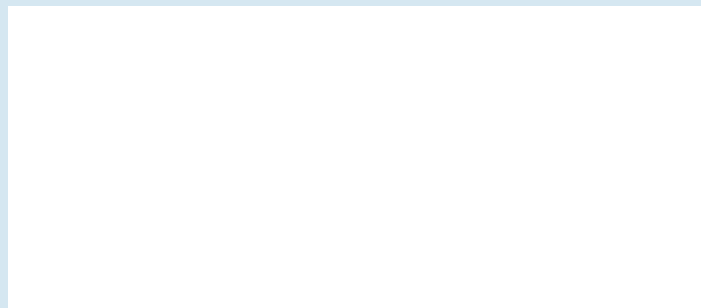
MYCIE

Samodzielnie używa toniku lub innych kosmetyków.

Uczeń potrafi korzystać z kosmetyków do pielęgnacji np. tonik, krem, peeling do twarzy i ciała. Cały łańcuch czynności wykonuje bez udziału osób trzecich.

Kryterium zaliczenia

Uczeń wykonuje samodzielnie łańcuch czynności związany z użyciem np. toniku 1 w pierwszej próbie przez 5 dni.

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM III - FAKULTATYWNE

CZESANIE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie układa sobie fryzurę. Uczeń może użyć suszarki lub innego sprzętu oraz żelu do włosów itp.	Uczeń potrafi samodzielnie ułożyć sobie fryzurę korzystając ze sprzętu np. suszarki, prostownicy lub/i z żelu, wosku do włosów. Czynności są wykonywane płynnie w łańcuchu czynności.	Uczeń układa sobie włosy samodzielnie, bez udziału osób trzecich w 1 próbie w kolejnych 5 dniach.	

INNE CZYNNOCI PIELĘGNACYJNE

Samodzielnie obcina paznokcie u rąk.	Uczeń potrafi samodzielnie obciąć sobie paznokcie u rąk.	Kryterium zaliczenia Uczeń obcina samodzielnie paznokcie w 3 sytuacja (próbach) w różne dni. Kryterium generalizacji Obcina paznokcie, kiedy jest taka potrzeba.	
Samodzielnie obcina paznokcie u nóg.	Uczeń potrafi samodzielnie obciąć sobie paznokcie u nóg.	Kryterium zaliczenia Uczeń obcina samodzielnie paznokcie w 3 sytuacjach w różne dni. Kryterium generalizacji Zawsze, kiedy jest taka potrzeba.	

SAMODZIELNOŚĆ

POZIOM III - FAKULTATYWNE

INNE CZYNNOSCI PIELEGNACYJNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Samodzielnie obcina paznokcie u nóg.	Uczeń potrafi samodzielnie obciąć sobie paznokcie u nóg.	Kryterium zaliczenia Uczeń obcina samodzielnie paznokcie w 3 sytuacjach w różne dni. Kryterium generalizacji Zawsze, kiedy jest taka potrzeba.	
Uczennica depiluje sobie części ciała, które zwyczajowo depilują kobiety.	Uczennica samodzielnie depiluje sobie wybrane części ciała.	Kryterium zaliczenia Uczennica potrafi depilować sobie części ciała, które zwyczajowo depilują kobiety np. łydki lub miejsca pod pachami. Sprawdzamy umiejętność w 1 próbie w ciągu 3 dni.	

PORUSZANIE SIĘ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ:

Samodzielnie robi zakupy z listą zakupów.	Samodzielnie potrafi pójść do sklepu z przygotowaną listą zakupów i samodzielnie wszystko zrobić.	Kryterium zaliczenia Potrafi zrobić zakupy w sklepach, w których była uczona ta umiejętność. Kryterium generalizacji Potrafi zrobić zakupy w każdym sklepie samoobsługowym mając listę zakupów.	Problem: Uczeń nie dostrzega różnicy pomiędzy przodem i tyłem bluzki. Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki: 1. Szukanie metek w ubraniu. 2. Układanie ubrań na przednią stronę.
---	---	--	--

ZARADNOŚĆ

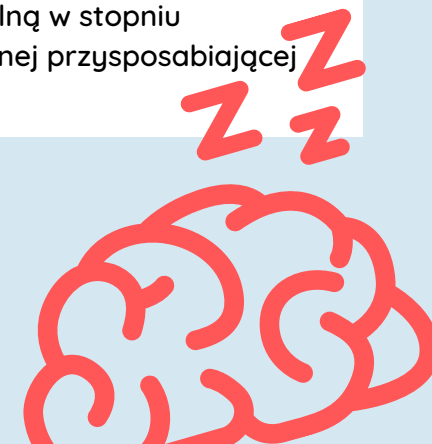

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych w głównych celach kształcenia określa, iż ważnym jest, aby uczeń “był zaradny w życiu codziennym adekwatnie do indywidualnego poziomu sprawności i umiejętności oraz miał poczucie godności własnej i decydowania o sobie”

Zgodnie ze **Słownikiem PWN** oraz **Wielkim Słownikiem Języka Polskiego** osoba zaradna to osoba, która “potrafi poradzić sobie w różnych sytuacjach”.

Dla funkcjonalnego podejścia prezentowanego w niniejszym opracowaniu przyjęto, iż zaradność dotyczy radzenia sobie z różnymi sytuacjami i osiągnięcia indywidualnie założonych celów na różnych poziomach złożoności i trudności, bez udziału lub z udziałem innych osób

*ROZPORZĄDZENIE Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r.)

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄZUJE SYTUACJĘ, W KTÓREJ POTRZEBUJE POMOCY A BEZPOŚREDNI OPIEKUN JEST NIEOBECNY.

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
W sytuacji nieobecności najbliższych opiekunów (rodziców/ nauczycieli/ terapeutów) komunikuje się z innymi osobami w zakresie przeciętnego poziomu nadawanych komunikatów	Uczeń komunikuje przeciętną dla niego liczbę i formę komunikatów w sytuacji, gdy pozostaje pod opieką osób mu znanych, ale nie będących w stałym kontakcie z dzieckiem (babcia, dziadek, ciocia, wujek, nauczyciel na zastępstwie).	<p>Kryterium zaliczenia 10 na 10 sytuacji dla 5 różnych osób i 5 różnych środowisk.</p> <p>Kryterium generalizacji Komunikuje się w każdej nowej dla siebie sytuacji (która nie podlegała wcześniej procesowi uczenia).</p>	<p>Przykład problemu nr 1: Staś na co dzień posługuje się ok. 15 komunikatami w 3 codziennych sytuacjach (zabawa, posiłki i czynności toaletowe), z mamą i wychowawcą. W sytuacji choroby wychowawcy i zastępstwa, Staś komunikuje się z nowym nauczycielem jedynie przy posiłku.</p> <p>Przykład problemu nr 2: Ania komunikuje się w swobodnie w ok. 6 sytuacjach (zabawa, odpoczynek, czynności toaletowe, zajęcia edukacyjno- terapeutyczne, wyjście na dwór, posiłki). Podczas wizyty w domu cioci/opiekunki na weekend, Ania nie komunikuje potrzeby odpoczynku, co skutkuje wybuchami złości.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń komunikuje się z dwoma znanymi sobie osobami, w co najmniej 3 sytuacjach i 2 środowiskach. Możliwe sytuacje: zabawa, posiłek, czynności toaletowe, wyjście na dwór. Możliwe środowiska: dom, dom babci, dom cioci/opiekunki, szkoła (sala 1,2,3,4). 2. Uczeń komunikuje się z co najmniej 5 znanymi sobie osobami w 5 sytuacjach i 3 różnych środowiskach. 3. Uczeń komunikuje się z większością znanych sobie osób, w większości codziennych sytuacji i we wszystkich środowiskach przebywania.

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄDUJE SYTUACJĘ, W KTÓREJ POTRZEBUJE POMOCY A BEZPOŚREDNI OPIEKUN JEST NIEOBECNY.

ZADANIE

DEFINICJA

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Prosi o zaginiony przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności innej osoby.

Uczeń prosi o przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności osoby stale przebywającej z dzieckiem w określonej sytuacji (np. brak szczoteczki do mycia zębów; prośba kierowana do rodzica lub nauczyciela w formie werbalnej/ obrazkowej/gestu).

Kryterium zaliczenia

Uczeń prosi o przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności w co najmniej 30 sytuacjach.

Kryterium generalizacji

Uczeń prosi o przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności w każdej nowej dla siebie sytuacji.

Przykładowe rzeczy:

kapcie, czapka, rękawiczki, pasta do zębów, szczoteczka do zębów, mydło, ciastolina, nożyczki, klej, widelec, łyżka, kubek, krzesło, talerz, serwetka, chusteczka do nosa.

Przykładowe sytuacje:

- 1) Kinga codziennie po przyjściu do domu myje ręce. Gdy orientuje się, że zabrakło mydła prosi o napełnienie dozownika.
- 2) Krzysiek na każdych zajęciach wkleja do zeszytu pasek z aktualnym tematem zajęć. Gdy orientuje się, że skończył się klej prosi nauczyciela o uzupełnienie braku.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

- 1.5 przedmiotów: kapcie, szczoteczka do zębów, łyżeczka, kubek do picia, kartka papieru
- 2.10 przedmiotów:
- 3.20 przedmiotów:
- 4.30 przedmiotów:
5. osoby znane, ale nie będące bezpośrednimi opiekunami (babcia/ dziadek/ ciocia/wujek/ nauczyciel z innej klasy itd.)

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄZUJE SYTUACJĘ, W KTÓREJ POTRZEBUJE POMOCY A BEZPOŚREDNI OPIEKUN JEST NIEOBECNY.

ZADANIE

Prosi o pomoc więcej niż jedną osobę, gdy ta nie jest w stanie mu jej udzielić.

DEFINICJA

Uczeń prosi o przedmiot konieczny do dokończenia czynności rutynowej więcej niż jedną osobę z najbliższego i dalszego środowiska.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Uczeń w co najmniej 5 sytuacjach prosi kolejną osobę o pomoc, gdy w pierwszej sytuacji spotkał się z odmową.

Kryterium generalizacji

Uczeń w każdej nowej dla siebie sytuacji prosi osobę o pomoc, gdy w pierwszej sytuacji spotkał się z odmową.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykładowa sytuacja:

Staś w sytuacji wyjścia na dwór nie może odnaleźć czapki. Pyta o nią najbliższego stojącego nauczyciela jednak ten nie wie, w związku z tym uczeń pyta kolejną osobę.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

- 1.1 osoba
- 2.3 osoby
- 3.5 osób

ZWRACANIE UWAGI INNYCH OSÓB NA SYTUACJE NIEBEZPIECZNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
<p>Podaje identyfikator z danymi opiekuna w momencie, gdy nie może go znaleźć.</p>	<p>Uczeń podaje samodzielnie lub na prośbę dane kontaktowe do opiekuna.</p>	<p>Kryterium zaliczenia W 5 stworzonych sytuacjach zagubienia się, uczeń podaje samodzielnie lub na prośbę dane kontaktowe do opiekuna.</p> <p>Kryterium generalizacji W każdej sytuacji zgubienia się uczeń podaje samodzielnie lub na prośbę dane kontaktowe do opiekuna.</p>	<p>Każdy uczeń powinien być wyposażony w pisemną informację z danymi kontaktowymi opiekuna. U uczniów trzeba wyćwiczyć nawyk noszenia tych danych przy sobie. Uczniowie, którzy mają telefony, powinni mieć łatwy do znalezienia numer telefonu do opiekuna (z nazwą łatwą do zidentyfikowania przez obcą osobę). Uwaga: warto, aby uczniowie byli wyposażeni w zegarki z GPS i aby mieli nawyk ich zakładania.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pozostawienie w nieznanym miejscu budynku szkolnego (w uzgodnieniu z innym nauczycielem). 2. wyjście do WC opiekuna w McDonalddie i długi brak jego powrotu (w uzgodnieniu z obcą uczniowi osobą dorosłą). 3. pozostawienie w jednym ze sklepów w galerii handlowej (w uzgodnieniu z ochroniarzem). 4. zagubienie po seansie filmowym w kinie (w uzgodnieniu z obcą uczniowi osobą dorosłą). 5. zagubienie w ogrodzie zoologicznym/ palmiarni/ muzeum (w uzgodnieniu z obcą uczniowi osobą dorosłą).

ZWRACANIE UWAGI INNYCH OSÓB NA SYTUACJE NIEBEZPIECZNE

ZADANIE

Dzwoni przy pomocy wybierania numeru do oznaczonych osób, gdy znajduje się w sytuacji zagrożenia lub innym osobom coś się dzieje.

DEFINICJA

W niepokojącej sytuacji uczeń wybiera numer oznaczonej osoby i komunikuje o zagrożeniu.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Uczeń wybiera numer oznaczonej osoby i komunikuje zagrożenie w co najmniej 5 sytuacjach.

Kryterium generalizacji

W nowej (nie uczonej) sytuacji uczeń dzwoni do opiekuna.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykłady sytuacji:

Pozostawanie samemu w nieznanym otoczeniu, zatrzaśnięcie się w jakimś pomieszczeniu, omdlenie w otoczeniu osoby.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

1. pozostawienie w domu na dłuższy niż zwykle czas.
2. pozostawienie w jednym ze sklepów w galerii handlowej (w uzgodnieniu z ochroniarzem).
3. leżenie jednego z rodziców na podłodze, gdy drugi rodzic jest przed domem.

ZWRACANIE UWAGI INNYCH OSÓB NA SYTUACJE NIEBEZPIECZNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zwraca uwagę na niebezpieczne przedmioty w otoczeniu i oddaje je opiekunom (np. nożyczki, leki, środki czystości).	Definicja: Na widok niebezpiecznego przedmiotu (...) uczeń podnosi go i podaje opiekunowi.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń jest w stanie zidentyfikować 20 najczęściej występujących niebezpiecznych przedmiotów w otoczeniu i oddać je osobom dorosłym.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń identyfikuje w otoczeniu nowe (nieuczzone) zagrażające zdrowiu i życiu przedmioty i informuje o nich osoby dorosłe.</p>	<p>Przykładowa sytuacja: Leon podczas przerwy zauważa nóż na parapecie, następnie oddaje go osobom dorosłym.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> duże zaokrąglone nożyczki, lek zamknięty w pudełku, szpachelka zaokrąglona, duża bateria, duża moneta (5 zł lub z innej waluty), płyn do mycia naczyń w nietypowym miejscu. nóż (osłonięty nakładką), małe nieostre nożyczki, lek (witamina) bez opakowania, ostra szpachelka, bateria AA, płyn do mycia szyb. nóż bez nakładki, małe ostre nożyczki, bateria mała, lek bez opakowania, mniejsza moneta (np. 2 zł), płyn do mycia toalet.
Zwraca uwagę najbliższego opiekuna / innych znanych osób, przy pomocy symbolu/ komunikatu werbalnego, gdy innym osobom coś się dzieje.	Na widok osoby, której coś się dzieje, uczeń komunikuje werbalnie/ przy pomocy symbolu, bezpośredniemu opiekunowi lub innej osobie mu znanej.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń komunikuje 3-5 różnych potencjalnie niepokojących sytuacji dotyczących innej osoby bezpośredniemu opiekunowi lub innej osobie mu znanej.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń zgłasza każdą nową (nie uczoną) potencjalnie niepokojącą sytuację dotyczącą drugiej osoby bezpośredniemu opiekunowi lub innej osobie mu znanej.</p>	<p>Przykład: Franek zauważa nauczyciela leżącego w łazience i komunikuje to swojemu nauczycielowi lub nauczycielowi z innej klasy.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> widok krwi u drugiej osoby; widok płaczącej osoby; widok osoby leżącej bez ruchu na podłodze; widok osoby trzymającej się za brzuch; widok osoby krztuszącej się;

ZWRACANIE UWAGI INNYCH OSÓB NA SYTUACJE NIEBEZPIECZNE

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Zwraca uwagę najbliższego opiekuna lub innych osób mu znanych, przy pomocy symbolu/ komunikatu werbalnego na niebezpieczne sytuacje.	Na widok niepokojącej sytuacji uczeń komunikuje werbalnie/ przy pomocy symbolu, bezpośrednio opiekunowi lub innej znanej mu osobie.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń komunikuje 15 różnych potencjalnie niepokojących sytuacji bezpośrednio opiekunowi lub innej osobie mu znanej.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń każdą nową (nie uczoną) potencjalnie niepokojącą sytuację bezpośrednio opiekunowi lub innej osobie mu znanej.</p>	<p>Widok nieznanego w domu/ szkole; kłótnia/bójka; mokra podłoga/ stół/ ściana/ szkło na podłodze.</p> <p>Przykład: Franek zauważa ciekącą na podłogę wodę z kranu w łazience i komunikuje to osobom dorosłym.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozsypany na podłodze styropian; kałuża wody przy grzejniku; kałuża wody pod umywalką; pozostawiony ogień na palniku kuchenki. widok nieznanego w szkole; bójka; rozbita szyba / lustro.

CZEKANIE NA SPEŁNIENIE SWOJEJ POTRZEBY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Czeka na otrzymanie uwagi znaczącej dla niego osoby/ preferowanego przedmiotu/ aktywności.	Po zakomunikowaniu prośby w sposób werbalny lub niewerbalny (AAC) uczeń czeka na preferowaną rzecz/ aktywność do czasu jej otrzymania, nie prezentując zachowań trudnych.	Kryterium zaliczenia Czeka na 30 preferowanych rzeczy/ aktywności do 20 minut bez prezentowania zachowań trudnych. Kryterium generalizacji Czeka na każdą preferowaną rzecz/ aktywność do czasu jej otrzymania bez prezentowania zachowań trudnych.	Przykład: Ania chce grać na tablecie, ale tablet zajęty jest przez brata. Przykład: Krzysiek jest głodny. Chce wyjąć jedzenie z lodówki. Mama prosi, aby poczekał i robi mu kanapkę Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki: 1.10 rzeczy i aktywności - czeka 10 s. 2.10 rzeczy i aktywności - czeka 30 s. 3.10 rzeczy i aktywności - czeka 1 min. 4.10 rzeczy i aktywności - czeka 10 min. 5.20 rzeczy i aktywności - czeka 20 min. 6.30 rzeczy i aktywności - czeka 20 min.
Czeka na przejście do kolejnej aktywności albo kontynuowanie już rozpoczętej w stopniowo zwiększających się odcinkach czasu (docelowo 20 min).	Uczeń czeka na kolejną aktywność albo kontynuowanie rozpoczętej aktywności bez prezentowania zachowań trudnych (agresji, autoagresji, destrukcji, sprzeciwu werbalnego) przez docelowo 20 min.	Kryterium zaliczenia Uczeń czeka na kontynuowanie co najmniej 5 aktywności przez 20 minut bez angażowania się w zachowania trudne. Kryterium generalizacji Czeka na kontynuowanie każdej możliwej czynności bez prezentowania zachowań trudnych. Kroki dobierane indywidualnie ze względu na umiejętności ucznia.	Przykładowe sytuacje: <ul style="list-style-type: none">• Czekanie w kolejce na toaletę.• Czekanie na autobus (wejście do samochodu).• Czekanie przed kinem itp. Każdy uczeń wymaga indywidualnie dobranych kroków, w zależności od możliwości, na przykład: Staś: Krok 1: 10s, Krok 2: 30 s. Krok 3: 1min. itd. Marta: Krok 1: 2min. Krok 2: 5 min, Krok 3: 10 min.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - OPIEKUN ZAJĘTY ROZMOWĄ, INNYM ZAJĘCIEM

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi zająć się zaproponowaną mu przez opiekuna aktywnością do czasu, gdy opiekun będzie mógł ponownie poświęcić mu czas i uwagę.	W sytuacji, gdy opiekun zajęty jest rozmową lub wykonywaniem jakiegoś zadania, uczeń zajmuje się zaproponowaną aktywnością/ aktywnościami, używając zgodnie z przeznaczeniem potrzebnych do niej przedmiotów i nie domagając się niepotrzebnie uwagi opiekuna.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń skupia się na wykonywaniu jednej lub kilku aktywności, trwających łącznie do 20 minut. Manipuluje w tym czasie przedmiotami zgodnie z ich przeznaczeniem, nie przywołuje uwagi opiekuna, nie prezentuje zachowań trudnych.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń angażuje się w zaproponowaną mu przez opiekuna aktywność/ aktywności, przez określony przez niego czas, w nowych (nieuczonych) warunkach.</p>	<p>Przykładowa sytuacja problemowa: Rodzic rozmawia przez telefon, a uczeń nie mający strategii organizacji własnego czasu, będzie angażował się w przyciąganie uwagi rodzica, również przez zachowania nieakceptowane społecznie. Alternatywą jest zajęcie się zaproponowaną przez rodzica aktywnością do czasu, kiedy skończy rozmawiać (lub gdy zaistnieją warunki, które wymuszają kontakt z opiekunem np. dym w kuchni)</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. angażuje się w jedną aktywność przez 3 min. 2. angażuje się w jedną lub kilka aktywności przez 10 min przy pomocy zdjęciowego planu aktywności. 3. angażuje się w jedną lub kilka aktywności przez 20 min przy pomocy zdjęciowego planu aktywności.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - OPIEKUN ZAJĘTY ROZMOWĄ, INNYM ZAJĘCIEM

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi sam znaleźć sobie zajęcie do czasu, gdy opiekun będzie mógł ponownie poświęcić mu czas i uwagę.	W sytuacji, gdy opiekun zajęty jest rozmową lub wykonywaniem jakiegoś zadania, uczeń sam wybiera aktywność/ aktywności, którymi się zajmie, używając zgodnie z przeznaczeniem potrzebnych do niej przedmiotów i nie domagając się niepotrzebnie uwagi opiekuna.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń skupia się na wykonywaniu jednej lub kilku aktywności, które sam wybrał, trwających łącznie do 20 minut. Manipuluje w tym czasie przedmiotami zgodnie z ich przeznaczeniem, nie przywołuje uwagi opiekuna, nie prezentuje zachowań trudnych. Dopuszcza się sporadycznie angażowanie w zachowania stereotypowe (uczeń przerywa aktywność nie dłużej niż na 20 sekund i wraca do niej).</p> <p>Kryterium generalizacji W czasie, gdy opiekun zajęty jest rozmową lub wykonywaniem jakiegoś zadania w nowych dla ucznia (nieuczonych) warunkach, uczeń sam znajduje sobie społecznie akceptowane zajęcie i angażuje się w nie do czasu, gdy opiekun będzie mógł poświęcić mu ponownie czas i uwagę.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Wybiera i angażuje się w jedną aktywność przez 3 min.2. Wybiera i angażuje się w jedną lub kilka aktywności przez 15 min, tworząc sobie zdjęciowy plan aktywności.3. Wybiera i angażuje się w jedną lub kilka aktywności przez 15 min bez pomocy planu zdjęciowego.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - CZAS WOLNY OD ZADAŃ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
W czasie wolnym od obowiązków wybiera aktywność/ aktywności odprężającą/ relaksującą/ rozwijającą zainteresowania/ utrzymującą sprawność psychofizyczną i angażuje się w nią/ w nie do momentu konieczności wykonania kolejnego obowiązku (np. przygotowania kolacji).	Uczeń samodzielnie wybiera aktywność/ aktywności odprężającą/ relaksującą/ rozwijającą zainteresowania/ utrzymującą sprawność psychofizyczną i angażuje się w nią/ w nie do momentu konieczności wykonania kolejnego obowiązku (np. przygotowania kolacji).	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń spędza 1,5 godziny na czynności/czynnościach odprężających/ relaksujących/ rozwijających zainteresowania/ utrzymujących sprawność psychofizyczną z minimalnym poziomem angażowania się w zachowania stereotypowe, to znaczy uczeń może prezentować zachowania stereotypowe jednak kontroluje na tyle, że wraca samodzielnie do wykonywania aktywności w czasie nie dłuższym niż 20 s.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi zagospodarować sobie samodzielnie czas wolny, dostosowując się do warunków czasowych w danej sytuacji (od 10 min do 4 godzin).</p>	<p>WAŻNE: Uczniowie często ograniczają się do spędzania wolnego czasu biernie (siedząc w określonym miejscu) i/lub angażując się w zachowania stereotypowe. Uczenie nawyku wykonywania ruchów, różnych zajęć jest bardzo ważne w punktu widzenia zdrowia psychofizycznego, rozwoju zainteresowań. W nauce pomocne mogą okazać się plany aktywności⁴ które w systematyczny sposób będą uczyły jakie aktywności można sobie zaplanować i jak kolejno przechodzić od jednej do kolejnej z nich.</p> <p>Niezbędnym jest, aby w czasie wolnym osoby przynajmniej akceptowały propozycje różnorodnych możliwości spędzania wolnego czasu. Kierując się wskazówkami w przygotowanym przez inną osobę planie aktywności, uczeń pokoloruje prostą mandalę, wykona krótkie relaksujące ćwiczenia gimnastyczne, obejrzy odcinek filmu</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń podjął za wizualnymi wskazówkami w planie, zawierającym 2 aktywności o łącznym czasie trwania 10 minut. 2. Uczeń podjął za wizualnymi wskazówkami w planie, zawierającym X aktywności o łącznym czasie trwania X minut. 3. Uczeń wybiera aktywności przedstawione przy pomocy zdjęć, układa je w planie aktywności "mój czas wolny" i podjął za ułożonymi przez siebie wskazówkami - o łącznym czasie trwania 15 minut. 4. Uczeń wybiera aktywności przedstawione przy pomocy zdjęć, układa je w planie aktywności "mój czas wolny" i podjął za ułożonymi przez siebie wskazówkami - o łącznym czasie trwania 1,5 godziny. 5. Uczeń wybiera aktywności i wykonuje je przez 1,5 godziny bez wizualnego planu aktywności.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU - PLANOWANIE I WYKONYWANIE OBOWIĄZKÓW

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wywiązuje się z wykonania swoich obowiązków.	Uczeń zna/ posiada listę swoich obowiązków i wywiązuje się z ich wykonania w założonym czasie, uwzględniając odpoczynek w trakcie wykonywania zadań, jak i czynności relaksujące/odprężające, rozwijające zainteresowania po wykonaniu obowiązków.	<p>Kryterium zaliczenia Na podstawie wizualnie przedstawionej (zdjęcia, zapis) listy obowiązków, uczeń dokonuje wyboru kolejności ich wykonania i w wywiązuje się z ich wykonania w założonym czasie. Uczeń może prezentować zachowania stereotypowe, jednak kontroluje je na tyle, że wraca samodzielnie do wykonywania obowiązku w czasie nie dłuższym niż 20 s.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń zna swoje obowiązki w ciągu dnia, wykonuje je w założonym czasie, uwzględniając odpoczynek w trakcie wykonywania zadań, jak i czynności relaksujące/odprężające, rozwijające zainteresowania po wykonaniu obowiązków.</p>	<p>Przykład: Kierując się wskazówkami w planie uczeń wykonuje kolejno obowiązki np. rozbiera wierzchnie ubrania, myje ręce, rozpakowuje śniadaniówkę z plecaka w kuchni, nakrywa do stołu / np. sprząta po obiedzie, rozpakowuje plecak, wykonuje zadanie domowe, pakuje plecak na następny dzień, przechodzi do planu na czas wolny. Informacja dodatkowa: Początkowo plany tworzone są przez nauczycieli/ opiekunów w formie segregatorów / innej ze wskazówkami utworzonymi za pomocą zdjęć/ symboli (w tym pisma). Plany mogą zawierać strukturalizację działania na poziomie szczegółowych ruchów lub całościowych zadań. Kryterium zaliczenia stanowi samodzielność podążania za wskazówkami w określonym czasie.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń podąża za wizualnymi wskazówkami w planie (przygotowanym przez inną osobę), zawierającym od 5 obowiązkowych zadań. 2. Uczeń podąża za wizualnymi wskazówkami w planie (przygotowanym przez inną osobę), zawierającym od 6 do 10 obowiązkowych zadań. 3. Uczeń podąża za wizualnymi wskazówkami w planie, w którym decyduje o kolejności wykonania 80% obowiązkowych zadań (plan zawiera od 4 do 10 obowiązkowych zadań). 4. Uczeń podąża za wizualnymi wskazówkami w planie, w którym decyduje o kolejności wykonania 100% obowiązkowych zadań. 5. Uczeń wykonuje obowiązki na podstawie ogólnej listy zadań - bez pomocy planu aktywności.

AKCEPTOWANIE ZMIAN

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje zapowiedzianą zmianę w pojedynczych nawykach, rutynach.	Uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o tym, że następuje zmiana w pojedynczym nawyku, rutynie.	<p>Kryterium zaliczenia W 10 na 10 stworzonych sytuacjach uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie w utrwalonym ciągu zachowań.</p> <p>Kryterium generalizacji W 10 na 10 nowych (nieuczonych) / w każdej nowej sytuacji uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie w utrwalonym ciągu zachowań.</p>	<p>Przykład: Uczeń otrzymuje informację, że zamiast kubka “niekapka” będzie pił ze zwykłego kubka.</p> <p>Przykład: Uczeń otrzymuje informację, że musi zdjąć buty przed wejściem do domu (błoto na butach), mimo, że zawsze ściągał buty w korytarzu.</p> <p>Przykład: Uczeń otrzymuje informację, że ma zostać w skarpetkach (zimno), mimo, że wcześniej na zajęciach rytmicznych zawsze ćwiczył na boso.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1.zmiana picia napoju z kubka “niekapka” na zwykły kubek.2.zmiana w postaci odkładania “talizmanu” na czas jedzenia lub zajmowania się inną aktywnością.3.zmiana w ciągu dnia brudnej koszulki, zmiana skarpetek, zmiana miejsca przy stole, zmiana ulubionego kubka do picia.4.zmiana - zdjęcie butów przed wejściem do szatni; zmiana - zdjęcie tylko kurtki a pozostanie w obuwiu z dworu; zmiana - chodzenie z zawiniętą nogawką od spodni lub zawiniętymi rękawami.

AKCEPTOWANIE ZMIAN

ZADANIE

Akceptuje zapowiedzianą zmianę kolejności wydarzeń, w tym zmianę zajęć, zmianę miejsca zajęć, zmianę osoby prowadzącej, zmianę zadania, wypadnięcie ulubionego zadania.

DEFINICJA

Uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie kolejności zajęć, miejsca zajęć, zmianie osoby prowadzącej, zmianie zadania, wypadnięciu ulubionego zadania.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

W 10 na 10 stworzonych sytuacjach uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie (dotyczącej zajęć obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).

Kryterium generalizacji

W 10 na 10 nowych (nieuczonych) / w każdej nowej sytuacji uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie (dotyczącej zajęć obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykładowo:

Uczeń otrzymuje rano czytelną dla niego informację (np. wokalną + wizualną), że z powodu kataru nie będzie mógł uczestniczyć w cotygodniowych zajęciach na pływalni.

Przykładowo:

Uczeń przed zajęciami z hipoterapii otrzymuje czytelną dla niego informację (np. wokalną + wizualną), że zajęcia będą prowadzone przez inną osobę.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

- 1.zmiana kolejności zajęć.
- 2.zmiana miejsca zajęć.
- 3.zmiana osoby prowadzącej.
- 4.zmiana zadania.
- 5.wypadnięcie ulubionego zadania.

AKCEPTOWANIE ZMIAN

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Akceptuje zapowiedzianą zmianę kolejności wydarzeń, w tym zmianę zajęć, zmianę miejsca zajęć, zmianę osoby prowadzącej, zmianę zadania, wypadnięcie ulubionego zadania.	Uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie kolejności zajęć, miejsca zajęć, zmianie osoby prowadzącej, zmianie zadania, wypadnięciu ulubionego zadania.	<p>Kryterium zaliczenia W 10 na 10 stworzonych sytuacjach uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie (dotyczącej zajęć obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).</p> <p>Kryterium generalizacji W 10 na 10 nowych (nieuczonych) / w każdej nowej sytuacji uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o zmianie (dotyczącej zajęć obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).</p>	<p>Przykładowo: Uczeń otrzymuje rano czytelną dla niego informację (np. wokalną + wizualną), że z powodu kataru nie będzie mógł uczestniczyć w cotygodniowych zajęciach na pływalni.</p> <p>Przykładowo: Uczeń przed zajęciami z hipoterapii otrzymuje czytelną dla niego informację (np. wokalną + wizualną), że zajęcia będą prowadzone przez inną osobę.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. zmiana kolejności zajęć.2. zmiana miejsca zajęć.3. zmiana osoby prowadzącej.4. zmiana zadania.5. wypadnięcie ulubionego zadania.

AKCEPTOWANIE ZMIAN

ZADANIE

Akceptuje nagłą zmianę kolejności wydarzeń, w tym zmianę zajęć, zmianę miejsca zajęć, zmianę osoby prowadzącej, zmianę zadania, wypadnięcie ulubionego zadania.

DEFINICJA

Uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje nagłą informację o zmianie kolejności zajęć lub zmianie zajęć.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

W 10 na 10 stworzonych sytuacjach uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o nagłej zmianie (obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).

Kryterium generalizacji

W 10 na 10 nowych (nieuczonych) sytuacjach uczeń akceptuje, to znaczy spokojnie, bez zachowań agresywnych lub autoagresywnych, przyjmuje informację o nagłej zmianie (obowiązkowych oraz związanych z czasem wolnym).

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykładowo:

Po wejściu na pływalnię uczeń otrzymuje informację, że nie ma jego kąpielówek i nie może uczestniczyć w zajęciach na pływalni.

Przykładowo:

Na zajęciach z hipoterapii podchodzi do ucznia nowa trenerka i informuje go, że dzisiejsze zajęcia będą przeprowadzone przez nią.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

1. zmiana kolejności zajęć.
2. zmiana miejsca zajęć.
3. zmiana osoby prowadzącej.
4. zmiana zadania.
5. wypadnięcie ulubionego zadania.

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄZYWANIE SYTUACJI, W KTÓREJ BRAKUJE PRZEDMIOTU DO WYKONANIA AKTYWNOŚCI (BEZ UDZIAŁU DRUGIEJ OSOBY).

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Poszukuje przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności	Uczeń odnajduje przedmiot konieczny do dokończenia rutynowej czynności, jeśli przedmiot ten nie znajduje się w stałym miejscu.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń odnajduje co najmniej 30 przedmiotów koniecznych do dokończenia rutynowej czynności.</p> <p>Kryterium generalizacji W 10 na 10 nieuczonych sytuacji uczeń odnajduje poszukiwany przez siebie przedmiot.</p>	<p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poszukiwany przedmiotu znajdującego się w zasięgu wzroku ucznia np. widelec leżący na stole, ale nie bezpośrednio przy talerzu ucznia; pasta do zębów leżąca na półce, ale nie bezpośrednio w kubku ucznia, plecak ucznia leżący przy drugim krańcu stolika. 2. Poszukiwany przedmiot znajduje się w obrębie jednego mebla/ innego przedmiotu (np. ten sam regał, ale inna półka), np. ulubiony kubek, książka, pudełko z kredkami, piórnik w innej kieszeni plecaka niż zwykle. 3. Poszukiwany przedmiot znajduje się w obrębie jednego pomieszczenia, np. okulary, piórnik. 4. Poszukiwany przedmiot znajduje się w innym pomieszczeniu niż jego stałe miejsce (plecak, śniadaniówka).

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄZYWANIE SYTUACJI, W KTÓREJ BRAKUJE PRZEDMIOTU DO WYKONANIA AKTYWNOŚCI (BEZ UDZIAŁU DRUGIEJ OSOBY).

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
<p>W sytuacji braku możliwości dokończenia rutynowej czynności uczeń zmienia zainteresowanie poprzez wybór kolejnej aktywności na podstawie indywidualnie dobranych odpowiedzi.</p>	<p>Uczeń angażuje się w kolejną aktywność, gdy niemożliwe jest dokończenie aktualnie wykonywanej.</p>	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń angażuje się w kolejną aktywność w 10 na 10 sytuacji w przypadku braku możliwości dokończenia aktualnej dla 5 różnych sytuacji.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń angażuje się w kolejną aktywność w 10 na 10 nieuczonych sytuacji w przypadku braku możliwości dokończenia aktualnej.</p>	<p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Franek układa puzzle, w których brakuje ostatnich dwóch elementów. Po sprawdzeniu najbliższego otoczenia, Franek pakuje ułożone puzzle i przechodzi do kolejnej aktywności bez prezentowania zachowań trudnych. 2. Basia w ramach zadania domowego wylepia kontury plasteliną. Niestety plastelina zużywa się przed końcem zadania. Basia chowa pracę domową i przechodzi do kolejnej aktywności bez prezentowania zachowań trudnych. <p>Możliwe odpowiedzi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Odpowiednio zaaranżowana przestrzeń (regał/ pudło z dostępnymi aktywnościami). 2. Odpowiedzi wizualne (albumy, tablice z obrazkami lub zdjęciami). 3. Listy/spisy dostępnych aktywności.

ROZWIĄZYWANIE PROSTYCH SYTUACJI PROBLEMOWYCH - ROZWIĄZYWANIE SYTUACJI, W KTÓREJ BRAKUJE PRZEDMIOTU DO WYKONANIA AKTYWNOŚCI (BEZ UDZIAŁU DRUGIEJ OSOBY).

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wie, gdzie znajdują się rzeczy, które ulegają zużyciu i w razie potrzeby wymienia je na nowe.	Uczeń wymienia zużyte materiały na nowe.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń identyfikuje co najmniej 10 produktów ulegających zużyciu i samodzielnie wymienia je na nowe.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń identyfikuje nowe nieuczone produkty ulegające zużyciu i wymienia je na nowe w 10 na 10 sytuacji.</p>	<p>Np. klej, mydło, papier do rysowania, papier toaletowy itd.</p> <p>Możliwe, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń wymienia 3 produkty ulegające zużyciu. 2. Uczeń wymienia kolejne 3 produkty ulegające zużyciu.
Posiada nawyk odkładania rzeczy na swoje miejsce	Po użyciu danego przedmiotu uczeń samodzielnie odkłada go na miejsce, z którego go zabrał (np. wkłada szczoteczkę do ładowarki po umyciu zębów) lub na miejsce dla niego przeznaczone (np. wieszak na wieszak).	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń samodzielnie, bez przypominania mu o tym, odkłada prawidłowo co najmniej 30 przedmiotów po ich użyciu.</p> <p>Kryterium generalizacji W 10 na 10 nowych (nieuczonych) / w każdej nowej sytuacji uczeń, bez przypominania mu o tym, odkłada na swoje miejsce przedmiot, którego używał.</p>	<p>Umiejętność istotna ze względu na utrzymanie porządku, zdolność odszukiwania potrzebnych rzeczy, planowania zakupów. Uwaga: niektóre kroki mogą być uczone równolegle</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. odkłada na swoje miejsce: zabawki, oglądane książki/ gazetki; przybory toaletowe. 2. odnosi do kuchni brudne naczynia; śniadaniówkę chowa do plecaka; plecak odstawia w stałe miejsce. 3. odkłada na swoje miejsce zdjęte ubrania. 4. odkłada na swoje miejsce: materiały plastyczne; materiały do nauki.

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk wyrzucania śmieci do kosza.	Uczeń samodzielnie prawidłowo identyfikuje i wyrzuca śmieci do kosza.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń prawidłowo identyfikuje 10 śmieci i wyrzuca je do kosza.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń prawidłowo identyfikuje wszystkie śmieci i wyrzuca je do kosza.</p>	<p>Przykładowo: Uczeń odróżnia skrawki papieru od dokumentu lub wyciętej pracy i wyrzuca do śmieci tylko skrawki papieru.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zużyta chusteczka do nosa, ogryzek od jabłka/ gruszki; pestka śliwki/awokado/ ...; puste plastikowe opakowanie po jogurcie/deserze/ mleku. 2. resztki jedzenia z talerza; odpad po odcięciu woreczka z produktem. 3. skrawki papieru po wycięciu wzoru. 4. odpady materiałów, które zostały po pracy plastycznej.
Posiada nawyk wkładania brudnych naczyń do zmywarki.	Po skończonym posiłku uczeń samodzielnie wkłada brudne naczynia do zmywarki - z wyłączeniem miejsc publicznych (np. restauracja).	<p>Kryterium zaliczenia W 10 na 10 prób w domu i/lub w szkole, uczeń po skończeniu posiłku wkłada swoje naczynia oraz brudne naczynia innych osób do zmywarki.</p> <p>Kryterium generalizacji W domu i w szkole uczeń wkłada brudne naczynia - swoje i nieswoje - do zmywarki. Uczeń nie wykonuje tej czynności w miejscach publicznych (np. restauracji).</p>	<p>Proponowane kroki mogą być ćwiczone równoległe</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Po posiłku wkłada swój talerz, kubek, sztućce do zmywarki. 2. Po posiłku wkłada swoje naczynia do zmywarki oraz brudne naczynia innych stojące przy zmywarce. 3. W trakcie prac kuchennych odkłada brudne naczynia do zmywarki.

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE

Posiada nawyk zamiatania okruszków / kurzu / piachu z podłogi.

DEFINICJA

Uczeń, rozpoznając indywidualnie dobrane wskazówki takie, jak: zakończenie przygotowywania posiłku, zakończenie jedzenia, określony dzień i godzina sprzątnięcia, kolejność w rutynie sprzątnięcia, samodzielnie sprząta okruszki/ kurz/ piach. Uczeń nie wykonuje tej czynności w miejscach publicznych (poza szkołą i domem).

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

W 5 na 5 stworzonych sytuacjach uczeń, rozpoznając indywidualnie dobrane wskazówki takie, jak: zakończenie przygotowywania posiłku, zakończenie jedzenia, określony dzień i godzina sprzątnięcia, kolejność w rutynie sprzątnięcia, samodzielnie sprząta okruszki/ kurz/ piach.

Kryterium generalizacji

W nowych (nieuczonych) sytuacjach, po rozpoznaniu wskazówek sytuacyjnych, uczeń samodzielnie sprząta okruszki/ kurz/ piach.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Autorzy zdecydowali się na wyszczególnienie sygnałów (wskazówek) do rozpoczęcia sprzątnięcia okruszków/ kurzu/ piachu, uznając tym samym, że sam widok okruszków/ kurzu/ piachu nie powinien być głównym sygnałem do sprzątnięcia (chodzi o uniknięcie obsesyjnego / zaburzającego codzienne funkcjonowanie sprzątnięcia).

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

1. sprząta po posiłku - w domu i w szkole.
2. sprząta po zakończeniu przygotowywania posiłku - w domu i w szkole.
3. zmiata i myje w jeden określony dzień tygodnia podłogę w kuchni - po wcześniejszym sprzątnięciu blatów.
4. odkurza mieszkanie w jeden określony dzień w tygodniu.

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk wrzucania brudnych rzeczy do kosza na pranie.	Po przebraniu się uczeń sortuje rzeczy na brudne i czyste i wrzuca brudne do kosza na pranie (w tym każdorazowo bieliznę i skarpetki).	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń w 5 na 5 stworzonych sytuacjach po przebraniu się bez przypominania sortuje ubrania na brudne i czyste, a następnie brudne wyrzuca do kosza na pranie.</p> <p>Kryterium generalizacji W każdej (również nowej, nieuczonej sytuacji) uczeń, po przebraniu się, bez przypominania sortuje brudne i czyste rzeczy, wrzucając brudne do kosza na pranie.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. wrzuca do kosza na pranie poplamioną przy posiłku część garderoby.2. Po wieczornym przebraniu się wrzuca do kosza na pranie bieliznę i skarpetki oraz rzeczy zidentyfikowane po wyglądzie lub zapachu jako brudne - na wizualną wskazówkę umieszczoną w miejscu przebierania się.3. Po wieczornym przebraniu się wrzuca do kosza na pranie bieliznę i skarpetki oraz rzeczy zidentyfikowane po wyglądzie lub zapachu jako brudne - bez wizualnej wskazówki umieszczoną w miejscu przebierania się.

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk ścielenia swojego łóżka po wstaniu.	W zależności od sytuacji domowej, uczeń po wstaniu chowa pościel do pojemnika lub wyprostowuje pościel i nakłada kapę na łóżko.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń przez pięć następujących po sobie dni, bez przypominania mu o tym, ścieli swoje łóżko.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie ścieli, bez przypominania mu o tym, swoje łóżko w nowych sytuacjach (np. nocleg w pensjonacie).</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie ścieli łóżko korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, przypomnienia w telefonie/zegarku. 2. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o pościeleniu łóżka.
Posiada nawyk podlewania kwiatów.	Uczeń podlewa kwiaty jeden raz w tygodniu w szkole/ w domu.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń przez pięć kolejnych określonych w tygodniu dni (np. w piątki), bez przypominania mu o tym, podlewa kwiaty.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń, bez przypominania mu o tym, podlewa kwiaty jeden raz w tygodniu. Podlewa częściej, jeśli widzi oznaki więdnienia kwiatów.</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie podlewa kwiaty korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, przypomnienia w telefonie/zegarku. 2. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o podlaniu kwiatów.
Posiada nawyk cotygodniowego sprzątnia.	Uczeń jeden raz w tygodniu sprząta wyznaczony mu obszar.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń przez pięć kolejnych określonych w tygodniu dni (np. w piątki), bez przypominania mu o tym, sprząta wyznaczony mu obszar.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń w każdym tygodniu, bez przypominania mu o tym, sprząta wyznaczony mu obszar.</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie sprząta wybrany obszar mieszkania/klasy korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, przypomnienia w telefonie/zegarku. 2. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o posprzątnięciu wybranego obszaru domu/klasy.

NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM HIGIENY OSOBISTEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk mycia rąk.	Uczeń samodzielnie myje ręce za każdym razem przed i po zjedzeniu posiłku, po przyjeździe do domu z dworu, po pracach porządkowych i wykonywaniu prac plastycznych.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń w 5 na 5 sytuacji samodzielnie idzie umyć ręce.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń w każdej nowej, nieuczonej sytuacji samodzielnie idzie umyć ręce.</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie myje ręce korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, w sytuacji powrotu z dworu. 2. Dziecko samodzielnie myje ręce korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, w sytuacji po zjedzeniu posiłku. 3. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o umyciu rąk.
Posiada nawyk mycia zębów.	Uczeń samodzielnie myje zęby za każdym razem po zjedzeniu posiłku, po wstaniu i przed pójściem spać.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń w 10 na 10 sytuacji treningowych samodzielnie, bez przypominania idzie umyć zęby.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń w każdej nowej, nieuczonej sytuacji (np. wycieczka, wakacje z rodzicami) samodzielnie idzie umyć ręce.</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie myje zęby korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, w sytuacji po posiłku. 2. Dziecko samodzielnie myje zęby korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, w sytuacji po wstaniu z łóżka. 3. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o umyciu zębów.

NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM HIGIENY OSOBISTEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk czesania włosów.	Uczeń samodzielnie czesze włosy za każdym razem przed wyjściem z domu oraz po zajęciach sportowych.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń w 10 na 10 sytuacji samodzielnie czesze włosy.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń w każdej nowej, nieuczzonej sytuacji czesze włosy np. po basenie.</p>	<p>Proponowane, ale nieobligatoryjne kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziecko samodzielnie czesze włosy korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, przed wyjściem z domu. 2. Dziecko samodzielnie czesze włosy korzystając z indywidualnie dobranej podpowiedzi np. obrazka na ścianie, po zajęciach sportowych. 3. Dziecko samodzielnie (bez podpowiedzi) pamięta o czesaniu włosów.

POSIADANIE W DOMU NIEZBĘDNYCH ZAPASÓW PRODUKTÓW

Dopasowuje przedmioty do ich opakowań lub miejsc, w których zwykle się znajdują.	Uczeń chowa produkty do adekwatnych opakowań/pojemników lub miejsc ich magazynowania (np. wie, gdzie odłożyć zakupy).	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń wie, gdzie znajdują się miejsca magazynowania dla co najmniej 30 przedmiotów.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie decyduje o miejscu magazynowania nowych przedmiotów lub adekwatnie chowa wcześniej nieuczzone przedmioty.</p>	<p>Klej, papier toaletowy, śniadaniówka, widelec, nóż, łyżka, kubek, masło, pasta do zębów itd. Przykłady: Antek adekwatnie rozpakowuje zmywarę po zakończonym programie.</p> <p>Przykładowe kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń adekwatnie odkłada/ chowa 3 przedmioty codziennego użytku. 2. Uczeń adekwatnie odkłada/ chowa kolejnych 5 przedmiotów codziennego użytku. 3. Uczeń adekwatnie odkłada/ chowa kolejnych 5 przedmiotów codziennego użytku.
--	---	---	--

POSIADANIE W DOMU NIEZBĘDNYCH ZAPASÓW PRODUKTÓW

ZADANIE

Kupuje rzeczy, które są potrzebne według listy przygotowanej przez inną osobę.

DEFINICJA

Uczeń udaje się do sklepu i kupuje produkty z listy, którą przygotowała inna osoba.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

W sytuacji treningowej/ stworzonej do uczenia się uczeń samodzielnie udaje się do sklepu i kupuje produkty jednego rodzaju - dla trzech różnych zakupów (spożywcze, higieniczne, środki czystości).

Kryterium generalizacji

W sytuacji nieuczzonej, uczeń samodzielnie udaje się do sklepu i kupuje produkty jednego rodzaju - dla trzech różnych zakupów (spożywcze, higieniczne, środki czystości).

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Możliwe, ale nieobligatoryjne proponowane kroki:

1. Zakup 10 najczęściej używanych artykułów spożywczych w sklepie samoobsługowym.
2. Zakup artykułów spożywczych rzadziej używanych w sklepie samoobsługowym.
3. Zakup artykułów w sklepie z obsługą.
4. Zakup artykułów higienicznych i środków czystości.

ROZWIĄZYWANIE SYTUACJI PROBLEMOWYCH

ZADANIE

Dzwoni przy pomocy wybierania numeru do oznaczonych osób, gdy potrzebuje pomocy w codziennych sytuacjach.

DEFINICJA

W sytuacji braku możliwości bezpośredniego zwrócenia się do swojego bezpośredniego lub dalszego opiekuna oraz braku możliwości samodzielnego rozwiązania sytuacji problemowej, uczeń wybiera numer do konkretnej osoby i informują ją o swojej potrzebie.

KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI

Kryterium zaliczenia

Uczeń samodzielnie wybiera numer oznaczonej osoby i komunikuje sytuację problemową - w co najmniej 5 stworzonych sytuacjach.

Kryterium generalizacji

w nowej (nieuczzonej) sytuacji uczeń samodzielnie wybiera numer oznaczonej osoby i komunikuje sytuację problemową.

PRZYKŁADY/ INFORMACJE

Przykłady sytuacji:

zauważanie zepsutego lub niedziałającego sprzętu, zmiana w rozkładzie zajęć; poproszenie o wcześniejsze odebranie.

Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:

1. Ze szkolnej treningowej pralni uczeń dzwoni, informując, że nie może uruchomić pralki (nauczyciel pozostał w klasie); ze szkolnej treningowej kuchni uczeń dzwoni, informując, że nie może uruchomić mikrofalówki; z mieszkania treningowego uczeń dzwoni, że nie może włączyć lampki i komputera (brak prądu w gniazdach).
2. Uczeń poruszają się samodzielnie poza domem i szkołą - telefon do opiekuna o tym, że nie odbędą zaplanowane zajęcia sportowe.

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk sprzątnięcia w kuchni po przygotowaniu jedzenia i/ lub zjedzeniu posiłku.	Uczeń po każdorazowym przygotowaniu jedzenia i/lub zjedzeniu posiłku, myje brudne naczynia (chowa do zmywarki), wyciera je i chowa do szafek, wyciera blaty oraz w przypadku przygotowywania bardziej zaawansowanych dań zmiata podłogę.	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń trzy razy pod rząd po przygotowaniu posiłku i/lub zjedzeniu posiłku, posprzątał kuchnię bez przypominania, bez podpowiedzi - za wyjątkiem stałej podpowiedzi wizualnej lub np. planu.</p> <p>Kryterium generalizacji</p> <p>W 10 na 10 sytuacji / zawsze po przygotowaniu posiłku i/lub zjedzeniu posiłku, uczeń bez przypominania, samodzielnie sprząta kuchnię.</p>	
Posiada nawyk sprzątnięcia po wykonaniu różnego rodzaju prac artystyczno-plastycznych w czasie wolnym	Uczeń po każdorazowym wykonaniu pracy artystyczno-plastycznej odkłada pracę w wyznaczone miejsce, myje brudne narzędzia, odkłada narzędzia w wyznaczone miejsce, myje poplamione pracą miejsca, przeciera blat stołu, zmiata podłogę (jeśli konieczne).	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń trzy razy pod rząd po wykonaniu pracy artystyczno-plastycznej, bez przypominania, odkłada pracę w wyznaczone miejsce, myje brudne narzędzia, odkłada narzędzia w wyznaczone miejsce, myje poplamione pracą miejsca, przeciera blat stołu, zmiata podłogę (jeśli konieczne).</p> <p>Kryterium generalizacji</p> <p>W 10 na 10 sytuacji, w tym sytuacji nowych, nieuczonych (np. praca w pracowni innej osoby) uczeń bez przypominania, samodzielnie sprząta materiały i swoje miejsce pracy.</p>	

ZARADNOŚĆ ORGANIZACYJNA - NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W OTOCZENIU

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk sprzątnięcia po sobie w łazience.	Uczeń po umyciu się lub po załatwieniu potrzeb fizjologicznych przywraca umywalkę, prysznic, toaletę, podłogę w łazience do stanu czystości, na widok wody wokół prysznicza lub zabrudzenia w muszli klozetowej po załatwieniu potrzeb fizjologicznych	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń trzy razy pod rząd, bez przypominania, na widok zabrudzenia, rozlania wody po umyciu się/ załatwieniu potrzeb fizjologicznych, przywraca umywalkę, prysznic, toaletę, podłogę w łazience do stanu czystości.</p> <p>Kryterium generalizacji W sytuacjach nowych, nieuczonych, uczeń po umyciu się, załatwieniu potrzeb fizjologicznych, pozostawia czystą łazienkę.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. odkłada wszystkie używane przybory na swoje miejsce. 2. Czyści część umywalki, na którą spadła pasta do zębów. 3. Po załatwieniu się, wyciera papierem mocz, jeśli jest widoczny na muszli. 4. Czyści toaletę szczotką w miejscu, w którym został kał. 5. Przeciera ścianki prysznicza i wyciera podłogę wokół prysznicza po kąpeli / wyciera podłogę wokół wanny. <p>Kroki mogą być ćwiczone równolegle.</p>

NAWYKI ZWIĄZANE Z UTRZYMANIEM HIGIENY OSOBISTEJ

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Posiada nawyk mycia całego ciała raz dziennie.	Uczeń bierze wieczorem prysznic lub kąpie się w wannie.	<p>Kryterium zaliczenia W sytuacjach treningowych trzy dni pod rząd, bez przypominania, uczeń bierze wieczorem prysznic lub kąpie się w wannie.</p> <p>Kryterium generalizacji W miejscach nowych, nieuczonych uczeń, uczeń bez przypominania bierze wieczorem prysznic lub kąpie się w wannie.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń używa zegarka, przypomnienia w telefonie, planu dnia lub innej podpowiedzi, która przypomina mu o konieczności wieczornego umycia się. 2. Uczeń myje się bez przypominania.
Posiada nawyk mycia głowy trzy razy w tygodniu.	Uczeń myje głowę w określone dni tygodnia.	<p>Kryterium zaliczenia W sytuacjach treningowych, bez przypominania, uczeń myje głowę w określone dni tygodnia.</p> <p>Kryterium generalizacji W miejscach nowych, nieuczonych uczeń, uczeń bez przypominania myje głowę w określone dni tygodnia.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń używa zegarka, przypomnienia w telefonie, planu dnia lub innej podpowiedzi, które przypomina mu o dniu mycia głowy 2. Uczeń myje głowę bez przypominania

POSIADANIE W DOMU NIEZBĘDNYCH ZAPASÓW PRODUKTÓW

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Sprawdza listę niezbędnych rzeczy spożywczych, higienicznych i środków czystości w domu i kupuje rzeczy, które się kończą (na podstawie listy).	Na podstawie przygotowanej już listy niezbędnych produktów, uczeń sprawdza, których produktów brakuje, sporządzając swoją listę zakupów oraz udaje się do odpowiednich sklepów i dokonuje ich zakupu.	<p>Kryterium zaliczenia W sytuacji treningowej/ stworzonej do uczenia się, uczeń samodzielnie na podstawie przygotowanej już listy niezbędnych produktów, uczeń sprawdza, których produktów brakuje, sporządzając swoją listę zakupów oraz udaje się do odpowiednich sklepów i dokonuje ich zakupu.</p> <p>Kryterium generalizacji W sytuacji nieuczonej, uczeń samodzielnie na podstawie przygotowanej już listy niezbędnych produktów, uczeń sprawdza, których produktów brakuje, sporządzając swoją listę zakupów oraz udaje się do odpowiednich sklepów i dokonuje ich zakupu.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń przygotowuje swoją listę na podstawie listy 10 niezbędnych zakupów z działu spożywcze i dokonuje zakupów. 2. Uczeń przygotowuje swoją listę na podstawie listy 15 niezbędnych zakupów z działu spożywcze i higieniczne i dokonuje zakupów. 3. Uczeń przygotowuje swoją listę na podstawie listy 20 niezbędnych zakupów z działu spożywcze, higieniczne, środki czystości i dokonuje zakupów. 4. Uczeń przygotowuje swoją listę na podstawie pełnej listy niezbędnych zakupów z działu spożywcze, higieniczne, środki czystości i dokonuje zakupów.
Idzie do sklepu i kupuje rzecz, której potrzebuje, w tym rzecz, której niespodziewanie zabrakło.	W sytuacji braku produktu idzie samodzielnie do sklepu i kupuje go.	<p>Kryterium zaliczenia W sytuacjach treningowych (stworzonych) trzy razy pod rząd, gdy zabranie produktu, uczeń samodzielnie idzie do sklepu i kupuje go.</p> <p>Kryterium generalizacji W sytuacjach nowych, nieuczonych, gdy zabranie produktu, uczeń samodzielnie idzie do sklepu i kupuje go.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. brak produktu spożywczego. 2. brak produktu higienicznego. 3. brak środka czystości.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi odpoczywać na ławeczce w parku.	Uczeń potrafi usiąść na ławeczce w parku i pozostać na niej ok 10 min.	<p>Kryterium zaliczenia W 5 na 5 stworzonych sytuacjach uczeń sam lub na prośbę innej osoby siada na ławce w parku i pozostaje na niej 10 min.</p> <p>Kryterium generalizacji w 10 na 10 nowych nieuczonych sytuacjach uczeń sam lub na prośbę innej osoby siada na ławce w parku i pozostaje na niej 10 min.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczeń siada na ławce po długim wyczerpującym spacerze i pozostaje na niej nie mniej niż 3 minuty. 2. Uczeń siada na ławce po krótkim odcinku spaceru i pozostaje na niej 3 min. 3. Uczeń siada na ławce po krótkim odcinku spaceru i pozostaje na niej 10 min.
Korzysta z zewnętrznych siłowni (w parkach).	Uczeń wykonuje aktywności ruchowe na sprzętach zewnętrznych siłowni.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń wykonuje ciąg aktywności na treningowej siłowni: podchodzi do pierwszego sprzętu, ćwiczy na nim nie krócej niż 3 minuty, przechodzi do drugiego sprzętu i ćwiczy na nim nie krócej niż 3 minuty, przechodzi do kolejnego sprzętu i ćwiczy na nim nie krócej niż 3 min.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń wykonuje ciąg aktywności na treningowej oraz na każdej nowej siłowni, korzystając adekwatnie ze znajdujących się tam sprzętów przez czas nie krótszy niż 15 minut.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. korzysta kolejno z dwóch sprzętów po 1 minucie. 2. korzysta kolejno z trzech sprzętów po 1 minucie. 3. korzysta kolejno z trzech sprzętów po 3 minuty.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrąfi włączyć muzykę na YouTube i inne lubiane filmy.	Uczeń potrafi samodzielnie wykonać ciąg następujących po sobie czynności: włączenie tabletu/telefonu, odszukanie kanału YouTube, odszukanie preferowanego nagrania; wysłuchanie/ obejrzenie; poszukanie nowego nagrania lub wyłączenie telefonu/ iPada.	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń potrafi wykonać w/w ciąg dla 15 nagrań na swoim tablecie i telefonie.</p> <p>Kryterium generalizacji</p> <p>Uczeń potrafi włączyć każde preferowane przez siebie nagranie na tablecie i telefonie.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonuje w/w ciąg dla preferowanego nagrania na tablecie. 2. Wykonuje w/w ciąg dla 15 preferowanych nagrań na tablecie. 3. Wykonuje w/w ciąg dla 15 preferowanych nagrań na tablecie. 4. Wykonuje w/w ciąg dla preferowanego nagrania na telefonie. 5. Wykonuje w/w ciąg dla 15 preferowanych nagrań na telefonie.
Potrąfi grać w ulubione gry na komputerze, iPadzie.	Uczeń potrafi samodzielnie wykonać ciąg następujących po sobie czynności: włączenie komputera/ iPada, wyszukanie i uruchomienie gry, granie, wyłączenie gry.	<p>Kryterium zaliczenia</p> <p>Uczeń potrafi wykonać w/w ciąg dla 5 gier na komputerze/iPadzie.</p> <p>Kryterium generalizacji</p> <p>Uczeń potrafi włączyć każdą grę na komputerze/iPadzie.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonuje w/w ciąg dla preferowanej gry na tablecie/ iPad. 2. Wykonuje w/w ciąg dla 5 preferowanych gier na tablecie/ iPad. 3. Wykonuje w/w ciąg dla preferowanej gry na komputerze. 4. Wykonuje w/w ciąg dla 5 preferowanych gier na komputerze.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Potrafi grać na PS4 lub innych konsolach.	Uczeń potrafi samodzielnie wykonać ciąg następujących po sobie czynności: włączenie konsoli, wyszukanie i uruchomienie gry, granie, wyłączenie gry, wyłączenie konsoli.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi wykonać w/w ciąg dla 5 gier na konsoli.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi włączyć każdą grę na każdej konsoli.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> Wykonuje w/w ciąg dla preferowanej gry na konsoli. Wykonuje w/w ciąg dla 5 preferowanych gier na konsoli. Wykonuje w/w ciąg dla 5 preferowanych gier na nowej konsoli.
Gra w piłkę nożną / koszykówkę.	Uczeń potrafi grać w drużynie kolegów/ koleżanek w piłkę nożną/ koszykówkę.	<p>Kryterium zaliczenia W sytuacji treningowej (szkolnej) uczeń potrafi odebrać piłkę od innej osoby, kopnąć/ rzucić ją do członka swojej drużyny, strzelić gola/ rzucić do kosza w odpowiedniej sytuacji, powtarzając płynnie te czynności w czasie całej gry.</p> <p>Kryterium generalizacji W sytuacjach nowych, nieuczonych uczeń potrafi odebrać piłkę od innej osoby, kopnąć/ rzucić ją do członka swojej drużyny, strzelić gola/ rzucić do kosza w odpowiedniej sytuacji, powtarzając płynnie te czynności w czasie całej gry.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> Uczeń odbiera piłkę, rzuca do członka swojej drużyny i/lub Uczeń odbiera piłkę nogą, kopie do członka swojej drużyny. Uczeń odbiera piłkę, rzuca do członka swojej drużyny, odbiera piłkę i rzuca do kosza i/lub odbiera piłkę nogą, kopie do członka swojej drużyny, odbiera piłkę i strzela bramkę.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wychodzi do kina.	Uczeń potrafi obejrzeć cały seans filmowy, pozostając na swoim miejscu, zachowując się tak, aby inne osoby mogły całkowicie koncentrować się na oglądaniu filmu.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń wychodzi w towarzystwie opiekuna na trzy zaproponowane różne seanse filmowe (romantyczny, przygodowy, science fiction) w co najmniej dwóch kinach, pozostając na swoim miejscu, zachowując się tak, aby inne osoby mogły całkowicie koncentrować się na oglądaniu filmu.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń samodzielnie wychodzi do kina i uczestniczy w wybranych przez siebie seansach filmowych.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczestniczy w 90 minutowym seansie filmowym w domu (kino domowe/ projektor/ zestaw głośników). 2. Uczestniczy w seansie filmowym w kinie (seans dla osób ze spektrum autyzmu). 3. Uczestniczy w zwykłym seansie. 4. Uczeń samodzielnie planuje wyjście do kina, kupuje bilety, zaznacza w kalendarzu.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wychodzi na imprezę w plenerze.	Uczeń potrafi uczestniczyć w imprezie plenerowej, nie prezentując zachowań niebezpiecznych dla siebie i innych osób.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi w towarzystwie opiekuna wziąć udział w trzech zaproponowanych różnych imprezach plenerowych, podążając za instrukcjami i uczestnicząc w proponowanych aktywnościach, nie prezentując zachowań niebezpiecznych dla siebie i innych osób, w tym zachowań agresywnych, autoagresywnych, ucieczkowych.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi samodzielnie wziąć udział w każdej wybranej przez siebie imprezie plenerowej, podążając za instrukcjami i uczestnicząc w proponowanych aktywnościach, nie prezentując zachowań niebezpiecznych dla siebie i innych osób, w tym zachowań agresywnych, autoagresywnych, ucieczkowych.</p>	

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wychodzi na bowling.	Uczeń potrafi grać w bowling w publicznej sali, przestrzegając reguł gry, nie prezentując zachowań agresywnych lub autoagresywnych.	<p>Kryterium zaliczenia W stworzonej sytuacji treningowej uczeń potrafi w towarzystwie opiekuna grać w bowling w publicznej sali, przestrzegając reguł gry, nie prezentując zachowań agresywnych lub autoagresywnych.</p> <p>Kryterium generalizacji W nowych, nieuczonych sytuacjach uczeń bez towarzystwa opiekuna potrafi grać w bowling w publicznej sali, przestrzegając reguł gry, nie prezentując zachowań agresywnych lub autoagresywnych.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonuje ciąg ruchów gry w bowling w szkolnej sali gimnastycznej. 2. Wykonuje ciąg ruchów gry w bowling z trenerem w publicznej sali bowlingu. 3. W towarzystwie opiekuna wychodzi towarzysko na bowling.

ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO - AKTYWNOŚCI NA CZAS WOLNY

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Wychodzi do kawiarni/ restauracji.	Uczeń potrafi wyjść do kawiarni/ restauracji, zachowując się tak, aby inne osoby mogły koncentrować na swoich posiłkach i rozmowie z osobami im towarzyszącymi.	<p>Kryterium zaliczenia W stworzonej sytuacji treningowej uczeń potrafi w towarzystwie opiekuna wyjść do kawiarni/ restauracji, pozostać przy stole przez całą zamawiania, oczekiwania na posiłek, jedzenia, zachowując się tak, aby inne osoby mogły koncentrować na swoich posiłkach i rozmowie z osobami im towarzyszącymi.</p> <p>Kryterium generalizacji W nowych, nieuczonych sytuacjach uczeń potrafi bez towarzystwa opiekuna wyjść do kawiarni/ restauracji, zachowując się tak, aby inne osoby mogły koncentrować na swoich posiłkach i rozmowie z osobami im towarzyszącymi.</p>	<p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opanowanie w treningowej sytuacji szkolnej pozostawania przy stole przez całą zamawiania, oczekiwania na posiłek, jedzenia, zachowywania się tak, aby inne osoby mogły koncentrować na swoich posiłkach i rozmowie z osobami im towarzyszącymi. 2. Opanowanie w kawiarni/ restauracji treningowej w pobliżu szkoły lub miejsca zamieszkania. 3. Pozostawania przy stole przez całą zamawiania, oczekiwania na posiłek, jedzenia, zachowywania się tak, aby inne osoby mogły koncentrować na swoich posiłkach i rozmowie z osobami im towarzyszącymi.

PLANOWANIE Z WYPRZEDZENIEM SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

ZADANIE	DEFINICJA	KRYTERIUM ZALICZENIA/ GENERALIZACJI	PRZYKŁADY/ INFORMACJE
Planuje z wyprzedzeniem spędzanie czasu wolnego.	Uczeń z wyprzedzeniem wykonuje działania, które są niezbędne do zaangażowanie się w czynność relaksującą/ odprężającą/ rozwijającą zainteresowania/ utrzymującą sprawność psychoruchową.	<p>Kryterium zaliczenia Uczeń potrafi podjąć działania w stosunku do pięciu aktywności, które chce wykonać w przyszłości.</p> <p>Kryterium generalizacji Uczeń potrafi podjąć działania w stosunku do różnorodnych, zmieniających się aktywności, które chciałby wykonać w swoim przyszłym czasie wolnym.</p>	<p>Przykład: Uzgadnia z opiekunem termin, kupuje z wyprzedzeniem - bilety do kina (z pomocą), zapisuje w kalendarzu, pilnuje terminu.</p> <p>Przykład: Uczeń planuje spotkanie z kolegami w weekend - ustala to z kolegami, robi zakupy jedzenia i picia, sprząta pokój.</p> <p>Przykład: informuje opiekuna o koncercie, wpisuje w kalendarz, nie umawia w tym terminie innych wydarzeń.</p> <p>Możliwe, nieobligatoryjne proponowane kroki:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Na początku tygodnia samodzielnie planuje, w jaką preferowaną aktywność chciałby się zaangażować w kolejny weekend i uzgadnia to z opiekunem - dla pięciu różnych aktywności.2. Planuje i podejmuje działania do udziału w koncercie, który ma się odbyć za miesiąc.3. Planuje i podejmuje w kierunku zapisania się na zajęcia np. taneczne.

Innowacja społeczna "Specjalnie-funkcjonalnie - model nauczania dzieci z niepełnosprawnością intelektualną umiejętności funkcjonalnych", została zrealizowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Innowacja powstała przy współpracy z inkubatorem innowacji społecznych w obszarze KSZTAŁCENIE:
POPOJUTRZE 2.0 SENSE consulting sp. z o.o.